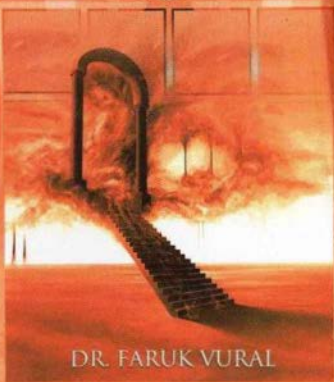

Sorularla Açılan Pencereler

3

DR. FARUK VURAL

Sorularla
Açılan
Pencereler

- 3 -

Sorularla Açılan Pencerele r

3

Dr. Faruk Vural

SORULARLA AÇILAN PENCERELER - 3

Copyright © Mustu Yayınları, 2012

Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ye aittir.

Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör

Aslı KAPLAN

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Ali ÖZER

Kapak

Nurdoğan ÇAKMAKÇI

Sayfa Düzeni

Bekir YILDIZ

ISBN

978-605-5468-50-7

Yayın Numarası

528

Basım Yeri ve Yılı

Çağlayan A.Ş.

TS EN ISO 9001:2008

Ser No: 300-01

Sarıncı Yolu Üzeri No: 7 Gazimür / İZMİR

Tel: (0232) 274 22 15

Ocak - 2012

Genel Dağıtım

Göklücağı Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31

Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey / İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Mustu Yayınları

Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No:1

34696 Üsküdar / İSTANBUL

Tel: (0216) 522 11 44 Fax: (0216) 522 11 78

www.mustu.com

facebook.com/kitapkeynagi

İçindekiler

ÖNSÖZ	1
NİYET NEDİR, İNSAN NİYETİYLE KURTULABİLİR Mİ?	3
KILINAN NAFİLE NAMAZLAR KAZA NAMAZI YERİNE GEÇER Mİ?	9
YOLCULUKTA VE OTOBÜSTE NAMAZ NASIL KILINIR?	22
UNUTKANLIĞIN SEBEPLERİ NELERDİR? HAFIZAYI NASIL KUVVETLENDİREBİLİRİZ?	26
KOPYA ÇEKMEK GÜNAH MIDIR?	38
AHİRETTEKİ AZAP NASILDIR? BU AZABI BEDEN Mİ ÇEKECEK YOKSA RUH MU?	41
DOMUZ ETİ NEDEN HARAMDIR, YENMEMESİNİN HİKMETLERİ NELERDİR?	47
ESTETİK AMELİYAT, SAÇ EKTİRMEK VE SÜSLENMENİN SINIRLARI NELERDİR?	54
KABİRDE HANGİ SORULAR SORULMAKTADIR? ALLAH'IN HANGİ KULLARINA SORU SORULMAYACAKTIR?	61
ŞÜKÜR KURBANLARI NELERDİR? ADAK KURBANİ KESEN KİŞİ BU KURBANDAN YİYEĞİLİR Mİ?	74

BEDDUA ETMEK GÜNAH MIDIR, BEDDUA ETTİĞİMİZ ZAMAN SORUMLU OLUR MUYUZ?	77
ÇOK DUA EDİYORUZ KABUL EDİLMİYOR, NE YAPMALIYIZ?	84
İNSANLAR HAZRETİ ÂDEM (ALEYHİSSELÂM) İLE HAZRETİ HAVVADAN DOĞUP ÇOĞALDIĞINA GÖRE FARKLI RENK VE IRKLARIN MEYDANA GELME SEBEBİ NEDİR?	90
GÖRMEDİĞİMİZ BİLMEDİĞİMİZ OLAYLARLA İLGİLİ OLARAK KONUŞMAMIZ DOĞRU MUDUR?	94
BAZEN BİLEREK BAZEN DE BİLMEYEREK GÜNAH İŞLİYORUZ. GÜNAHLARIMIZDAN KURTULMAK İÇİN NE YAPMALIYIZ?	99
HAYVAN HAKLARI NELERDİR, HAYVANLARA KARŞI DAVRANIŞLARIMIZ NASIL OLMALIDIR?	105
İNTİHAR ETMEK GÜNAH MIDIR, SEBEPLERİ NELERDİR? İNTİHAR NEDİR, HANGİ ÖLÜMLER İNTİHAR SAYILIR?	118
MÜNAFIK KİMDİR, MÜNAFIK OLAN KENDİSİNİN ÖYLE OLDUĞUNU BİLİR Mİ?	126
MÜZİK DİNLEMEK GÜNAH MIDIR? MÜZİK ALETLERİNİ ÇALMAKLA İLGİLİ NELER SÖYLERİNİZ?	138
AVLANMAK HELAL MIDIR? İSLÂMA GÖRE DOĞRU AVLANMA NASIL OLMALIDIR?	145
KIYAMETİN SAFHALARI NELERDİR?	149

ÖNSÖZ

“Merak ilmin yarısıdır.” denmiştir. Öğrenme isteği; bir bilginin doğru, sağlam ve kalıcı olarak öğrenilmesi için ilk şarttır. Öğrenme yollarının başında da bilmediğimiz konuları bilenlere sorarak öğrenmek gelir. Taberani’nin rivayet ettiği hadiste Peygamber Efendimiz “Güzel soru, ilmin yarısıdır.” buyurur. Sorularla Açılan Pencereleler, bu nebevî beyanın işareti altına girmek için hazırlanmış bir eserdir.

Günümüz insanının karşılaştığı problemler önceki devirlere göre çok fazladır. Zihinlerde şüphe uyuracak birçok yanlış yayın yapılmaktadır. Bu sebeple en doğru ve kısa yoldan bu şüphelerin giderilmesi gerekmektedir. Sunulan bilginin kesin ve doğru olması için de Kur’ân ve Sünnet kaynaklı olması gerekir. Bir de bu iki ana esas kaynak üzere yürüyen İslâm âlimlerinin kanaatlerine müracaat gerekir. Verilen bilginin kısa olması da çabuk ve doğru öğrenmek için gereklidir ki günümüz insanının bir zamanzede olduğu unutulmamalıdır.

Serinin devamı için gayret bizden tevfiğ Yüce Rabb’imizdendir.

NİYET NEDİR, İNSAN NİYETİYLE KURTULABİLİR Mİ?

Niyet, kasıt, amaç, plan, kesin irade; kalbin bir şeyi bilmesi; kalbin bir şeye karar verip, o işin niçin yapıldığını bilmesi ve ona yönelmesi anlamına gelmektedir. Niyetiyle insan nereye yöneldiğini, ne istediğini bilir ve yine niyeti sayesinde bulma ve yapma düşüncesi-ne sahip olur. Bütün davranışlarımızın esası niyettir. Ne yaparsak yapalım, ne konuşursak konuşalım hepsi neticede niyetimize göre bir değer ve kıymet kazanacaktır. Kûr'ân-ı Kerîm'de, dua ederken Cenâb-ı Hakk'ın rızasını dileyen yoksulların bu özelliği şöyle övülür: "Sabah akşam Rab'lerine, sırf O'nun cemaline ve rızasına müştak olarak niyaz edenleri yanından kovma! Ne sen onlardan, ne de onlar senden sorumlu değilsiniz ki onları kovup da zalimlerden olasın."¹

¹ En'am Sûresi, 52. âyet

Niyetin amellerimizin sonucunda büyük tesiri vardır. Niyetimizle kötü fiilleri, iyi fiillere çevirme imkânı vardır. Niyeti sayesinde insan daima ibadet eden bir kul hâline gelebilir, ebedî cenneti kazanır ve ebedî cehennemde kalma durumuna düşebilir. Niyet ibadetlerin ruhudur ve bir iksir gibidir. Bütün ameller birer sıfır gibi ise niyet onların başına 1 rakamı gibi dikildiği zaman o sıfırlar canlılık kazanır, büyür. İyi bir niyetle yüz rekât namaz canlılık kazanır. Niyetimizle yediden yedi yüze kadar yaptığımız ibadet ile mükâfat kazanırız. Sevgili Peygamberimiz bir hadislerinde şöyle buyurur: "Allah iyilikleri ve kötülükleri yazdı. Sonra şöyle dedi: 'Kim ki bir iyiliğe niyet eder de onu işlemezse Allah, onun için tam bir iyilik (sevabı) yazar. Kim ki iyiliğe niyet eder, onu yaparsa, onun için de on iyilik sevabından yedi yüze kadar kat kat iyilik sevabı yazar. Kim ki bir kötülüğe niyet eder ve onu yapmazsa, Allah onun için bir iyilik sevabı yazar; kim de kötülüğe niyet eder ve onu yaparsa sadece bir kötülük cezası yazar.'"²

Niyet yerinde değilse namaz yatıp kalkmadan ibaret bir egzersiz olur. Ayaklarım ağrımasın, yaşlanınca eklem ağrıları çekmeyeyim gibi düşünceler namazın önüne geçerse namaz bu niyetle boş bir hareket hâline gelir. Oruç tutarsınız, niyetiniz Allah rızası ise Allah'ın şu iltifatına mazhar olursunuz: "Oruç, benim içindir. Mükâfatını ben veriririm." Fakat sadece diyet için, perhiz için oruç tutarsanız

² Buhari, Sahih, 20, 140

yine Efendimiz'in ifadesiyle yanınıza açlığınız susuzluğunuz kâr kalır. Böylesi ibadetin hiç bir faydası yoktur. Niyet böyle müthiş bir şeydir.

Niyetin özü de ihlâstır, samimiyettir. İhlâs, öz yürekli olma, kalpten Allah'a bağlı bulunma, yaptığın her şeyi sadece ve sadece Allah için yapma demektir. Niyet bazen kötü şeyleri iyiliğe çevirir. Sokakta, çarşıda, pazarda gayesiz dolaşmak günaha götürebileceği için doğru değildir. Ama niyetiniz sokakta dolaşırken birine hakkı hakikati anlatmak ise, bu gezinti hayırlı neticeler verecektir. Kişi Müslümanlık adına güzel bir örnek olmak amacıyla bir yerde bulunur ve dolaşırsa işte o zaman yine mükâfat kazanır.

Niyet, kalp bozuk olursa insan harp ederken ölse de, şehit kanlarıyla gömülse de yine cehenneme gider. Birileri ona cesur desinler diye savaşırsa, ne güzel konuştu desinler diye konferanslar verirse, ne kadar atılgan bir insan desinler diye bir işe girişirse, belki dünyada bunların mükâfatını alır, herkesin takdirini kazanır ama bu insanın ahirette kazanacağı ve elde edeceği bir şey yoktur. Böylece iyiliği de kötülüğe döner.

Şurası da muhakkak ki, hiç ameli olmayan bir insanın sadece niyeti kendisini kurtaramaz. Niyet kalbin Allah'ı kastı demektir. Yani kalpte Allah'ın kastediliyor olması, O'nun talep edilmesi ve O'nun sevgili olması demektir.

Bir insanın kalbindeki kasıt Allah rızası olursa, o insan kaybetmez. Başka kapılara uğramaz, başka işlerle meşgul olmaz. Mesela bazıları der ki: "Benim niyetim sağlamdır, kalbim temizdir." Evet böyle birinin kalbi temiz olabilir ama Allah'a kullukla münasebeti yoktur. Secde etme niyetinde değildir. Ayaklarını kıramaz, alnını yere koyamaz.

Binaenaleyh bu insan ne kadar benim kalbim temizdir, ne kadar niyetim iyidir, ne kadar Allah'a yöneliyorum dese de doğru değildir. Günlük hayatımızda yaptığımız sıradan işlerimiz niyetimizle ibadet hâline gelebilir. Her gün evimize ekmek alırsınız. Ekmek aileminizin yeme içme ihtiyaçlarını karşılamak için eve getirsek bu sıradan davranışımız bizim için ibadet hâline gelir. Büyükler buna âdetlerin ibadet hâline gelmesi derler.

Kûr'an-ı Kerîm'de, "İçinizden kastederek yaptıklarınız bir yana, yanılmalarınızda size bir sorumluluk yoktur. Allah, bağışlar ve merhamet eder."³ buyrulur. Niyet bir kasıt olduğuna göre insanın Allah katındaki sorumluluğunda niyeti de geçerlidir. Sevgili Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur: "Ameller (başka değil) ancak niyetlere göredir; herkesin niyeti ne ise eline geçecek odur. Kimin hicreti, Allah ve Resûlü (rızası ve hoşnutlukları) için ise, onun hicreti Allah ve Resûlü'ne müteveccih sayılır. Kim de nâil olacağı bir dünyalık veya

³ Ahzab Sûresi, 5. âyet

nikahlanacağı bir kadından ötürü hicret etmişse, onun hicreti de hedeflediği şeye göredir.”⁴

Meşhur hadis âlimi Ebû Dâvûd es-Sicistânî şöyle demiştir: “Peygamber Efendimiz'den beş yüz bin hadis yazdım. Bunlardan hükümler konusunda dört bin sekiz yüz hadis seçtim. Bir insanın dinî hayatını yaşaması için dört hadis yeter:

1. Ameller niyetlere göredir.

2. Helâl açıktır, haram da açıktır.

3. Kişinin kendini ilgilendirmeyen şeyleri bırakması Müslümanlığının güzelliğindendir.

4. Allah güzeldir ve güzel olanı sever, Allah kullarına emrettiklerini peygamberleri ile emretmiştir, hadisleridir.”⁵

Hatta Bedir Harbine eşi Rukiyye'nin rahatsızlığı sebebiyle katılamayan Hazreti Osman'a Bedir gazilerinin kazanacağı mükâfatı kazanacağını Peygamber Efendimiz haber vermiştir. Kendisine Bedir ganimetlerinden katılanlar kadar pay vermiştir. Bir başka hadiste de niyetin, amelin önüne geçtiği ifade buyrulur. Enes ibn Malik'in rivayet ettiği hadis-i şerifte Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: “Mü'minin niyeti amelinden

⁴ Buharî, Sahih, 1, 3

⁵ Câmiu'l-Ulum ve'l-hükm, İbn Receb, 3, 6

hayırlıdır.”⁶ Halis bir niyet olmadan amel ve ibadetlerin değer kazanamayacağı açıktır. Sehl ibn Said’in rivayetinde ise Peygamber Efendimiz şöyle buyurur: “Mü’minin niyeti amelinden hayırlıdır. Münafığın ameli de niyetinden hayırlıdır. Hepsi niyetine göre amel eder. Mü’min bir amel işledi mi kalbinde bir nur parlar.”⁷

Zeyd ibn Sâbit’ten (radiyallahu anh) şöyle rivayet edilmiştir: “Mü’minlerden savaşa katılmayıp oturanlarla, Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihad edenler bir değildir”⁸ âyeti inince, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bunu yazmamı istedi. Tam bu sırada gözleri görmeyen Abdullah ibn Ümmi Mektûm gelerek,

– Ey Allah’ın Resûlü cihada gücüm yetseydi, ben de gider düşmanla savaş yapardım, dedi.

Bunun üzerine Cenâb-ı Hak aynı âyetin devamında; “Özürsüz olarak (savaşa katılmayıp oturanlar)” istisnasını indirdi.⁹ Bu âyete göre özürleri ya da mazeretleri sebebiyle savaşa katılamayanlar sırf niyetleri yüzünden savaşa katılanların mükâfatını almaktadır. Diğer yandan şehit olmayı samimi olarak isteyen kimsenin, yatağında ölmesi hâlinde de şehitler zümresine dâhil olacağı Peygamber Efendimiz’in ifadelerinde sabittir.

⁶ Beyhaki, Sünen, V, 343

⁷ Taberânî, el-Kebir, 6, 185

⁸ Nisa Sûresi, 95. âyet

⁹ Buhari, Sahih, 9, 419

KILINAN NAFİLE NAMAZLAR KAZA NAMAZI YERİNE GEÇER Mİ?

Bir namazı vaktinde kılmaya terim olarak 'edâ', vaktinden sonra kılmaya ise 'kaza' denir. Vaktinde kılınamayan namaza 'fâite' de denir ki, vakti içinde yakalanamamış namaz anlamındadır. Vaktinde kılınamamış namazı ifa-de için 'kaçmış' anlamındaki fâite kelimesinin kullanılmış olması, bir Müslüman'ın namazı kasten terk etmeyeceğini, ancak uyuma ve unutma gibi elde olmayan sebeplerle namazın 'kaçmış' olabileceğini hissettirmesi bakımından manidar bir seçimdir. Hiçbir zaman kasten kaçırılmış bir namaz olamaz. Her zaman bir hata söz konusudur.

Namazlarımız Niçin Kazaya Kalır?

Namaz ibadeti belli vakitlere tahsis edilmiş bir ibadettir. Belirlenmiş vakitlerde yapılmamasının yegâne sebebi ihmal ve tembelliktir. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi

ve sellem) uyuyakalma ve unutmayı bir mazeret kabul etmiş ve bu iki sebepten biriyle bir namazın vaktinde kılınmaması durumunda, hatırlanıldığı vakit kılınmasını buyurmuştur: “Biriniz uyuyakalır veya unuttur da bir namazı vaktinde kılamaz ise, hatırladığı vakit o namazı kılsın; o vakit, kaçırdığı namazın vaktidir.”¹⁰

Mezhepler arasındaki ihtilafları bir kenara bırakacak olursak, namazın kazaya kalmasının hiçbir geçerli mazereti olamaz. Uyku ne kadar ağır olursa olsun, günümüz imkânları ile uykudan uyanmamanın bir mazereti olamaz. Saatler, cep telefonları, alarmlar hepsi namaza uyanmak için kullanılmalıdır. Birisinden rica ederek de namaza kalkmak mümkündür.

Özellikle Hanefî mezhebinde uyku veya unutma gibi insanın iradesini elinden alan bir özür sebebiyle bir namazı kaza etmek gerekiyorsa bilerek kılmama hâlinde kesinlikle kaza gerekir. Bu görüş sahipleri de, namazı kazaya bırakmanın büyük bir günah olduğunu, bundan dolayı tevbe etmek gerektiğini söylemişlerdir. Fakat namaz Müslüman'ın Allah'a karşı olan bir borcu olduğu için, bunu gecikmeli de olsa ödemek durumunda olduğunu dikkate almışlar ve namazın kazasını bir telâfi yolu olarak görmüşlerdir. Böyle bir durumda kişi, namazı vaktinde kılmadığı için günahkâr olmuştur, fakat daha sonra kaza

¹⁰ Buhari, Sahih, 2, 451.

ettiği için, namazı terk etme günahından kurtulmuş veya bu günahının affedilmesi yönünde önemli bir adım atmıştır.

Vaktinde kılınamamış olan beş vakit farz namazın kazası farz, vitir namazının kazası ise vâcip olur. Sünnet namazların kaza edilmesine gerek yoktur. Bununla birlikte esas olarak başka bir namazın vakti girmediği sürece sünnetler kaza edilebilir, eda edilir. Sabah namazının farzı ile birlikte sünneti de vaktinde kılınmamışsa, o günün öğle namazı vaktinden önce farz ile birlikte kaza edilir. Yine, öğle namazının ilk sünneti cemaatle farza yetişmek için terk edilecek olsa, farzdan sonra kaza edilebilir.

Namaz belli vakitlerde yerine getirilmesi gereken bir farz olduğu için, bir özür olmaksızın namazın vaktinde kılınmayıp kazaya bırakılması büyük günahdır ve namazı kaza etmek bu günahı kaldırmaz. Kaçırılan namazı kaza etmek, namazı terk etme günahını kaldırır, fakat vaktinden sonraya bırakma günahını kaldırmaz. Bunun için de Allah Teâlâ'dan af talep etmek gerekir. Bir sabah namazına uykusu sebebiyle kalkamamış kimsenin hiç olmazsa o günün kahvaltısını kendisine yasaklaması gerekir. Böylece yaptığı şeyin bir cezası olduğunu unutmamak gerekir.

Geçerli bir mazeret sebebiyle namazın kazaya kalması veya bırakılması günah değildir. Düşmanın saldırması endişesi, bir ebenin doğum yapacak kadının başından

ayrılması hâlinde çocuğun veya annesinin zarar göreceğinden korkması, ameliyat masasında doktorun ameliyatı bırakırsa hastanın ölme endişesi geçerli birer mazerettir. Bütün bu geçerli mazeretlerde namaz kazaya bırakılmadığında insan hayatının tehlikeye girmesi söz konusudur. Nitekim Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) Hendek Savaşı'nda namazlarını tehir etmiştir. Abdullah ibn Mes'ûd vakayı şöyle nakleder:

– Müşrikler, Hendek Savaşı'nda Allah Resûlü'nü (sallallâhu aleyhi ve sellem) dört vakit namaz kılmaktan alıkoydular. Gece vaktinin bir kısmı geçtikten sonra Bilal ezan okudu ve kamet getirdi; Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ikinci namazını kıldırıldı; sonra Bilâl kamet getirdi, Hazreti Peygamber akşam namazını kıldırıldı; sonra kamet getirdi, Hazreti Peygamber yatsı namazını kıldırıldı."

Uyku ve unutma gibi bir özür sebebiyle namazı geçen kimse inşallah günaha girmiş olmaz. Zira Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), uyku sebebiyle namazı kılamadıklarından şikâyet edenlere şöyle demiştir: "Uyku ihmal değildir. İhmal ancak uyanıklık hâlinde olandır. Sizden biri namazını unuttur veya uyku yüzünden kılamazsa, hatırladığı zaman onu kılсын." ¹²

¹¹ Buhârî, Mevâkît, 36, 38

¹² Müslim, Sahih, 3, 455

Kaza Namazları Nasıl Kılınır?

Kazaya kalmış bir namaz, vakti içinde nasıl edâ edilecek idiyse daha sonra kaza edilirken o şekilde kılınır. Mesela seferde iken dört rekâtlı bir namazı kaçıran kimse bunu ister seferde isterse aslî vatanına döndükten sonra kaza etsin, iki rekât olarak kılar. Aynı mantığın gereği olarak, normal zamanda kazaya kalmış olan dört rekâtlı bir namazı sefer esnasında kaza edecek olan kişi de sefer hâline bakılmaksızın bu namazı dört rekât olarak kaza edecektir.

Namazlar kaza edilirken gizli okunacak namazda kıraat gizli yapılır. Açıktan okunacak namazı imam kıldırırsa açıktan okur; tek başına kılınırsa açık veya gizli okumak tercihe kalmıştır.

Namazı kaza edecek kişi tertip sahibi ise, yani o zamana kadar altı vakit veya daha fazla namazı kazaya kalmamış bir kimse ise, kaza namazı ile vakit namazı arasında sıraya uyması gerekir. Tertip sahibi değilse bu namazı kaza etmeden diğerlerini kılabilir.

Tertip sahibinin sıra gözetmesinin delili, Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) Hendek Savaşı'nda dört vakit namazı kazaya kalınca bunları sıraya koyarak ve vakit namazından önce kılmasıdır. Tertip düştükten sonra, kaza için belirli bir vakit kalmaz; mekruh vakitler dışında istediği zamanda kaza namazı kılınabilir. Mekruh

vakitlere girmemesi şartıyla, sabah namazından ve ikindi namazından sonra da kaza kılınabilir.

Kazaya kalmış namazları kaza ile meşgul olmak, nafil namaz kılmaktan önemli ve önceliklidir. Hanefî mezhebinde tasvip edilen görüşe göre, vakit namazlarıyla birlikte kılınan düzenli nafileler (revâtib sünnetler) bunun dışındadır. Yani namazın sünnetlerine de riayet gösterilmesi ve bu sünnetler, kaza namazı kılmak gerekçesiyle terk edilmemelidir. Fakat üzerinde kaza namazı bulunan kimselerin bunlar dışında teheccüd, tesbih gibi diğer nafil namazları kılması uygun değildir.

Üzerinde çok sayıda kaza namazı bulunan, meselâ namaza geç yaşlarda başlamış olan kişi, geçmiş namazları kaza ederken “Vaktine yetişip de kılamadığım ilk sabah / ilk öğle / ilk ikindi / ilk akşam / ilk yatsı namazını kılmaya” şeklinde niyet edebileceği gibi, “Vaktine yetişip de kılamadığım son sabah namazını kılmaya” şeklinde de niyet edebilir. Böylece hangi namazı kaza ettiği bir ölçüde belirli (muayyen) hâle gelmiş olur.

Sünnet Namazların Yerine Kaza Namazı Kılabilir Miyiz?

Günümüzde kaza namazlarıyla alâkalı tartışma konusu hâline getirilen hususlardan birisi de özellikle bazı kesimlerin kullandığı bir görüştür. Bu kimseler şöyle demektedir: Kaza namazı olan bir kimse, farz namazlarının

sünnetlerini terk etmeli, bunun yerine kaza namazı kılmalıdır.

Bütün bir İslâm tarihi incelenecek olursa şu görülecektir. Günümüz dünyasında olduğu kadar, geçmişte kaza namazı problemi olmamıştır. Şu veya bu sebeple namazlar ihmal edilmektedir günümüzde. Elbisenin ütüsü bile namazın önüne geçebilmektedir. Bir yerde bir toplanti olması, iş yerinde namaz kılamamayı dert etmeden kazaya bırakmayı düşünmek birer geçerli mazeretmiş gibi ortaya koyulabilmektedir.

Bir de sünneti terk edip bunun yerine kaza namazı kılmanın "Farz borcu olan bir insan sünnet namazları terk etmeli." gibi bir anlayışla da olsa doğru olmayacağı açıktır. Kaş yapayım derken göz çıkarmak bu olsa gerek. Zaten namaz gibi insan ibadet hayatının en önemli rüknü ihmal edilmişken, bu gerçeği görüp hayatına çeki düzen vermek isteyen birisine sünneti hafife alacak bir anlayışla yaklaşmak, bir başka yanlış ve günah olacaktır. Kılmadığımız namazlarımız bizim borçlarımızdır. Kılmayarak bir hürmetsizlik yapmışken, namaz kılmaya başladıktan sonra namaza karşı böyle bir başka hürmetsizlik yapmak yanlıştır. Sünnetler Efendimiz'in şefaatinin celbeden şeylerdir. Onun şefaatinin bize kazandıracak her unsur bizim için değerlidir. Efendimiz'in eda ettiği sünnet namazlar da O'na bağlılığın işaretleridir. Bunun için namazını geçmişte kazaya bırakan kimse, bir yandan namazlarını kaza etmekle

borçtan kurtulurken, diğer taraftan da sünnetlere daha fazla sarılarak Efendimiz'in şefaatinı kazanma yoluna gitmelidir.

Bu sebeple kaza namazı borcu olan bir kimsenin Hanefî mezhebine göre kaza namazı için sünnet-i müekkedeleri terk etmesi caiz değildir. Hatta tesbih namazı, kuşluk namazı gibi bazı nafileleri de terk etmek iyi değildir. Demek ki, sünnetler sünnet olarak kılınmalı, kaza namazı da ayrıca borç namaz olarak kaza edilmelidir. Kaza namazı kılacağım diyerek sünnetleri terk etmek, bunu da âdet hâline getirmek tavsiye edilmemektedir. Ancak telafisi zor bir kaza namazı durumu söz konusu ise, bir müddet sünnetlere ara vererek kaza kılıp, arayı kapatıp, yeni bir namaz düzenine geçebiliyorsak sünnetleri üzülerek tehir edebiliriz. Yoksa sünneti terk etmenin mazereti olmaz.

Şafîî mezhebine göre, kaza namazı borcu olanlar sünnet kılamazlar. İlk fırsatta sünnet yerine kazalarını kılmalı, borcu bitirip sonra sünnete başlamalıdır.

*Sünnet Namazlarına Niyet Ederken Hem Sünnet Hem
de Kaza Namazı Şeklinde Niyet Edebilir Miyiz?*

Niyet ibadetin özüdür. Bu açıdan bütün ibadetlerde olduğu gibi namazda da niyet etmek şarttır. Niyet kesin bir irade ve kasıt ortaya koymaktan ibarettir. Kalbin bir

şeye karar vermesi ve bir işin ne için yapıldığını bilmesi demektir.

Namazla ilgili niyet, Yüce Allah'ın rızası için ihlâsla namazı kılmayı istemek ve hangi namazın kılınacağını bilmektir. Bu izahtan da anlaşılacağı üzere, niyet belli olmalı, insan hangi namazı kıldığını bilmeli ve ona niyet etmeli. Bir namazda hem sünnete hem de kaza namazına niyet sahih olmaz. Çok namaz borcu olan kimseler için bazı âlimlerimizin getirdiği bir çıkar yol olsa da götüreceği başka mahzurlu şeyler sebebiyle böyle bir niyeti yapmamak gerekir. Vacip olan adak kurban sahiplerinin, parasını bir fakire vereyim düşüncesi de buna benzemektedir. Her emir, kendisi için geçerlidir. Bütün biçimler Allah tarafından belirlenmiş, Peygamberler de onları ümmetlerine göstermiştir.

Nafile ibadetler için 'cebren li'n-noksan', yani, 'kırık çıkık için sargı' ifadesi kullanılmıştır. Nafile namazlarla farz ibadetlerimizdeki eksikliği gediği kapama, kırığı çıkığı yerinde sarmayı hedefliyoruz. İşte, bu husus şahsın vicdanına kalmış bir şeydir. Mesela, bir şahıs belli bir müddet, kalbini Cenâb-ı Hakk'a tam tevcih edemeden farza durmuştur. Bir gün niyetin hakikatini anlar, niyete kalbin kastı ve teveccühü şeklinde bir tarifile yaklaşır. Teveccühü de, Allah'tan başka her şeyi tamamen kalpten silme, o anda her şeyi unutup sadece Allah (celle celâlihû) mülâhazasına girme olarak anlar. Niyeti böyle anlayan

birisi, bu şekilde bir niyetle namaza durmamışsa namaza hiç durmamış, namaz kılmamış sayılır. Bu meselede herkesin kendi seviyesine göre davranması gerekir. İşte Allah Teâlâ ile ciddi bir irtibatı sağlayan kimse, “Namaz vakitlerini boş geçirmemişim, fakat ibadetin hakkını verebildim mi bilemiyorum. ‘Cebren li’n-noksan’ yapmalıyım, nafîle kılmalıyım.” diyebilir. Allah (celle celâlühû) bir otuz sene daha ömür verirse, her gün bir günlük kaza kılar ve eksikliğini gediğini kapamış olur.

Nafîle Namazlar Kaçırılan Farzların Yerine Geçer Mi?

Her ibadet kendi zamanında ve cinsinde değerlidir. Yağmur (istiskâ) namazı için yağmurlu gün beklenmez. Onun vakti yağmursuzluktur. Kuraklık varsa yağmur namazı kılınır. Öğle namazını kazaya bırakan bir kimse, ikindi namazını eda ederken ikindi sünnetine niyet edip “Bu sünnet aynı zamanda kazaya kalan öğle namazım da olsun.” diyemez. Bu sebeple böyle bir niyet geçerli değildir. Ancak nafîle (sünnet) namazları hafife almamak gerekir. Bir hadis bize nafîle namazların değerini şöyle ifade eder:

“Cenâb-ı Hak,

– Kulumun namazları tamam mı, diye sorar.

Melekler cevap verir:

– Tamam.

Cenâb-ı Hak,

– O zaman o geçsin, buyurur.

Eğer “Namazları eksik.” denilirse Cenâb-ı Hak,

– Nafileleri var mı, diye sorar.

– Var, denilince Cenâb-ı Hak,

– Nafileleri farzlar yerine koyun, buyurur.

Eğer tam karşılamıyorsa da Allah Teâlâ,

– Kulunun kıldıklarının hatırına kılmadıklarını da affettim, der.

O Günüñ Sabah Namazını Kaçıran BİR KİMSE

Sabah Namazını Nasıl Kaza Eder?

Sabah namazı beş vakit namaz içinde en önemli namazdır. Peygamber Efendimiz’in sabah namazının sünneti ile ilgili şu sözü dikkat çekicidir: “Arkanızdan düşman atlıları kovalasa bile sabah namazının iki rekât sünnetini terk etmeyin.”¹³ Bir başka hadiste de şöyle buyrulur: “Sabah namazından önce kılınacak iki rekât nafile namaz dünyanın tamamından daha hayırlıdır.”¹⁴

Hazreti Âişe (radiyallahu anhâ) anlatıyor: “Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) nafilelerden hiçbirine,

¹³ Ebu Davud, Sünen, 4, 10

¹⁴ Tirmizi, Sahih, 2, 194

sabah namazının iki rekâtlık nafiləsi kadar ihtimam göstermemiştir.”¹⁵

Sabah namazının sünnetiyle ilgili Peygamber Efendimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) aktarılan başka hadisler de vardır. Yine Efendimiz ve sahabe-i kiram bir sefer esnasında sabah namazına kalkamamışlar ve güneş doğduktan sonra biraz zaman geçince sünnetiyle birlikte kaza etmişlerdir.

Bundan dolayı fukahây-ı izam da sabah namazının sünnetini, en kuvvetli sünnet namaz olarak görmüşlerdir. Bu gibi hadisler sebebiyle, başka hiç bir sünnet kaza edilmezken, sabah namazını kılamayan kişi aynı gün öğlen namazından önce onu kaza ederken sünnetini de birlikte kılar. Kişi sabah namazının sadece farzını kılmışsa o gün öğleden önce kaza ederken sadece sünneti kaza eder, farzı kaza etmez. Görüldüğü gibi sabah namazının sünneti tek başına kaçmışsa bile kazası yapılabilir.

Bir kimse sabah namazının sünnetini kılmadan cemaat farza başlasa, eğer ikinci rekâtta bile olsa, farza yetişme imkânı varsa sabah namazının sünnetini kılar. Eğer farzın ikinci rekâtına bile yetişemeyeceğini anlarsa sünneti terk ederek imama uyar ve artık farzdan sonra sünneti kaza etmez. Yani sünnet kılınmadan farz kılınamaz diye bir hüküm yoktur, çünkü netice itibariyle sabahın sünneti,

¹⁵ İthaf, 2, 359

sünneti müekkede olan bir namazdır. Fakat cemaati kaçırma veya vaktin darlığından dolayı farzı yetiştirememe gibi bir endişe olmaksızın sabah namazının sünneti terk edilmemelidir. Farzdan sonra sabah namazının sünneti kılınmaz.

İbadet hayatında derinliği yakalamış kimseler için ibadetler konusunda da doyma ve yeterli bulma diye bir husus söz konusu değildir. Farzları yerine getirdikten sonra, daha ne kadar ibadet edeceği şahsın kendisine kalmış bir meseledir. Bir insan, kıldığı namazlar hakkında "Ben şunları huzur-u kalble kılamadım, gereğince edâ edemedim, bari yerlerine nafile kılayım veya dikkatsiz kıldığım bu namazları kaza edeyim." diyebilir. Belli miktarlar tayin eder. Ölümün ne zaman geleceği belli olmadığı için kısa zamana sıkıştırır ve her gün birkaç günlük de kaza namazı kılarak eksikliğini gediğini kapatır.

YOLCULUKTA VE OTOBÜSTE NAMAZ NASIL KILINIR?

Kişinin herhangi bir sebeple ikamet ettiği yerden kalkıp başka bir yere gitmesi veya gitmek için yola koyulması, Arapçada sefer olarak adlandırılmakta olup bu şekilde yola çıkmış kişiye de 'seferî' veya 'müsafir' denilir.

Hanefî mezhebi bu konuda mekânı esas almış ve Allah Resûlü'nün hadis-i şeriflerinde belirtildiği üzere 3 konaklık yani 90 km'lik mesafeyi kat' eden insan 'seferî'dir hükmünü vermişlerdir. Hanefî mezhebi hukukçuları, bu mesafenin alınmasında kullanılan vasıtayı hiç değerlendirmeye almamıştır.

Seferiliğin Hükümleri

Yolculuk durumu, genel olarak meşakkat ve sıkıntı içerdiğinden bu durumdaki kişi için bazı kolaylıklar getirilmiştir. Bunlar yolcuya tanınan ruhsatlardır. Bunların

başında Ramazan ayında yolculuk yapan kişi için tanınan, orucu yolculuk anında tutmayıp sonraya bırakma ruhsatı gelir. Normalde bir gün bir gece olan mest üzerine mesh etme süresi, yolcu için üç gün üç geceye çıkarılmıştır. Ayrıca yolcu olan kişinin, dört rekâtlı farz namazlarını ikişer rekât olarak kılmasına da izin verilmiştir. Buna 'kasrî's-salât' denir.

Hanefî mezhebinde seferî iken namazların kısaltılması Allah'ın bir lütfudur. Bu lütuf azimet manasında bir ruhsattır. Bu itibarla yolcunun namazı kasretmesi (kısaltması) vaciptir. Yolcunun bilerek dört rekâtlı bir farzı ikiye indir-meyip dört kılması mekruhtur.

Yolculukta dört rekâtlı namazların kısaltılarak kılın-ması konusunda âyet ve Peygamberimiz'in uygulaması bulunmakta olup ayrıca âlimler bu hüküm üzerinde icma etmişlerdir. İmam Şafî'ye göre ise yolcu serbesttir. Dilerse dört rekâtlı farzları kısaltmadan da kılabilir.

Namazların kısaltılmasına ilişkin âyet şudur: "Yeryü-zünde sefere çıktığınız zaman, eğer kâfirlerin size kötülük etmesinden (fitne) korkarsanız, namazları kısaltmanızda bir sakınca yoktur."¹⁶

Seferî kimse bir beldede on beş gün ve daha fazla kalmaya niyet edince mukîm olur ve artık namazlarını tam kılar. Eğer on beş günden az kalmaya niyet ederse seferîliği devam eder.

¹⁶ Nisa Sûresi, 101. âyet

Şimdi de sorudaki asıl konuya gelelim. Aslında geneli ilgilendirmeyen bir konudur bu. Söylenecik şeyler de kişiden kişiye farklılıklar arz edebilir. Karlı bir havada yola otomobiliyle çıkan insan arabanın lastiklerinden diğer aksamına kadar her şeye dikkat ediyor ve yola öylece koyuluyor. Namaz gibi, terkinde küfür ile iman gerektiren bir ibadet için gerekli tedbirleri de almak gerekir. Otobüs yolculuklarında sâir ihtiyaçlar için verilen molalar, abdestiyle birlikte beş on dakika süreceğ bir ibadet için yapılmaması uygun bir durum değildir. Böyle bir seyahati kendi otomobilimizle yapıyorsak da bütün molaları namaz vakitlerine göre ayarlamak Allah'a karşı da saygının bir gereğidir.

Uzun süreli yolculuk gerekiyorsa -ki sadece otobüs ile değil uçakla da aynı yolculuklar günümüzde yapılmaktadır- namaz saatleri de uymuyorsa öncelikle binerken hangi namazlar tehlikeye giriyorsa o namazları kılmalı. Peygamber Efendimiz'in böyle durumlarda yaptığı gibi, öğle namazı ile ikindi namazını öğle namazı vaktinde, akşam ve yatsı namazlarını yatsı namazı vaktinde kılmak en uygun olandır.

Böyle bir cem' etme (iki namazın arasını birleştirme) imkânı yok ise yolculuk sırasında bir namaz vakti girip çıkıyorsa, namazımızı mümkünse rükünlerine yani kıyamına kuûduna, teşehhüdüne dikkat ederek kılmayı zorlamak gerekir. Bütün sıraladığımız şartları yerine getirme

imkânı bulamıyorsak oturarak kılmaktan başka bir çaremiz kalmamıştır. Otobüsün içinde duran bir insan kılacağı namazı ancak îma ile kılabilir. Secde etme imkânı da yoktur. Hâlbuki namazda secde farzdır. Kıyam da farzdır. Kibleye teveccüh de farzdır. Otobüsün içinde kılınan namazda namazın on iki farzından üç tanesi yerine getirilememektedir. İşte bu sebeple bu farzları terk etmeden farz namazı kılma imkânı varsa o yolu tercih etmek lâzımdır. Bu hususta şartları zorlamak ve her hareketi namaza göre ayarlamak bir prensip olmalıdır. Her şeyin doğrusunu yine Allah bilir.

UNUTKANLIĞIN SEBEPLERİ NELERDİR? HAFIZAYI NASIL KUVVETLENDİREBİLİRİZ?

Zihinde tutma ya da unutma tamamen beyin fonksiyonlarımızla ilgili iki konudur. Hafıza, idrak edilen, algılanan, öğrenilen şeyleri zihinde tutma ve hatırlama hususiyetidir. Hafıza yerine bellek tabiri de kullanılır. Hafıza büyük bir nimettir. O kadar büyük bir nimettir ki insan geçmişini hafızasıyla tutar, geleceğini de bu hafıza ile kurar. Bununla birlikte unutkanlık da bir nimettir. İnsan yaşadığı zamanın sıkıntılarını, ağırlıklarını duyar ve hissederek; ancak unutkanlık bir nimet olarak burada devreye girer. Geçmişte yaşanmış olan sıkıntıları hatırlatmaz, psikolojik olarak rahatlatır. Hatta çok önemli bir hatırlatıcı sebep olmadığı müddetçe kişi geçmiş sıkıntıları hatırlamadığı için de mutludur.

Günümüzde insanların ortak meselelerinden biri, hafızayı güçlendirmek ve önemli bilgileri unutmamaktır. İcad edilen bilgisayarlar, chipler v.s. acaba hafızayı

güçlendirmekte midir, yoksa insanları hafıza mağduru hâline mi getirmektedir?

Tıbben Unutkanlık

İnsanın beyin gelişimi, belli bir yaşa kadar (ortalama 18-20 yaş civarı) beyin hücrelerinin sayısının artmasıyla beynin hacim olarak büyümesi şeklinde gerçekleşir. Var olan beyin hücrelerinin kullanılması ve hücreler arası bağlantıların oluşmasıyla beyin gelişimi devam eder. Bu da beyindeki nöronlarla ilgilidir. Hepimiz 20'li yaşlarımıza kadar nasıl hızlı öğrendiğimizi ve öğrendiklerimizi kolay kolay unutmadığımızı biliriz. İşte bu hızlı kavrama beynimiz iki türlü gelişme gösterdiği için olmaktadır. Yirmili yaşlardan sonra ise beynimiz sadece var olan beyin hücreleri arasındaki bağlantıları arttırarak gelişir ve diğer yandan da yavaş yavaş hücre ölümü başlar. Biz ne kadar çok farklı alanla ilgilenirsek ve entelektüel seviyemizi ne kadar geliştirmeye çalışırsak beynimiz de kendisini o ölçüde geliştirir.

Yaşın ilerlemesiyle birlikte ortaya çıkan hücre ölümü sebebiyle kullanmakta olduğumuz hücre havuzu giderek azalmaktadır. Yenilenme de öyle. Kûr'ân yaşlanmaya bağlı bu geri gidişi şöyle anlatır: “Onlardan ömrünü uzattığımız kimsenin ise, hilkatini tersyüz ederiz. Hâlâ akıllanmazlar mı?”¹⁷

¹⁷ Yâsîn Sûresi, 68. âyet

Bu sebeple bir süre sonra beyin yeni bir şeyler öğrenirken bazı tasarruflar yapar ve aslında çok da kullanılmayan bazı bilgileri siler. Aynen bilgisayar hafızlarında olduğu gibi. Belli bilgiler bilgisayar hafızasını doldurduğu takdirde hafızada yer kalmayınca bazı bilgileri silerek bilgisayarcının hafızasında yer açmak gerekir. Beyindeki öğrenme de eski bilgilerin silinip yenilerin kaydedilmesi şeklini almıştır. Dolayısıyla zamanla ortaya çıkan tabii bir unutma süreci yaşarız. Zihin hangilerini önemsiyorsa, daha az önemli olanlar bir gayretimiz olmadan unutulmaktadır.

Belli yaşlarda “unutkanlık” yakınmalarının çoğu stres, iş veya ders yoğunluğu, özel hayatlardaki kayıplar ve değişimler gibi hayatın akışı içinde zorlandığımız anlarda ortaya çıkan bir durumdur. Bu şikayetler de daha çok dikkat eksikliği, konsantrasyon güçlüğü, depresyon gibi sebeplere bağlı olmaktadır. Unutkanlık sebebi ne olursa olsun eğer bu hâl günlük hayatımızı, iş hayatımızı, özel hayatımızı etkiler hâle gelirse ve unutkanlık sebebiyle hayatta problemler yaşamaya başlarsak bu mutlaka bir uzman tarafından değerlendirilmelidir.

Unutkanlık Fizikî Olabileceği Gibi Şeytanî De Olabilir

Şeytan yaratılışı sebebiyle insanın damarlarında gezebilmektedir. Beyindeki nöronlardan, kan damarlarına kadar gezme kabiliyeti vardır. “Şeytan, damarlardaki kan gibi insanda dolaşır. Ben, onun kalplerinize bir kötülük

atmasından korkarım.”¹⁸ Unutkanlığın şeytana ait bir aldatmaca olduğunu gösteren Kûr’ân âyetleri de vardır: “Onlardan kurtulacağını anladığı arkadaşına, ‘Efendine benden bahset, suçsuz olduğumu hatırlat!’ dedi. Fakat şeytan, efendisine söylemeyi ona unutturdu. Böylece Yusuf birkaç yıl daha hapishanede kaldı.”¹⁹ Bir başka âyete bakalım: “Kullarımdan, bir kısmı ‘İnandık ya Rabbî! Affet günahlarımızı, merhamet et bize, çünkü Sen merhamet edenlerin en iyisi, en hayırlısı!’ dediklerinde, onları alaya alan sizler değil miydiniz! Sonunda sizin bu davranışlarınız Beni gönlünüzden geçirmeyi, Beni yâd etmeyi size unutturdu da, onlarla eğlenip durdunuz.”²⁰ Bu âyette de Allah’ın anılmasının unutulma sebebi olarak şeytanın unutturmasından bahsedilmiştir.

Kehf Sûresi’ndeki âyette ise Hazreti Musa Aleyhis-selâm’ın yanındaki gencin yemekleri olan balığı unutmasını şeytanın bir fiili olarak anlattığı görülür: “Gördün mü, dedi. O kayanın yanında mola verdiğimizde, ben balığı unutmuşum! Muhakkak ki onu sana söylememi unutturan da şeytandan başkası değildir. Doğrusu balık, çok acayip bir şekilde canlanarak denizde yolunu tutup gitti.”²¹

¹⁸ Ebu Davut, Sünnet, 18

¹⁹ Yusuf Sûresi, 42. âyet

²⁰ Mü’minûn Sûresi, 109-110. âyetler

²¹ Kehf Sûresi, 12. âyet

Beynin Harika Yapısı ve Unutkanlık

Tıbbî araştırmalara göre, insan beynine milyonlarca nöron (sinir hücresi) yerleştirilmiştir. Cenâb-ı Allah, birer vasıta olarak yarattığı bu nöronlar sayesinde insana kütüphaneler dolusu bilgiyi öğrenme ve zihinde depolama kabiliyeti vermiştir. İşte hafızanın asıl vazifesi bilgileri depolama ve saklama, gerektiğinde onları ortaya çıkarmadır.

İnsanların zihin emniyetini görüp gözettikleri ve yaratılışa uygun yaşadıkları dönemlerde pek çok hafıza dâhisi yetişmiştir. Duyduğu bir şeyi ikinci defa tekrar etmeye lüzum hissetmeden ezberleyen Hazreti Ebû Hüreyre gibi. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in emri üzerine on beş-yirmi gün içinde mektup yazabilecek ve gelenleri de tercüme edecek kadar İbranice'yi öğrenen Zeyd İbn Sâbit gibi yüzlerce sahabe duyduklarını bir defada öğrenen ve bir daha da unutmayan insanlardı. Özellikle Tâbiîn ve Tebe-i tâbiîn dönemleri hafızasının hakkını veren insanlarla doluydu. Mesela; Ahmed İbn Hanbel, içerik aynı olsa bile, farklı sened ve metinlerle nakledilen bir milyon hadisi ezberlemiş; kırk bin hadis ihtiva eden meşhur Müsned'ini üç yüz bin hadisten seçerek meydana getirmişti. İmam Buhari hadisleri rivayet edenlerin ismiyle hadislerdeki kelime farklılıklarını hafızasından, elinden kayıtlı bir defter olmadan tek tek okuyabiliyordu.

Ancak günümüze doğru gelindikçe hafızalar da adeta donuklaştı. İnsanlar yirmi kere okudukları çok kısa metinleri bile hıfzedemez ve en basit mevzuları dahi anlayıp öğrenemez hâle geldiler. Bulanık zihinler, dağınık fikirler ve kirli kalpler sebebiyle hem öğrenme süresi alabildiğine uzadı hem de çabucak unutma hastalığı ortaya çıktı. Bugün öğrenilenlerden yarına bir şey kalmamaya başladı.

Hafızayı zayıf düşüren ve unutmaya sebebiyet veren pek çok illet sıralanabilir. Beyin ve hafıza üzerinde çalışan uzmanlar, genellikle beynin ihtiyaç duyduğu bazı enzimlerin yeterli miktarda sağlanamamasını, stres ve gerginlik gibi sebeplerle beynin enerjisinin hemen tükenmesini, akla ilk gelebilecek sebepler olarak saymaktadırlar. Bazen de insanın fizyolojik yapısının ve fizikî durumunun hafıza zayıflığına yol açabileceği söylenmektedir. Uzmanlar ileri yaşlarda vücudun bazı şubelerinin yorgun düşmesinden dolayı bir kısım fonksiyonlarını eda edemez hâle gelebileceğini de belirtmektedirler.

Bununla beraber, dünden bugüne bazı İslâm âlimleri, haddinden fazla uykunun beyni hantallaştırdığını, sürekli dolu olan midenin zihne menfi tesir ettiğini, sabah ke Rahatında uyumanın ve harama bakmanın da unutkanlığa sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, zihin kirliliğinin hafızayı zayıflattığına inandıkları için mâlâyânî işlerden, faydasız konuşmalardan, çer-çöp sayılabilecek bilgi kırıntılarından ve kontrolsüz hayal kurmaktan uzak kalınması

gerektiğini vurgulamışlardır. Hatta sistemsiz düşünme alışkanlığına yol açabileceği ve zihni işe yaramayan bilgilerle dolduracağı endişesiyle mezar taşlarını okumayı bile mahzurlu görmüşlerdir. Mezar taşlarını okumayı adet edinmenin bugünkü reklam panolarının, araba plakalarının, televizyon ekranlarının ve gazete sayfalarının yaptığı tahribat çeşidinden zararlar verebileceğini düşünmüşlerdir. Gerçi, zihinleri kirlüten, kalbleri bulandıran ve hafızayı zayıflatan onlarca unsurla her zaman iç içe yaşadığımız günümüzde, unutkanlığa sebep olmaması için mezar taşlarındaki yazılara bile mesafeli durulmasını anlamamız oldukça zordur. Fakat, unutulmamalıdır ki, selefi salihîn meseleyi kendi nezih atmosferleri zaviyesinden değerlendirmişlerdir.

Zannediyorum, hafızayı zayıflatan sebeplerin en tehlikelisi şehevî hisleri arttıran ve hayvani duyguları harekete geçiren faktörlerdir. Bugün, aile ve içtimâî çevre özellikle gençlerin güzel yetişmeleri hususunda yetersiz kalmaktadır. Bir de etraftan akıp akıp gelen ve ruhu örseleyen telkinler zihinleri adeta felç etmektedir. Sinema filmleri, televizyon programları, tiyatro oyunları, moda gösterileri, magazinler, neticesi olmayan sporlar, internet sayfaları, video oyunları, günlük haberler, siyasî polemikler, sporcuların ve sanatçıların büyük birer hadiseymiş gibi nakledilen hâl ve hareketleri, sırf merak uyurma maksadıyla uydurulan yalanlar, her türlü aldatmalar ve sansasyonlar... Zaten iyice zayıflayan dimağları tamamen işgal etmektedir.

Maalesef, günümüzün insanı haram dinleme, haram konuşma ve harama bakma gibi günahların öldürücü dalgaları arasında çırpınıp durmaktadır.

Harama Bakmak Hafızayı Köreltir

Allah dostu kimseler harama bakmanın unutkanlık sebebi olduğu hususunda ısrarla durmuşlardır. Gözlerine hâkim olamayan ve daimî surette şehvî duyguları kamçılayan manzaralara bakan bir insanın hafızasının yavaş yavaş köreleceğini belirtmişlerdir. Nitekim, İmam Şafii Hazretleri, hocası Vekî bin Cerrâh'a hafızasının zaafından şikayette bulununca, o büyük zat, İmam Şafii'yi en küçük günahlardan bile uzak durmaya çağırmış ve ona şöyle demiştir: "İlim, ilâhî bir nurdur; Cenâb-ı Allah, devamlı günahlara dalan kimseye nurunu lütfetmez." Kaldı ki, İmam Şafii muhtemelen bir metni ilk defada değil de ikinci veya üçüncü kerede ezberleme durumuna düşünce hafızasından şikâyet etmiştir. Ayrıca, İmam Şafii gibi bir ruh insanının bilerek günaha girmesi de zaten düşünülemez.

Ümmetinin harama nazar etmemesi mevzuunda ikazlarda bulunan Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) kadın-erkek herkesin iffete kilitlendiği bir dönemde, hem de hac vakfesini yapıp Arafat'tan döndükleri bir sırada, terkisine aldığı (Hazreti Abbas'ın oğlu) Fazl'ın başını sağa-sola çevirmiş ve böylece etraftaki kadınlara gözünün ilişmemesi için ona yardımcı olmuştur.

Resûl-ü Ekrem Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), "Nazar (bakış) şeytanın zehirli oklarından bir oktur."²² diyerek o zehirli oktan korunmanın lüzumunu belirtmiştir. Evvelen ve bizzat Hazreti Ali'ye, dolaylı olarak bütün ümmetine hitaben, "Ey Ali, elinde olmadan gözüne ilişen bir harama ikinci defa bakma. Zira ilk bakış lehinedir, ama ikinci bakış aleyhinedir."²³ buyurmuştur. O (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir kasıtle yapılmadığı için ilk bakışın mesuliyet getirmeyeceğini ama ikinci defa dönüp bakmak iradî olduğundan, onun günah hanesine yazılacağını vurgulamıştır. Böylece harama götüren yolu daha baştan keserek günahlara geçit vermemek gerektiğine dikkat çekmiştir. Hazreti Cerir (radiyallahu anh) Allah Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) ani bakışla ilgili hükmü sorduğunda Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) ona, "Nazarını hemen çevir." buyurur.²⁴

Hafızayı Nasıl Kuvvetlendirebiliriz?

Hafızayı zayıf düşüren şeyler olduğu gibi, onu kuvvetlendirecek sebepler de mevcuttur. Bunların başında düzenli bir hayat, prensipli bir çalışma, sistemli bir düşünce ve zihni daima çalıştırmak gibi hususlar gelir. Uzmanlara göre, "Beyin çok çalışırsa yorulur." kanaati yanlıştır. Beynin

²² Hakim, Müstedrek, 4, 314

²³ Tirmizî, Edeb 28; Ebû Dâvud, Nikâh 44

²⁴ Müslim, Âdâb 45; Ebû Dâvud, Nikâh 44

yorulmasının sebebi onu çok çalıştırmak değil, yanlış kullanmak ya da onu âtıl bırakmaktan kaynaklanan hantallaşmadır. Evet, beyin çok çalışmaktan dolayı yorulmaz; aksine çalıştıkça gelişir, daha verimli hâle gelir. Beyni yoran ve körelten çalışmak değil, boş durmak, düşünmemek, tefekkür etmemek ve iş yapmamaktır. Kullanılmayan organlar köreldiği gibi hafıza da doğru bir şekilde sürekli işletilmezse körelir.

Maalesef her gün daha da ilerleyen teknik ve teknoloji insan dimağını belli ölçüde etkisiz ve hareketsiz kılmaktadır. Bugünün talebeleri hesap makinelerine ve bilgisayarlarına güvenerek çarpım tablosunu bile ezberleme ihtiyacı duymamaktadırlar. Bu hazırcılıktan kaynaklanan tembellik de beyin fakültelerinin aktif hâle gelmesini engellemektedir. Evet, insan, mutlaka teknik ve teknolojik imkânlardan istifade etmelidir ama dengeyi bozmamaya da özen göstermelidir. Mesela, basit işlerde kat'i surette bilgisayar kullanmamalıdır ki hafızasını ihmal etmiş olmasın. Ayrıca, bilgisayar bir yandan hafızanın işini kolaylaştırırken diğer yandan da mutlaka zihne jimnastik yaptıracak şekilde hazırlanmalı ve ona göre programlanmalıdır. Bilgisayar beynin yedeği gibi çalışmalıdır. Kendimizi bilgisayara emanet etmemeliyiz. İnsan, ezberlemekten ziyade öğrenmeye önem vermeli ve ona yoğunlaşmalıdır. Fakat bazı sahalarda ehemmiyetli bir kısım metinleri ezberlemenin de zihne talim yaptırma açısından çok faydalı olduğu göz ardı edilmemelidir.

Diğer taraftan, uzmanlar, bazı besinlerin beynin çalışmasını doğrudan etkilediği üzerinde de duruyorlar. Sabah kahvaltısının beynin performansını artırdığını ve kahvaltı alışkanlığı olmayan kimselerde konsantrasyon kaybı olduğunu söylüyorlar. Unutkanlığı yenmek ve hafızayı güçlendirmek için kuru üzüm gibi içinde beynin ana yakıt maddesi olan glikoz barındıran gıdaları tavsiye ediyorlar.

Hafızayı Kuvvetlendirme Namazı

Bilgi ve tecrübeleriyle bize yol gösteren âlimlerimiz hafızayı güçlendirip unutkanlığı azaltmak için hem bir kısım dualar okumuş, hem de her sabah 21 tane çekirdekli kuru üzüm yemeyi alışkanlık edinmişlerdir. Ayrıca, eh-lullah hafıza geriliğinden ve ezberleyememekten şikâyetle bulunan insanları şu hadis-i şerifte tarif edilen dört rekâtlık namaza ve arkasından yapılan duaya yönlendirmişlerdir:

Bir gün Hazreti Ali, Allah Resûlü'ne gelip Kûr'ân-ı Kerîm'i hafızasında tutamamaktan yakınır:

– Bu Kûr'ân göğsümden uçup gidiyor. Onu ezberimde tutamıyorum.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem Efendimiz ona,

– Cuma gecesinin son üçte birinde kalk; o, meleklerin şahit olduğu zamandır, onda yapılan dualar kabul edilir. Şayet o saatte kalkamazsan, gecenin evvelinde veya ortasında kalk ve dört rekât namaz kıl. Birinci rekâtında Fatiha

ile Yâsîn'i, ikinci rekâtında Fatiha ile Duhan'ı, üçüncü rekâtında Fatiha ile Secde Sûresi'ni, dördüncü rekâtında ise Fatiha ile Mülk Sûresi'ni oku. Tahıyyâtı bitirdiğin zaman Cenâb-ı Hakk'a güzelce hamd ü senâda bulun. Bana ve diğer peygamberlere de salâvat getir. Erkek-kadın bütün mü'minler için Allah'tan mağfîret dile. Bu okuduklarının akabinde de şu duayı söyle, buyurur ve kitaplarda "Hıfz duası" adıyla yer alan duayı tekrar etmesini ister.

Hazreti Ali (kerremallahu vechehu) tarif edildiği üzere bunu beş veya yedi gece yapar ve Allah Resûlü'ne gelip şöyle der:

– Ey Allah'ın Resûlü! Ben daha önceleri dört-beş âyeti bile ezberleyemiyordum. Fakat şimdi kırk âyet kadar ezberleyebiliyorum. Onu okuduğumda da sanki Allah'ın kitabı gözümün önündeymiş gibi oluyor. Yine önce-ri bir hadisi duyup tekrar ettiğimde tam ezberleyemezdim. Fakat şimdi hadisleri işitip onları rivayet ettiğimde bir harf bile kaçırmıyorum.²⁵

²⁵ Tirmizî, Daavâr, 114

KOPYA ÇEKMEK GÜNAH MIDIR?

Öğrencinin birinci görevi derslerine iyi çalışmak, ailesini mahcup etmemek ve üzerine düşenleri eksiksiz yerine getirmektir. Derslerine iyi çalışan bir öğrenci kopya çekmeye ihtiyaç duymaz. Planlı, programlı, günü gününe çalışan bir öğrenci imtihanlarda başarılı olacaktır zaten. Kopya çekerek başarılı olmak, geçici bir çıkar yol gibi görünse de sonuçta katiyen kaybettirecektir. İmtihan stresi yaşayanlar, hangi seviyeden olursa olsun -hatta bir profesör bile olsa- gazetelerde okuyoruz ki kopya çekerken yakalanabiliyor. Bunun yegâne sebebi kopya çekmenin çok konuşulan bir konu olması ve imtihanda geçici başarıya götürebilir olmasıdır. Kopya çekmenin mahzurlarını şöyle sıralayabiliriz:

1. Kopya çekmek bir hak ihlalidir. Çalışan öğrencilerin hakkını gasp etmektir. Kopya çekerek sınavda kaç öğrencinin önüne geçmişse onların haklarına tecavüz edilmiş demektir. Her türlü hakkı korumak, kime ait olursa olsun,

her Müslüman'ın hem Allah'a hem de topluma karşı olan görevleri arasındadır. Hakkın küçüğü-büyüğü, önemlisi-önemsizi olmaz. Her şeyden önce, kopya çekmek bir hak değildir. Kopya ile alınan imtihan sonucu, haksız bir kazançtır. Haksız kazanç ise hangi alanda olursa olsun, prensipte İslâm'ın cevaz vermediği hususların başında gelir.

2. Kopya çekmek bir ruhsal rahatsızlıktan kaynaklanabilir. Kopya çekmeyi bir sanat hâline getirenlere bakılacak olursa arka planda bunun izleri mutlaka görülecektir.

3. Kopya çekmek şeytanın bir oyunudur. Hak ihlali yaptırarak, şeytan bir vazifesini yerine getirmiş olmaktadır.

4. Kopya bir aldatma fiilidir. Aldatma ise dinimizin hoş karşılamadığı bir iştir. Sadece aldatma da değil, aynı zamanda bir yalandır kopya. Sorumlunun kopya çekmek üzerine yaptığı bütün ikazlara kulak tıkayıp yapılmasının dediği bir işi yapmaktır. Böyle bir yalan başka yalanlara da zemin hazırlayacaktır. Zaten Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) de "Bizi aldatan bizden değildir."²⁶ buyurmaktadır.

5. Kopya çekmek İslâmî bir esas olan çalışma ahlâkını da zedeleyecektir. Kopyayı alışkanlık hâline getirmekle kişide çalışmadan ve kısa yoldan kazanma, helâl - haram demeden hakkı olmayan şeylere el uzatma huyları

²⁶ Müslim, Sahih, 1, 265

gelişecektir. Hatta çalışanlar akılsız görülecektir. Böylece umumi nizam ve düzene hâlel gelecektir.

ÂHİRETTEKİ AZAP NASILDIR? BU AZABI BEDEN Mİ ÇEKECEK YOKSA RUH MU?

Allah Teâlâ, insanlara vaat ettiği mükâfatları vermek, aynı zamanda günah işlemiş olanları da günahlarından temizlemek için birtakım imtihanlar hazırlamıştır. Dünyada iken günahlarından kurtulamamış kişiler kabir hayatı döneminde; orada da çektikleri azap onları bütün günahlarından temizlemeye yetmezse, mahşerde; orada da temizlenemezlerse Cehennem’de cezalarını çekerek temiz bir insan hâline gelirler. Böylece günahlardan kurtulmuş olarak Cennet’e girerler. Bu arınmanın ilk evresi kabirdeki azap ya da nimet, kişinin dünyadaki durumuna göre olacaktır. Yani herkes kabir âleminde karşılaşacağı durumu bu dünyada hayatında hazırlar. Orada iyilere iyilik ve mükâfat, kötülere de ceza ve azap vardır.

Azap kavramı, Kur’ân’da çoğunlukla Allah’ı inkâr ve O’na isyan edenlerin dünya veya âhirette yine Allah Teâlâ

tarafından cezalandırılmalarını ifade etmek için kullanılmıştır. Allah, hiç kimseye suçu olmadan azab etmez. Yüce Allah, "Kim doğru yolu seçerse, kendisi için seçmiş olur; kim de doğru yoldan saparsa, kendi aleyhinde sapmış olur. Hiçbir kimse başkasının günah yükünü taşımaz. Biz peygamber göndermediğimiz hiçbir halkı cezalandırmayız."²⁷ buyurur.

Allah, iman edip salih amel işleyenlere mükâfat vaat ettiği gibi inkâr edip isyan edenlere de azap vaadinde bulunmuştur. Ahirette yaşanacak olan azabın çeşitleri Hazreti Kûr'ân'da anlatılarak insanlara ikazlar edilmiş, onların istikamet içinde bir hayat yaşamaları istenmiştir. Acaba bu azabın niteliği nasıl olacaktır?

Kabir Azabı Var mıdır?

Tartışma konusu hâline getirilen hususlardan birisi de kabir azabının olup olmadığıdır. Firavun ve hanedanının ölümünden sonraki hâllerini açıklayan, "Onlar sabah akşam ateşin karşısına getirilirler. Kıyamet koptuğunda da: 'Haydi, Firavun hanedanını en şiddetli azaba sokun!' denilir."²⁸ âyeti kabir azabının olduğunun delilidir. Çünkü kıyamet gününde onların daha şiddetli bir azaba sokulmaları emredileceğine göre, ondan önce sabah ve akşam arz edilecekleri azap kabirdedir.

²⁷ İsrâ Sûresi, 15. âyet

²⁸ Mü'min Sûresi, 46. âyet

Kûr'ân-ı Kerîm'de kabir azabının olduğunu gösteren başka âyetler de vardır. Ayrıca kabir azabı hakkında Peygamber Efendimiz'den pek çok hadis rivayet edilmiştir. Diğer insanların bilemedikleri pek çok gerçeği Allah'ın izniyle gören ve söyleyen Sevgili Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), "Eğer ölülerinizi defnetmemeniz endişesi olmasaydı, kabir azabından (bir kısmını) sizlere işittirmesi için muhakkak Allah'a dua ederdim."²⁹ buyurmuştur. Yine değişik zamanlarda güzide ashabına, "Kabir azabından Allah'a sığınınız."³⁰ diye emretmiş ve bizzat kendisi de kabir azabından Allah'a sığınmıştır. Bizler de her gün sabah ve akşam namazlarının arkasından yaptığımız tesbihatlarda "Allâhümme ecirnâ min azâbi'l-kabr." diyoruz. Bu cümlelerin anlamı şudur: "Ey Yüce Allah'ım bizi kabrin azabından koru."

Yine meşhur bir hadiste Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) "Kabir azabının çoğu küçük abdesttendir."³¹ buyurur. Demek ki küçük abdestin giderilmesine dikkat etmemek, onu etrafa sıçratmak kabirde kişinin karşısına bir soru ve ceza olarak çıkacaktır.

Ahîret Azabını Ceset Mî Yaşar Rûh Mu?

Ahîret hayatının değişik evreleri göz önüne alınacak olursa kabir hayatında bir azap söz konusudur. Bazı din

²⁹ Müslim, Sahih, 14, 28

³⁰ Müslim, Sahih, 14, 29

³¹ İbn Mâce, Sünen, 1, 417

âlimleri insanın kabirde cesedinin çürümüş olması sebebiyle beden bu azabı hissetmeyeceğini, kabirdeki azabı ruhun yaşayacağını iddia etmişlerdir. Kabir azabının olmadığını söyleyen din âlimleri ise kabirde cesedin çürüyüp toprak türüne dönmüş olduğunu gördüklerinden bu zanna kapılmışlar, cesedi çürüyen ölünün azabı veya nimeti hissedemeyeceğini zannetmişlerdir. Hâlbuki kabir hayatının idraki için cesedin sağlam olması şart değildir. Allah Teâlâ, kabirdeki azabı veya nimeti idrak edecek kadar bir hayatı cesedin herhangi bir parçasında yaratır ve onunla kabir hayatı idrak edilir. Bu bakımdan kabir ve berzah hayatı umumdur. Herkes bunu yaşayacaktır. Öldüğünde kabre konmamış, yakılmış, yırtıcı hayvanlar tarafından parçalanmış veya denize atılıp balıklara yem olmuş olanlar da kabir hayatını yaşayacaklar, onlar da kabirdeki sual, nimet ve azabı idrak edeceklerdir. Zaten çürüme dediğimiz değişme bizim algılamamız itibariyledir. Ceset belki çürümüştür ama bir parçanın çürümeyeceğine dair rivayetler vardır. Belki de cennet huzurunu ya da cehennem azabını bu parça yaşayacaktır. Ayrıca insan molekülleri toprağa karışsa da o insana ait moleküller havada, suda bulunacaktır. Hücreleriyle insanın azap çekmeyeceğini nereden bilebiliriz ki? Hiçbir şey var olduktan sonra yokluğa düşmeyecektir.

Kabir Hayatı Nasıl Olacak?

Yâsîn Sûresi'nde Allah Teâlâ " 'Eyvah bize! Kim kaldırdı bizi yatağımızdan?' diyorlar." buyurur. Demek ki

kabir, daha sonraki âlemlere göre bir uyku gibidir. Hazreti Ali'ye nispet edilen bir sözde, "İnsanlar uykudadır, ölünce uyanırlar." denmektedir. Nasıl dünya hayatı kabir hayatına göre bir uykudur; aynen onun gibi, kabir hayatı da, ahiret âlemlerindeki hayata göre bir uykudur. İnsan uykusunda da azap görebilir. Cehennem azabına göre kabir azabı, uyanık insanın gördüğü azaba göre uykudaki insanın rüyasında düşer olduğu azap gibidir.

Kabir hayatını nasıl geçirdiysek, ahirette de nasıl muamele göreceğimiz ortaya çıkmaktadır. Mesela, bir yere yolculuk yapacaksınız; bunu yaya mı yapacaksınız, bir hayvan sırtında mı yapacaksınız, tren, vapur, uçak veya füzeyle mi yapacaksınız; yolunuz nasıldır, inişleri yokş-ları, engebeleri var mıdır, bütün bunların bilinmesi gibi, kabirde gördüğünüz muameleye göre de yolunuzun kalan tarafı ana hususiyetleriyle belirmiş oluyor. Kabir yolculuğu iyi geçen kimsenin, diğer yolculuklarda da sıkıntı çekmeyeceği anlaşılmaktadır.

Son olarak bazı felsefeciler, birtakım tasavvufçular ve Hristiyanlar, sadece ruh azap görür diyorlarsa da, biz Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat olarak, cesedin ruhla beraber haşrolacağına inandığımız gibi, vücudun ruhla beraber azap göreceğine de inanırız. Zira ruhla cesedin durumu, topal ile körün durumu gibidir: Kör topalı sırtına alır, topal da köre yolu tarif eder ve böylece ikisi yol almış olur. Ruhla ceset, dünyada olduğu gibi, ahirette de hem azapta, hem de

lezzette müşterek olurlar. Kaldı ki, âyet ve hadisler, cese-
din ve uzuvların göreceği azaptan da, tadacağı nimetlerden
de sarahaten bahsetmektedir. Ahiret hayatına muvafık bir
beden düşünmeden, nimetlerden nasıl istifade edilebilir
ki? Sonra, ruhla birlikte cesedimizin atomlarını da yaratan
Allah (celle celâlühû), ruhla beraber bedeni de diriltecek
veya tâzib edecek ya da nimetlerle mükâfatlandıracaktır.
Kudret ve ilim O'nundur; dilerse öyle yapar, dilerse böy-
le. İnsan, her meselenin hakikatini bihakkın öbür âleme
gidip oranın sürprizleriyle yüz yüze geldiği zaman anlaya-
caktır. Çünkü onları ne göz görmüş, ne kulak duymuş ve
ne de onlar hatır ve hayale gelmişlerdir.

DOMUZ ETİ NEDEN HARAMDIR, YENMEMESİNİN HİKMETLERİ NELERDİR?

Kûr'ân-ı Kerîm'de domuz etinin haram oluşu ile ilgili şu âyetler vardır. "O size leşi, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilen hayvanın etini haram kıldı. Kim çaresiz kalırsa bunlardan yemesinde günah yoktur. Allah gafurdur, rahimdir (günahları çok affeder, merhamet ve ihsanı boldur)."³² Maide Sûresi'nin üçüncü âyetinde de domuz etinin haram olduğu haber verilmektedir. Bir gün domuzun tapılan bir hayvan hâline geleceğini, ya da din domuzu haram kıldığı için sadece dine muhalefet etmek için insanların domuz yiyecekleri haber verilmiştir. "De ki: 'Allah katında bir ceza olarak bundan daha beterrini bildireyim mi? O kimseler ki Allah onlara lânet etmiş, gazabına uğratmış, içlerinden bir kısmını maymun, domuz ve tâgut'a tapan kimseler yapmıştır. Yerleri en fena

³² Bakara Sûresi, 173. âyet

olanlar, doğru yoldan büsbütün sapanlar, işte onlardır.”³³ En'am Sûresi, 145. âyette ve yine Nahl Sûresi 115. âyette Yüce Allah haram olan şeyleri sıralarken domuz etini de ifade buyurmuştur.

Domuz Etinin Zararları

Necisü'l-ayn (pisliğin ta kendisi) hükmü verilen bir hayvan için faydalıdır demek, onda bir takım faydalar aramak doğru değildir. Domuz etinin zararları tıbben de ortaya konmuştur. Sızıntı dergisindeki bir makalesinde Numan Yiğiter şu tespitleri yapmaktadır: Ottawa Üniversitesi araştırmacıları domuz eti tüketimi ile kronik bir bozukluk olan karaciğer sirozu arasında bağlantı olduğunu buldular.

On altı ülkenin domuz eti, sığır eti, yağ ve alkol tüketimi istatistiklerine bağlı olarak yapılan bir çalışmada domuz eti yeme ile karaciğer sirozuna yakalanma arasında bir alâka bulunmuştur.

Araştırmayı yapan Dr. Amiri Nanji ve Dr. Samuel French domuz eti ile birlikte alkol tüketildiği zaman siroza yakalanma riskinin daha fazla olduğunu da tespit etmişlerdir. Siroz hastalığıyla sığır eti arasında ise hiçbir alâka bulunamamıştır.

³³ Maide Sûresi, 60. âyet

İsviçre, Norveç ve Finlandiya gibi ülkelerde sirozdan ölüm, kişi başına domuz eti tüketimi ile doğrudan alâkalıdır. Keza Kanada'da da sirozdan ölüm alkol tüketimi ile değil, domuz eti tüketimiyle alâkalıdır.

Araştırmacılar domuz eti yemenin, siroza nasıl sebep olduğu ve sirozu nasıl arttırdığının bir sır olarak kaldığını söylemektedirler. Fakat siroz ölümünün yenilen domuz eti miktarıyla doğrudan alâkalı olduğu hususunda aynı sonuca varmaktadırlar.

Domuz eti yenmesinin sağlığa zararlı pek çok yönü bulunmaktadır. Bu zararlar geçmiş dönemlerde olduğu gibi, alınan her türlü tedbire rağmen günümüzde de söz konusudur. Her şeyden evvel domuz, her ne kadar çiftliklerde, bakımlı ortamlarda yetiştirilirse yetiştirilsin, kendi pisliğini yiyen bir hayvandır. Gerek pislikle beslenmesi gerekse biyolojik yapısı sebebiyle domuzun bünyesi diğer hayvanlara oranla çok fazla miktarlarda antikor üretir. Yine domuzun vücudunda diğer hayvanlara ve insana oranla çok yüksek dozda büyüme hormonu üretilir. Doğal olarak bu yüksek dozdaki antikorlar ve büyüme hormonu, dolaşım yoluyla domuzun kas dokusuna da geçerek birikir. Bunun yanı sıra domuz eti çok yüksek oranlarda kolesterol ve lipid içerir. Bunların sonucunda bütün bu aşırı seviyedeki antikorlar, hormonlar, kolesterol ve lipidlerle yüklü olan domuz etinin insan sağlığı açısından önemli bir tehdit olduğu bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Domuz etine

dayalı bir beslenme sonucunda, aşırı büyüme hormonuna maruz kalan insan bünyesi, önce çok fazla kilo toplamakta, sonra da vücut deformasyona -şekil bozukluklarına- uğramaktadır.

Bunların dışında, domuz etindeki sağlığa zararlı maddelerden biri de "trişin" parazitidir. İnsan vücuduna girdiğinde doğrudan kalp kaslarına yerleşerek ölümcül tehlike meydana getiren trişin paraziti domuz etinde sıklıkla rastlanmaktadır. Günümüz teknolojisiyle trişinli domuzları teknik olarak tespit etmek mümkünse de önceki asırlarda böyle bir yöntem bilinmiyordu. Bu sebeple, domuz eti yiyen herkes için trişin paraziti kapma ve ölümlerle karşı karşıya kalma riski vardı. Görüldüğü gibi bütün bu sebepler, Rabbimiz'in domuz etini yasaklanmasının hikmetlerinden bir kısmıdır. Ayrıca Rabbimiz'in bu emri, her şartta sağlığa zararlı etkilerini sürdüren, denetimsiz üretiminde ise ölümcül bile olabilen domuz etinin yenmesine karşı tam bir korumadır.

20. yüzyıla kadar domuz etinin insan sağlığını doğrudan tehdit eden zararları olduğundan haberdar olmak mümkün değildi. Bugünkü tıbbi cihazlarla, biyolojik testlerle somut biçimde ortaya konmuş bu zarara karşı, daha kimsenin mikrop, bakteri, trişin, hormon, antikör gibi kavramlardan haberi olmadığı 14. yüzyılda indirilen Kûr'ân'da bu tehlikeye kesin tedbir alınması da, Kur'an'ın Allah Teâlâ'nın kelamı olduğunu gösteren mucizelerdendir.

Domuz Etini de Kullanan Bir Lokantada Yemek Yemenin Durumu

Müslüman olmayan ülkelerde yaşayan Müslümanlar için en dikkat çekici konulardan birisi budur. Nerede yaşarsak yaşayalım, orada helal olduğunu kesin olarak bildiğimiz gıdaları rüketebiliriz. Dolayısıyla eğer haram olan domuz etiyle, helal olan koyun, inek eti aynı mutfaktan çıkıyorsa, şöyle durumlar söz konusu olabilir.

1. Bu yemekler hazırlanırken domuz etini kesen bıçakla, dana etini kesen bıçak beraber kullanılmış olabilir.

2. Etlerin pişirildiği tava ile tencere de beraber kullanılmış olabilir.

3. İş yeri sahibi domuz etini kullanma konusunda rahat olunca, diğerine göre daha ekonomik olan domuz etini yemekte kullanma konusunda serbest davranabilir. Bir sorumluluk bilinci taşımayabilir.

Bunun için böyle bir yerde yemek yememiz çok uygun olmayabilir.

Bununla birlikte bir Müslüman'ın haram-helâl düşüncesiyle helâl yemek için şüphe söz konusu olan mekânlarda yemek yememesi, helâl olan bir yere -uzak da olsa- gidip orayı tercih etmesi birer ibadettir. Bu hassasiyet bize inşallah Allah'ın rızasını gözettiğimiz için mükâfat kazandıracaktır. Esas olan, şüpheli şeylerden kaçmaktır.

Katki Maddesi Domuza Ait Bir Eşyanın Kullanımı Helâl Midir?

Bu husus daha çok makyaj konusuyla ilgilidir. Bir maddeyi kullanmanın caiz olması için içerisinde domuz yağı, alkol gibi dinimizce haram kılınmış bir maddenin bulunmaması ve yapı itibarıyla abdeste, gusle engel olmaması gerekir. Kullandığımız bir malzemenin muhtevası çok önemlidir. Kesin bir bilgimiz yoksa içeriğinde de domuza ait bir şeyin bulunma ihtimali varsa, haramdan korunmak için bu maddeyi kullanmamak gerekir. Sonuna kadar araştırıp helal olanı bulmak gerekir. Sevgili Peygamberimiz bütün hayvan derilerinin tabaklandktan sonra (kullanmak için işlenmesi) kullanımının helal olacağını, insan derisi ile domuz derisinin bu hükmün dışında olduğunu buyurur. Bu sebeple çanta, ayakkabı, deri mont gibi ürünlerde domuz derisi kullanılıyorsa helal değildir. Değdiği diğer elbiselerin de mutlaka yıkanması gerekir ki elbise namaz kılmaya elverişli olsun.

Domuz Kılı Olan Fırçalar, Saç Tarakları, Diş Fırçaları Kullanılabilir Mi?

Her ne kadar zaruretler sebebiyle, dikiş için domuz kılı kullanılmasına cevaz verilmiş olsa da ideal mü'min için esas olan bunlardan kaçınmaktır. Yukarıda söylediğimiz gibi, haramdan kaçınmak da bir ibadettir. Saç fırçalarında, tıraş fırçalarında ve diş fırçalarında domuz kılı, ucuzluğu

ve kolay bulunur olması sebebiyle rahatça kullanılabil-
mektedir. Öncelikle üretici firmalar ürettikleri malın üye-
rine “Domuz kılı değildir.” ibaresi yazmalı ve bu konuda
ciddi olmalıdırlar. Üzerine yazmak sadece kandırmak için
olursa, ağır bir sorumlulukla ahirette yüz yüze kalacakla-
rını unutmamalıdırlar. Yaygın olarak domuz kılı, tek kök-
ten birkaç rane kılın görünüyor olması ile anlaşılır. At kıl-
ından imal edilmiş bir fırçaya göre bayağı ucuzdur.

ESTETİK AMELİYAT, SAÇ EKTİRMEK VE SÜSLENMENİN SINIRLARI NELERDİR?

İnsan yaratılmış canlılar içinde ayrıcalıklı bir yere sahiptir. En güzel kıvamda ve biçimde yaratılmıştır insan. Sadece dış yapısı değil, iç yapısıyla da harikadır. İnsanoğlu başka canlılarda olmayan bir duyuş, seziş, gönül ve vicdana sahiptir. Ne yazık ki iç ve dış güzelliğiyle harika olan insan estetik ameliyatlara daha da güzel olacağını düşünmektedir. Kûr'ân-ı Kerîm'de insanın yaratılış mükemmelliği şöyle anlatılır: "Biz insanı en mükemmel sûrette yarattık." Yaratan da Allah'tır. İnsanı mevcut hâliyle takdir eden O'dur (celle celâlühû). "De ki: Sizi yaratan ve size kulaklar, gözler ve gönüller veren O'dur. Sizin şükrünüz ne de az!"³⁴

İnsanı en güzel bir şekilde yaratan Yüce Allah, onun yine kendi koyduğu esaslar çerçevesinde süslenmesine,

³⁴ Mülk Sûresi, 23. âyet

güzelleşmesine de müsaade etmiş, hatta bazı durumlarda bunu emretmiştir. Kûr'ân-ı Kerîm'de, iyi ve güzel şeylerin helâl, kötü ve çirkin şeylerin ise haram olduğu bildirilmektedir. "Kendilerine nelerin helâl kılındığını sana soruyorlar. De ki: 'Bütün temiz ve lezzetli rızıklar size helâl kılınmıştır. Allah'ın size öğrettiğinden öğrenip eğittiğiniz avcı hayvanların sizin için tutup getirdiklerini yiyiniz ve üzerlerine Allah'ın adını anınız. Allah'a karşı gelmekten sakının! Çünkü Allah hesabı çabuk görür.'"³⁵

Sevgili Peygamberimiz de bir hadislerinde güzel giyinme hakkında kendisine yöneltilen bir soruya "Allah güzeldir, güzelliği sever."³⁶ şeklinde cevap vermiştir. Kendisi de hayatında daima temiz ve düzenli olmuş, sade ve güzel giyinmeyi, güzel koku sürünmeyi teşvik etmiştir. Güzel kokunun melekleri çeken bir nesne olduğunu ifade etmiştir.

Buna karşılık İslâm'da, insanın doğuştan getirdiği özellik ve şeklinin değiştirilmesi ve bu maksatla yapılacak her türlü estetik ve tıbbî müdahale hoş karşılanmamıştır. Bunlar fıtratı bozmayı hedef alan müdahaleler olarak kabul edilmiştir. Bu tür tasarruf ve müdahaleler ise dinen yasaklanmıştır. "O şeytana ki: 'Ya Rabbî, Senin kullarından mutlaka bir pay edineceğim. Mutlaka onları sapıtıracağım, onları birtakım temennilerle oyalayacağım.

³⁵ Mâide Sûresi, 4-5. âyetler

³⁶ Müslim, Sahih, 1, 247

Onlara davarlarının kulaklarını yarmalarını emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler.' dedi. Her kim Allah'ın yerine şeytanı dost edinirse, şüphesiz besbelli bir ziyana girmiştir."³⁷ Âyette sahip oldukları hayvanların yaratılışlarının değiştirilmesi şeytanın bir desisesi olarak anlatılıyor. Şeytan yaratılışa karşı çıkmayı tavsiye ediyor, bunu yapanlar da Allah'ın yaratışına karşı çıkmak için hayvanlarına bu muameleleri yapıyorlar.

Toplum hayatında estetik ameliyatlar genel olarak, ya dikkat çekmek, daha güzel görünmek ya da tedavi gayesine yönelik olmaktadır. Dikkat çekmek, daha güzel görünmek maksadıyla, yaratılıştan verilmiş olan özellik ve şekillerin değiştirilmesi İslâm dininde, fıtratı bozma kabul edilerek yasaklanmıştır. Nitekim Hazreti Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem), süslenmek maksadıyla vücuda dövme yapmak, dişleri seyrekleştirmek gibi ameliyeleri, yaratılışı değiştirmek, fıtratı bozmak kapsamında değerlendirmiş ve bunu yapanları ve yaptıranları kınamıştır.³⁸

Tedavi maksatlı olarak yapılan estetik müdahalelere ise dinimizde izin verilmiştir. Buna estetik denmenin yanı sıra, toplumda istiskal edilen, hor görülen bir hâlin düzeltilmesi demektir. Nitekim Arfece adlı sahabî, bir savaşta burnu kopunca, gümüşten bir burun yaptırmış,

³⁷ Nisa Sûresi, 118-119. âyetler

³⁸ Buhârî, Sahih, 15, 155

bunun koku yapması üzerine, altından bir burun yaptırılmasına Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) müsaade etmiştir.³⁹ Buna göre hastalık sebebiyle saçları dökülenler, kaza sonucu burun, kulak, göz gibi organlarını kaybedenler veya vücudunda doğuştan ya da sonradan meydana gelen şekil bozuklukları bulunanların estetik ameliyat yaptırmaları bir tür tedavi olup fıtratı bozmak kapsamında değerlendirilemez.

Hâsılı ister yaratılış itibariyle, isterse trafik veya iş kazası gibi vesilelerle insanda fizikî bir arıza meydana gel-diye, fıtrata irca ve o arızayı ıslah adına estetik ameliyata cevaz verilebilir. Bunda da şahısların kendi fikirlerinden ziyade, uzman ve konunun hassasiyetini bilen doktorların görüşlerine müracaat edilmesi gerekir. Aksi hâlde hevâ ve hevesler devreye girer ve zaruret olması sebebiyle o miktarda caiz olan bu uygulamanın kapısı ardına kadar açılabilir ki, bu fevkalade tehlikelidir.

Ayrıca bir manada estetik diyebileceğimiz saç ektirme günümüzde oldukça yaygınlaşmıştır. Yukarıda söylediğimiz âyet ve hadislerden yola çıkarak bu hususta da şunları söyleyebiliriz. Öyle gelişigüzel, kendi istediğimiz gibi saç ekimi yapılmamalıdır. Doğuşta ve delikanlılık döneminde saç bitim yeri neresi ise o bölgelere saç ekimi yapılabilir. Yoksa yepyeni bir saç stili için saç ektirmek gûnahtır.

³⁹ Müsned, İbn Hanbel, 5, 23

Burun estetikleri, dudak estetikleri, göğüs estetikleri haramdır. Dinen günahtır. Bunlar fitrata müdahaledir. Bir de meselenin israf yönü vardır. Estetik ameliyatlara dökülen paralar israf kapsamına girer.

Dinimizde, Kadının Burnunu Deldirmesinin Hükümü Nedir?

Dinimizde fitrata müdahale etmemek önemli bir esastır. Fitrata sonradan yapılan müdahaleler Allah'ın yaratmasını beğenmeyerek onu değiştirmek gibi görülmüştür. Estetik ameliyat, kaş aldırma, daha güzel görünsün diye dişleri inceltmek gibi şeylere müsaade edilmemesi de bu esastan kaynaklanmaktadır. Fakat bununla birlikte, tırnakları kesmek, bazı bölgelerdeki kılları temizlemek, sünnet olmak, bıyıkları kısaltmak ise bizzat Allah Resûlü tarafından emredilmiş ve bunları yapmanın fitrattan olduğunu belirtilmiştir.

Fitrata müdahalenin mahzurlu olmasının delili Kûr'ân-ı Kerîm'deki şu âyettir: "Şeytan Allah'a karşı gelerek, kendisine rakip gördüğü insandan intikam almak için yemin eder gibi şunları söyler: Onları mutlaka sapıtacağım, muhakkak onları boş kuruntulara boğacağım, kesinlikle onlara emredeceğim de hayvanların kulaklarını yaracaklar (putlar için nişanlayacaklar), şüphesiz onlara emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler (dedi).

Kim Allah'ı bırakır da şeytanı dost edinirse elbette apaçık bir ziyana düşmüştür.”⁴⁰

Buna göre, kadının burnunu deldirmesi insan fıtratına bir müdahaledir ve caiz değildir. Ayrıca kadınların ziynetlerini namahreme göstermesi caiz değildir. Burna takılan takının ise yabancılara gösterilmemesi çok zor olduğundan, bundan kaçınmak esastır.

Basen ve Karın Yağlarını Aldırmak Günah Mıdır?

Günümüz modern dünyasının en büyük problemlerinden birisi obezitedir. Obezite bir sağlık sorunudur. Kilolu olmak insan için sıkıntıdır. Fakat bu sıkıntıdan kurtulmak için, yağları aldırmak bir çare midir? Yegâne çare ameliyat olmak mıdır? Mesela başvurulacak şeylerden birisi yeme içmeyi kontrol altına almak olamaz mı? Böyle bir cerrahi müdahalenin vücut dengelerini sarsan bir yönü olabilir mi? Bu ve benzeri soruları, bu konuları bilen ve dinini yaşayan bir doktora danışmak gerekir. İbadetlerimi daha iyi yapayım, bundan sonra da bir genetik problem değilse, yememe içmeme dikkat ederim, diyorsak bir çare olarak yağları aldırmak uygun görülebilir. Bunun ötesinde sadece güzelleşmek düşüncesi ile böyle bir cerrahi müdahale yapılırsa bu doğru değildir.

⁴⁰ Nisa Sûresi, 119. âyet

Terlemeyi Önleyen Alkolsüz Deodorantlar Dışarı Çıkarken Kullanılabilir mi?

Deodorant gibi ürünler kokulu oldukları için bayanların dışarıda kullanmaları konumuzdur. Çünkü zaten erkeklerin bu çeşit deodorantları kullanmasında bir sakınca yoktur. Bayanlara gelince soruda alkolsüz denildiğine göre geriye bir mahzur ihtimali kalıyor. O da bu deodorantların kokusudur. Çünkü bayanların dışarıda yabancıların yanında güzel koku sürünmeleri caiz değildir. Onlar ancak evlerinde koku kullanabilirler. Buna göre eğer bu deodorantları süründüklerinde, yanlarından geçenler bunun kokusunu duyuyorlarsa bu caiz değildir. Ama bunlar sadece terlemeyi önüyor ve bu şekilde bir koku neşretmiyorlarsa bu takdirde bunları kullanmanın bir mahzuru yoktur.

KABİRDE HANGİ SORULAR SORULMAKTADIR? ALLAH'IN HANGİ KULLARINA SORU SORULMAYACAKTIR?

Ölüm sonrası hayat, tarih boyunca insanlığın önemli merak ve tartışma konularından biri olmuştur. Ölüm sonrası hayat, kabir (berzah), yeniden dirilme ve mahşer, cennet-cehennem hayatı olarak dört bölümde yaşanacaktır. İslâm dini; kabir hayatını, farklı ve kendine mahsus özelliklerin olduğu; insanın ölümünden başlayarak yeniden diriltileceği güne kadar geçici bir bekleme yeri olarak bize tanıtmaktadır. İnanan, Allah'a karşı sorumluluklarını yerine getiren bir mü'min için kabirden korku olmaz. Ayrıca ölüm ötesi hayatla ilgili hususlar tecrübe ve deneye dayanmadığı için onları ancak Kûr'ân-ı Kerîm'in ve Peygamber Efendimiz'in sözleriyle anlamaya çalışabiliriz.

Berzah Âlemi Ne Demektir, Nasıl Bir Yerdir?

İslâm, insan vefat ettiği zaman ruhunun ölmediğini, sadece bu dünyaya ait olan bedeniyle alakalı hayatının son bulduğunu, ruhunun ise kendisine özel şartlarda yaşamaya devam ettiğini bildirmektedir. İnsanın yeniden dirileceği büyük Din ve Kıyamet Günü'ne kadar, "Berzah Hayatı" denilen bir beklemeye tabi tutulacağı ifade edilmektedir. Bu süreçte insanın ruhunun varlığını devam ettirdiği bildirilmekte ve bu âleme ait bir takım özel durumlardan bahsedilmektedir. İslâm'da bu âleme ahiret hayatının ilk devresi olan "berzah-kabir" âlemi denilmektedir. Bu husus Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle haber verilmektedir: "Ahireti inkâr edenlerden birine ölüm gelip çattınca, işte o zaman: 'Ya Rabbî!' der, 'Ne olur beni dünyaya geri gönder, ta ki zayi ettiğim ömrümü telafi edip faydalı işler yapayım.' Hayır, hayır! Bu onun öylesine söylediği bir sözdür. Çünkü dünyadan ayrılanların önünde, artık, diriltilecekleri güne kadar bir berzah vardır."⁴¹

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise "Kabir, ahiret menzillerinin birincisidir."⁴² buyurarak, Büyük Din Günü (yevmi'd din)'nden önce kabir hayatının varlığını bildirmiştir. O, dualarında sık sık kabir fitnesinden ve azabından Allah Teâlâ'ya sığındığı gibi, bunu ashabına ve ümmetine de tavsiye etmiştir.

⁴¹ Mû'minûn Sûresi, 99-100. âyetler

⁴² Tirmizi, Sünen, 4, 553

Kabir ölen bir insanın gömüldüğü yerin adıdır. Türkçemizde daha çok mezar kelimesi kullanılır. Kabir kelimesi türevleriyle Kûr'ân-ı Kerîm'de geçmektedir. Kabir hayatı ile eş anlamlı olarak 'berzah' terimi de kullanılmaktadır. Berzah kelimesi ise, lügatte iki şey arasına giren engel, ayrıcı sınır mânâlarına gelmektedir. Bu anlamıyla berzah ölümle hayat, ahiret ile dünya arasına giren perde, engel manasına gelir ve kişi ölünce berzaha girmiş olur. Dolayısıyla ölen birisi ile dünyaya geri dönme arasında engel olarak berzah vardır.

Kabirde Yaşananlar (Kabrin Hâlleri)

Kabir hayatı ile ilgili hususları, kimse tarafından tecrübe edilmediği için, ancak Kûr'ân ve hadis rivayetlerine bakarak anlama imkânımız vardır. Ahmed ibn Hanbel'in Huzeyfe'den (radıyallahu anh) naklettiği bu konudaki bir rivayet şöyledir: "Bir cenazede Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile beraberdik, kabrin yanına yaklaştığımızda Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) kabrin kenarında oturdu, devamlı biçimde kabrin içine doğru bakmaya başladı ve sonra şöyle buyurdu: 'Burada mü'min öyle sıkıştırılır ki, damarları ve kasları şiddetten kopar. Kâfire gelince onun da kabirde üstü ateşle dolar.'"⁴³

⁴³ Müsned, İbn Hanbel, 5, 407

Peygamber Efendimiz kabir hayatının güçlüklerini ashabına anlatarak onların ibret almalarını istiyordu. Hadis şöyledir:

“Sahabe-i kiramdan birisi diyor ki:

– Biz Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile bir cenazede beraber idik. Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) kabrin yanı başında oturdu. Ağladı ve ağlattı. Öyle ki gözyaşlarından neredeyse toprak ıslandı. Yaşananların ardından söyle buyurdu:

– Kardeşlerim! Böyle bir gün için hazırlanınız!”⁴⁴

Sahabe-i kiram da kabrin zorluklarını biliyorlardı. Gönül insanı Hazreti Osman’ın hâlini aktaralım: “Hazreti Osman (radiyallahu anh) bir kabrin başında durduğu zaman neredeyse sakalları ıslanıncaya kadar ağlardı. Kendisine,

– Cenneti, Cehennemi hatırlıyorsun ağlamıyorsun da bu kabirden dolayı mı ağlıyorsun, dendiğinde, Hazreti Osman da şöyle derdi:

– Kâinatın Efendisi Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: ‘Muhakkak kabir, ahiret menzillerinin ilkidir. Ondan kurtulan için sonrası daha kolaydır. Eğer kişi ondan kurtulamazsa, sonrası ondan daha şiddetlidir.’”

⁴⁴ İbn Mâce, Sünen, II, 1403

Hazreti Ali bir gün etrafına hitap ediyordu. Peygamber Efendimiz'in de şu sözlerini naklediyordu konuşmasında: "Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçe ya cehennem çukurlarından bir çukurdur. Kabir günde üç kez konuşur ve şöyle der: 'Ben kurtlar eviyim. Ben karanlıklar eviyim. Ben vahşet ve yalnızlık eviyim.'"⁴⁵

Sa'd bin Muaz vefat etmişti. Daha önce yaşanmamış şeyler yaşıyordu. Hadis şöyledir: "Sa'd bin Mu'âz defnedildiği zaman Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) tesbih getirdi. Etrafında bulunan ashab-ı kiram da uzun uzun tesbih getirdiler. Efendimiz tekbir getirmeye devam etti. Ashab-ı kiram da tekbir getiriyorlardı. Sahabi sordu:

– Ey Allah'ın Resûlü niçin tesbih getirdin?

Buyurdu ki:

– Bu salih insana kabir çokça sıkıştı, daraldı. Sonra da Allah sıkıntısını giderdi.

Başka bir rivayette de şöyle buyurdu:

– Kabrin öyle bir sıkıştırması vardır ki, eğer birisi bundan kurtulsaydı muhakkak o, Sa'd ibn Muâz olurdu."⁴⁶

Hazreti Âişe Annemiz de gönül inceliği olan bir hanımefendidir. Nakledildiğine göre, o bir gün Allah Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle dedi:

⁴⁵ Müsned, İbn Hanbel, 2, 293

⁴⁶ Müsned, İbn Hanbel, VI, 55

– Ey Allah'ın Resûlü! Sen bana Münker-Nekîr'in sesinden ve kabrin sıkıştırmasından (baskısından) söz ettiğinden bu yana hiçbir şeyden faydalanamıyorum. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

– Ey Âişe! Münker-Nekîr'in sesi, mü'minlerin kulağında, gözdeki sürme gibidir. Kabrin sıkıştırması ise şefkatle ananın kucaklaması gibidir ki çocuğu başının ağrıdığını ona anlatır, o da yumuşaklıkla başını okşar. Fakat ey Âişe, ne yazık o kimselere ki, Allah'tan şüphe ederler. Taşın yumurtanın üstüne düşüp onu ezmesi gibi kabirlerinde ezilirler.⁴⁷

Kabrin sıkıştırması ile ilgili Efendimiz'in kızı Zeyneb'in vefatında yaşananlar kabirde yaşanacaklarla ilgili bilgi vermektedir. Taberânî, Hazreti Enes'ten (radiyallahu anh) şöyle rivayet etmiştir: “Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) kızı Zeyneb vefat edince Allah Resûlü'nün yanına gittik. Kendisinin çok üzgün olduğunu gördük. Durgun bir hâlde kabrin yanında oturdu ve semaya doğru bakmaya başladı. Daha sonra kabrin içine indi. Onun hüznünün iyice arttığını gördük. Kabirden çıkınca sevindiğini ve gülümsediğini gördük. Hemen sebebini sorunca buyurdu ki:

⁴⁷ Deylemî, Sünen, IV, 498

– Kabrin darlığını, sıkıntısını ve Zeyneb'in zayıflığını düşünüyordum. Bu bana ağır geliyordu. Kabrin ağırlığının hafifletilmesi için Rabbime dua ettim. Kabul oldu. Ama yine de kabir onu öyle bir daralttı ki, insanların ve cinlerin dışında her şey onu işitti.”⁴⁸

Bir defasında Hazreti Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Benî Neccar bahçelerinden birinde bulunan müşrik kabirlerinin yanından geçiyordu. Mezardan gelen azap sesini duyunca, O yanındakilere kabir azabından Allah'a sığınmalarını emretmiştir. Sahabelerden birinin: “Ya Resûlallah, onlar kabirlerinde azap mı olunuyorlar?” diye sorması üzerine de Nebiler Serveri şöyle cevap vermiştir: “Evet, onlar kabirlerinde öyle bir azapla azap olunuyorlar ki, (onların azabın şiddetinden attıkları çığlıkları) hayvanlar işitir.”⁴⁹

Burada Allah Resûlü'nün duyduğu ve hayvanların da duyduğunu söylediği azap sesi, kabrinde azap görmekte olan kişinin feryadıdır. Bir hadisinde Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) kabir sualini anlattıktan sonra, kâfir ve münafıklar sorulara cevap veremeyince onlara yapılan azabı şöyle anlatır: “...Sonra demirden bir tokmakla ensesine öyle bir vurulur ve kâfir yahut münafık öyle bir bağırır ki, insan ve cinden başka, ona yakın olan her

⁴⁸ Taberanî, Kebîr, II, 257

⁴⁹ Müsned, İbn Hanbel, 1, 225

şey onun feryadını işitir.”⁵⁰ Diğer bir hadiste ise bu vuruşla o kişinin toprak olacağı ve ruhu tekrar kendisine iade edilerek azaba devam edileceği bildirilmiştir.

Kabrin Genişlemesi

Hadiş-i şeriflerde kabrin daraltması ve sıkıştırması gibi, genişlemesinden de bahsedilmektedir. Bir zat Medine’de vefat etti. Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) onun cenaze namazını kıldı ve:

– Keşke doğduğu yerden başka bir yerde vefat etmiş olsaydı, buyurdu.

Orada bulunan sahabilerden birisi,

– Niçin Ey Allah’ın Resûlü, diye sordu.

Peygamberimiz de,

– Bir kimse doğduğu yerden başka bir yerde vefat ederse, kendisine doğduğu yer ile vefat ettiği yer kadar Cennet’te yer verilir, buyurdu.”⁵¹

Bu hadis hicret etmenin de faziletine işaret etmektedir.

Kabrin Ölüye Seslenmesi

Kabir hayatında karşılaşılabilecek durumlardan biri de kabrin ölüyle konuşmasıdır. Bu durum şöyle anlatılır:

⁵⁰ Buhari, Cenaiz 66, 85

⁵¹ Müsned, İbn Hanbel, 2, 177

“Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) Mescid-i Nebevî’ye girdi ve orada birbirleriyle gülerек konuşan insanlar gördü ve şöyle buyurdu:

– Eğer siz lezzetleri bitiren ölümü çokça hatırlasaydınız, bu sizi gördüğüm şu durumdan alıkoyardı. Lezzetleri bitireni, ölümü çokça hatırlayın. Zira öyle bir gün gelir ki, kabir konuşur ve şöyle der: ‘Ben gurbet eviyim, ben yalnızlık eviyim, ben toprak eviyim ve ben kurtların eviyim.’

Mü’min bir kul kabre defnedildiği zaman kabir ona der ki: ‘Merhaba hoş geldin. Sen üzerimde yürüyenlerin en sevimlisi idin. Şimdi bana bırakıldın, bana dönünce sana ne yapacağımı göreceksin.’ Sonra o kimseye gözünün ulaştığı yere kadar kabri genişletilir ve ona Cennet’ten bir kapı açılır. Ama kâfir veya günahkâr bir kul gömülünce de kabir ona der ki: ‘Sana merhaba yok ve hiç hoş da gelmedin. Sen bana üstümde yürüyenler içinde en sevimsizi idin. Şimdi bana geldin ve bana emanet edildin. Şimdi sana ne yapacağımı göreceksin.’ Sonra kabir onun üzerine çullanır ve iki kaburga kemikleri birbirine geçinceye kadar onu sıkıştırır.”

Hadisin ravisi Ebû Saîd dedi ki: “Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) parmaklarını birbirine geçirdi. Ve buyurdu ki:

– Allah ona kabrinde yetmiş yılan musallat eder. Eğer onlardan birisi yeryüzüne üflese dünya kaldığı müddetçe üzerinde hiçbir şey bitmez. O yılanlar o münkiri hesabın görüleceği güne kadar rahatsız etmeye ve sokmaya devam eder.”

Sonra Ebû Saîd dedi ki: “Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

– Kabir ya Cennet bahçelerinden bir bahçe ya da Cehennem çukurlarından bir çukurdur.”⁵²

Kabir Suali ile İlgili Meseleler

Kur’ân-ı Kerîm ve hadislerde haber verildiğine göre, kabir hayatının ilk önemli olayı sorgudur. Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) kabirde insanın sor-gu ve suale tabii tutulacağını ve kişinin iman ve inancına göre farklı cevaplar vereceğini belirtmiştir.

Ölen kimsenin kabirde karşılaşacağı sorgu hadisesinin varlığını Kurân-ı Kerîm şöyle ifade buyurur: “Allah iman edenleri hem dünyada hem âhirette o sabit söz üzerinde sağlam bir şekilde tutar.”⁵³

Hadislerde de konu şöyle anlatılır: “Hazreti Enes’den rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

⁵² Tirmizî, Sünen, IV, 639

⁵³ İbrahim Sûresi, 27. âyet

– Cenaze kabre konulup arkadaşları geri dönünce, arkadaşlarının ayak seslerini işitir. Ve ona iki melek gelir, onu oturturlar. ‘İçinizde olan ve kendisine Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) denilen kimse hakkında ne diyorsun?’ diye sorarlar. Mü’min olan kimse, ‘Allah’ın kulu ve Resûlü olduğuna şehadet ederim.’ der. O zaman münker-nekir melekleri o mü’mine söyle derler: ‘Cehennem’deki yerine bak. Allah onu senin için Cennet’ten bir menzille değiştirdi.

Bundan sonra Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyurdu ki:

– Ölen kimse, hem Cennet’teki yerini hem de Cehennem’deki yerini beraber görür.”⁵⁴

Hazreti Ebû Hüreyre’den rivayet edilen hadiste de şöyle denmiştir: "Peygamber Efendimiz İbrahim Sûresi’nin 27. âyetini okudu: ‘Allah iman edenleri hem dünyada hem âhirette o sabit söz üzerinde sağlam bir şekilde tutar. Zalimleri ise şaşkırtır. Allah elbette dilediğini yapar.’ Ve şöyle buyurdu:

– Bu, ona kabrinde, ‘Rabbin kim, dinin ne, Peygamberin kim?’ diye sorulup da onun, ‘Rabbim Allah, dinim İslâm, Peygamberim de Muhammed’dir (sallallâhu aleyhi ve sellem). Bize Yüce Allah katından açık deliller

⁵⁴ Müslim, el-Câmiu’s-Sahîh, IV, 2200; en-Nesâî, es-Sünen, IV, 97-98; Ebû Dâvud, es-Sünen, IV, 238

getirdi, ben de ona iman ettim ve onu tasdik ettim, dediği zamandır.”⁵⁵

Ebu Davud'daki bir hadis kabir suali ile ilgili daha açıklayıcıdır: “Hazreti Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur:

– Bu ümmet mutlaka kabirde suale çekilecektir. Mü'min kişi kabre konulunca ona bir melek gelir ve sorar: ‘Neye ibadet ediyordun?’ Kendisine Cenâb-ı Hak hidayet nasip etmişse o kişi cevaben, ‘Allah’a ibadet ediyordum.’ der. Bu defa melek, ‘Peygamber hakkında ne diyorsun?’ diye sorar. Yine o Allah’a iman etmiş kimse cevaben, ‘O Allah’ın kulu ve Resûlü’dür.’ der ve melekler artık ona hiçbir şey sormazlar. Sonra melek onu Cehennem'deki gideceği yerin karşısına götürerek, ‘İşte bu yer senindi. Ancak Allah seni bundan korudu, sana acıdı. Ona karşılık sana Cennet'ten bir yer verdi.’ der. O zaman ölen kimse der ki: ‘Bırakın beni, aileme dönüp onlara kurtulduğuma dair müjde vereyim.’ Melek kendisine ona izin vermez ve, ‘Dur! Artık geri gitmek yok.’ der.

Münkir kişi ise, kabre konulunca onu azarlayan bir melek gelir ve sorar: ‘Sen neye ibadet ediyordun? Münkir, ‘Bilmiyorum.’ diye cevap verir. Daha sonra melek o kimseye, ‘O Zât için ne diyorsun?’ diye sorar. O kimse de, ‘Bilmem, herkesin dediklerini diyorum.’ der. Bunun

⁵⁵ Müslim, el-Câmiu's-Sahîh, IV, 2201; Ebû Dâvûd, es-Sünen, IV, 238

üzerine melek, demir sopalarla o kişinin kafasına vurur. O kâfir veya münafık kimse öyle bir çılgılık atar ki, insanlar ve cinlerden başka her şey o sesi işitir.”⁵⁶

⁵⁶ Ebû Dâvûd, Sünen, IV, 238-239

ŞÜKÜR KURBANLARI NELERDİR? ADAK KURBANİ KESEN KİŞİ BU KURBANDAN YİYEBİLİR Mİ?

Kurban ibadeti geçmişten günümüze bütün dinlerde önemli bir yere sahiptir. Kurbanın yeri İslâm'da da çok önemlidir. Allah Teâlâ'ya yakınlık sağlamaya vesile olan şey anlamına gelen kurban, dinî bir terim olarak, "ibadet gayesiyle belirli bir vakitte, belirli şartları taşıyan hayvanları usulünce boğazlamak, ya da bu şekilde boğazlanan hayvan", demektir. Fıkıh kitaplarında ise kurban niyetiyle kesilen bu hayvana "udhiyye" denilir.

Kurban bayramı günlerinde kesilen kurbanın dışında yine ibadet niyetiyle kesilen başka kurban çeşitleri de vardır. Adak kurbanı, akîka kurbanı, kıran ve temettü' hacı yapanın kestiği şükür kurbanı, hacda ihram yasaklarına uymayanların kestiği ceza ve kefarek kurbanı bunlar arasındadır. Hac yapanların kestikleri kurban çeşitlerine

toplucu "hedy kurbanı" denir. Soruda geçen şükür kurbanına gelince, daha çok adak kurbanı olarak kesilen kurbanlardır. Bir isim olursa, askerden oğlum sağ salim dönerse, şu evi alırsam gibi şartla bağlayarak Allah için kurban kesme niyetine girilmiş olur. Ancak herhangi bir sebebi olmaksızın Allah rızası için kesilecek nafile kurbanlar da vardır.

Nafile kurbanlar, kişinin kendisine farz veya vacip olmadığı hâlde sırf Allah'ın rızasını kazanmak veya ihsan etmiş olduğu herhangi bir nimetten dolayı şükretmek gayesiyle Allah için kestiği kurbanlara denir. Bunlar da aکیka kurbanı veya ölen bir kişi adına kesilen kurbanlar gibi kendi aralarında bazı kısımlara ayrılmaktadır. Nesıke (akıka), doğan çocuk için yedinci gün kesilen hayvanın adıdır. Hiçbir şeyi satılmaz.

Yaptığı bir iyilikten dolayı iyilik sahibine teşekkür, verdiği nimetlerden dolayı da Allah'a şükretme duygusu -nankör olmayan- her insanda vardır ve olması da gereklidir. Bu düşünceden hareketle, bir eve, arabaya veya kendilerini mutlu eden herhangi bir nimete kavuşanlar sevinç vesilesi olarak ve Allah'a şükür niyetiyle kurban keserler. Bu ve benzeri düşüncelerle kesilen kurbanı da "şükür kurbanı" denilmektedir. Bu açıdan şükür kurbanı için bir vakit belirlemek gerekmez. Bir şartla bağlı olarak kesilmediği için de nafile hükmündedir. "Bir çocuğum olursa kurban keseceğim." diye niyetlenen bir kişinin kurban

kesmesi vacip, ancak çocuğu olunca akika kurbanı kesen kişinin kestiğı kurban nafiledir. Bu açıdan ilk kişi kestiğı kurbanın etinden kendisi, çocukları, anne-babası dedesi, ninesi yiyemezken, ikinci kişi için böyle bir şey zorunlu değildir.

Netice olarak adak olarak veya ölenin vasiyeti üzerine malından kesilen kurbanın etinden adakta bulunan kimse, vârisler ve bakmakla yükümlü bulunduğu kimseler, usulü ve fûrû yiyemez. Eğer yiyecek olurlarsa yediklerinin bedelini fakirlere sadaka olarak vermeleri gerekir. Ölen kimse adına nafîle olarak kesilen kurbandan sahibi de bakmakla yükümlü bulunduğu kimseler de yiyebilir; ancak dağıtmak çok güzel bir davranış olur.

BEDDUA ETMEK GÜNAH MIDIR, BEDDUA ETTİĞİMİZ ZAMAN SORUMLU OLUR MUYUZ?

Beddua, birinin aleyhine Allah Teâlâ'dan istekte bulunmaktır. "Beddua etmek dinen doğru bir hareket midir, beddua eden kimse dinen sorumlu olur mu?" konusu zihinleri kurcalayan bir husustur. Dinin zulüm ve haksızlık saydığı konularda, geçerli sebeplere dayanması şartıyla beddua etmenin dinen caiz olduğunu gösteren âyet ve hadisler vardır. Nitekim İslâm âlimlerinin çoğu, "Allah, ağır ve inciten sözlerin açıktan söylenmesini hiç sevmez, ancak söyleyen zulme uğramışsa o başka. Allah her şeyi hakkıyla işitir ve görür."¹⁷ âyetinin haksızlığa ve zulme uğrayanların böyle dua etmelerini serbest bıraktığını söylemişlerdir.

¹⁷ Nisa Sûresi, 148. âyet

Beddua Nasıl Edilir?

Bedduanın en yaygın hâli bir kimsenin başkası hakkında “Allah’ım onu şöyle yap, böyle yap.” diye aleyhte dua etmesidir. Nihayetinde kişinin başkası için Allah’tan istedikleri o kimse için olumsuz neticelerdir. Hz. Kûr’ân’ın ve hadislerin işaretlerinden anlaşılacağı üzere insanları Allah’a havale etmek, sorumluluk gerektiren bir husus değildir. Ancak uygunsuz ifadelerle, Allah’a havale edilen şahıslar bedduayı hak etmemişlerse bunun sorumluluğu ağır olabilir.

Peygamber Efendimiz zaman zaman Mekke’de kendisine ve Müslümanlara eziyet edenler için “Allah’ım onları Sana havale ediyorum.” diye dua buyurmuştur. Allah Teâlâ Efendimiz’den bu kadar hafif bir duayı bile etmesini istememiştir. Zira Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) sabah akşam -bazı rivayetlerde de günde beş vakit- namazda ellerini kaldırıyor, Kunut okuyor ve İslâm’a kötülük yapanları Allah’a havale ediyordu. Bu açıdan, “Allah’ım, onu, yaptığı ve planladığı kötülükleri sana havale ediyorum.” diye dua etmekte bir sakınca yoktur. Böyle söylendiği zaman “Allah’ım ilminle onun hakkında olacakları ancak sen bilirsin!” anlamı kastedilmektedir.

Bazen, düzelmeleri hiç mümkün olmayacak gibi görünen ve dine düşman olmayı kendine görev edinmiş kimseler hakkında da, “Ey Yüce Allah’ım! Sen bunların

hakkından gel, onların düzenlerini dağıt ve güçlerini parçala ki bize saldırmaya güç bulamasınlar.” şeklinde dua etmekte bir sakınca görmeyenler de vardır. Aslında adalet açısından bakılırsa bu kimselerin yaptığı zalimce davranışlar, hak tanımamalar, rencide edici ve aşağılayıcı tavırlar karşısında bu ifadeler onlar için çok da beddua sayılmaz.

Bütün Müslümanlar, her hususta olduğu gibi Allah’a havale etmek hususunda da aşırıya gitmemeli ve her zaman sınırlarını korumalıdır. Zira ideal bir mü’minin lanete ve bedduaya “âmin” demesi asla doğru değildir.

Hazreti Nuh Beddua Etmiş Midir?

Kûr’ân-ı Kerîm’de Hazreti Nuh’un ümmeti hakkında “Nûh: “Ya Rabbî, dedi, yeryüzünde dolaşan bir tek kâfir bile bırakma!”⁵⁸ şeklindeki duası bir beddua değildir. Gerçi ‘şefaât hadisi’ adıyla bilinen hadiste, Hazreti Nuh Aleyhiselâm kendisine şefaât için gelenlere ümmeti için yaptığı bu duadan dolayı ahirette kaybedeceği endişesini dile getirir. Ama bir peygamberin, hele hele Hazreti Nuh’un Allah Teâlâ’dan böyle bir işaret görmeden, kavmi için böyle bir dua yapması söz konusu olmazdı. Bu sebeple Hazreti Nuh hakkında kavmine beddua etmiştir, demek iftira olur.

⁵⁸ Nuh, 26. âyet

Beddua Yerini Bulur Mu?

Bedduada kişinin ona hak kazanmış olması önemlidir. Sürekli aynı yere damlayan su damlaların yaptığı tahribat gibi, sürekli yapılan beddualar da etkili olacaktır. Ancak insanların birbirlerine sıradan dünyevî çıkarlar için beddua etmeleri kesinlikle doğru değildir. Bu sebeple bir başkasının iyiliği için yapılan duanın kabulü, bedduaya oranla daha hızlı olur. Zaten eğer beddua edilen şahıs buna müstahak değilse, beddua geri döner ve sahibini bulur. Peygamber Efendimiz de böyle bir bedduadan menedilmiştir. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur: "Nefislerinize, çocuklarınıza, yanınızda çalıştırdığınız kimselere ve sahip olduğunuz mallarınıza beddua etmeyin. Eğer Allah'ın duaları kabul ettiği âna rastlarsa, Allah da o duayı kabul buyurur."⁵⁹ Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) Muaz ibn Cebel'i Yemen'e gönderirken kendisine, "Mazlumin bedduasından sakın! Çünkü onunla Allah arasında perde yoktur."⁶⁰ diyerek zulüm ve haksızlık konusunda onu ikaz etmiştir.

*Anne-Baba Dinin Yasakladığı Bir Şeyi Yapmamızı İsterse Biz
De Yapmazsak Bu Yüzden Edecekleri Beddualar Tutar Mı?*

Her insan anne-babasına saygı göstermek, onların haklarına riayet etmekle yükümlüdür. Bunun bir istisnası anne

⁵⁹ Ebu Davud, 4, 327

⁶⁰ Tirmizi, Sahih, 7, 302

babanın Allah'a isyanı istemesidir. Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), "Allah'a isyanda itaat olmaz."⁶¹ buyurur. Günah kim tarafından emredilirse emredilsin, böyle bir emre uyulmaz. Anne-baba da bir başkası da emretse o emir yerine getirilmez. Bir anne-baba 'namaz kılma' diye çocuklarına baskı yapamaz. Annenin babanın sözünü dinlemek netice itibarıyla Allah'a isyan oluyorsa o konuda anneye babaya itaat şart değildir. Bir mü'min için her şeyden önce Allah'a itaat gelir. Bununla birlikte anne-babamız dinin yasak saydığı bazı konularda bizi zorluyorsa, derhal karşı çıkma yerine onlarla iyi geçinerek problemi çözme yoluna gitmeliyiz. Zira anne-babanın Allah katında öyle bir konumu vardır ki, bilmeden söyledikleri şeylerin dahi geçerli olması söz konusu olabilir. Bu konuda şu örnek dikkat çekicidir:

Cüreyc takvasıyla meşhur biriydi. Yaşadığı köyün yakınlarında bulunan ibadethaneye çekilir, orada ibadet ve namazla meşgul olur, Allah'a kullukta bulunurdu. Bir gün annesi Cüreyc'i ararken ibadethanenin kapısına kadar gelip seslendi:

– Ey Cüreyc orada mısın? O sırada içerde namazda bulunan Cüreyc, tereddüt etti:

– Namazımı bozsam da, anneme cevap mı versem? Namazı bozarak cevap vermeyi tercih etmedi. Cüreyc'den

⁶¹ Ebû Davud, Sünen, 7, 210

cevap alamayan annesi üzümlerek geri gitti. İkinci gün anne yine ibadethanenin kapısına kadar gelip oğluna seslendi:

– Ey Cüreyc, oğlum orada mısın? O sırada namaz kılan Cüreyc, aynı şekilde tereddüte düştü. “Namaza mı devam etsem, yoksa namazımı bozup anneme cevap mı versem?” diye düşündü, ama namaza devam etmeyi tercih etti. Üçüncü gün oğlunu arayan anne onu bulabileceğini düşündüğü ibadethaneye gitti ama yine cevap alamadı.

Bu defa oldukça kırılan anne, kendini tutamayıp beddua etti:

– Ey Cüreyc, Allah seni kötü bir kadınla imtihan etsin de, anneye cevap vermemenin cezasını göresin!

Hadisenin üzerinden uzun zaman geçti. Köylerinde yaşayan ve evli olmayan bir kadının çocuk dünyaya getirdiğini görünce, köylüler kadını sıkıştırdılar. Kadın sıkıştırılınca,

– Bu çocuk, Cüreyc’tendir, dedi.

Köylü bunu duyunca ibadethaneyi yıkmaya başladı. Cüreyc o sırada yine namazdaydı. Namazı bitirince yıkılmış olan kısımlardan dışarı çıkıp halkın derdini sordu. Kadının kucığındaki çocuğu gösterdiler:

– Bu çocuk ne Cüreyc? Böyle bir şeyi nasıl yaparsın? Köylülerin iddialarını tebessümle karşılaştıran Cüreyc, kadının yanına yaklaştı, elini çocuğun başına koyup dua ettikten sonra seslendi:

– Ey bebek, Allah için söyle, baban kimdir? O sırada herkesi hayret ve dehşete düşüren bir olay oldu. Kundaktaki bebek gözlerini açmış konuşuyordu:

– Babam, arada sırada ibadethaneye gelip de seninle sohbet eden, köyün çobanıdır! Çocuğun gerçeği açığa çıkarması üzerine utançlarından ne yapacaklarını şaşırان mâbed yıkıcılar, bu defa Cüreyc'in önüne gelip özür dileyerek dediler ki:

– Bizi affet, ibadethanenin yıktığımız duvarını altın kerpiçle yeniden yapacağız! Yine tebessüm eden Cüreyc, şöyle karşılık verdi:

– Hayır, altınla değil, kendi taşıyla yapın yeter.

Ve halk, yaptıkları ayıbın utancı içinde yıktıkları yeri yeniden yaptı.⁶²

⁶² Müslim, Sahih, 12, 393

ÇOK DUA EDİYORUZ KABUL EDİLMİYOR, NE YAPMALIYIZ?

Dua; kulun bütün benliğiyle Yüce Yaratanına yönele-
rek O'ndan istek ve dilekte bulunması anlamında dini bir
terimdir. Dua kelimesi, 'çağırarak, seslenmek, istemek,
yardım talep etmek' anlamındaki davet ve dava kelime-
leri gibi 'küçükten büyüğe, aşağıdan yukarıya olan istek
ve yakarış' anlamına gelir. Âciz, fakir, muhtaç ve kendi-
ne yetmediğinin bilincinde olan kulun alçak gönüllülükle,
Allah Teâlâ'ya yönelip hâlini O'na arz etmesi, ondan iste-
mesinin ayrı bir tarifi sayılır dua. Aynı zamanda dua kulun
Rabbine karşı iman, güven, itimadının da bir gereğidir.

Dua, Cenâb-ı Hakk'ın tükenmez hazinelerinin çok bi-
linmeyenli ve sırlı bir anahtarı; fakir, yoksul ve kalbi kı-
rıkların da en güvenli sığınağıdır. Buraya adım atan kişi,
o sihirli anahtarı elde etmiş sayılır. Onun himayesine gi-
ren fakir, miskin, âciz ve muhtaçlar da umduklarını elde
etmiş olurlar.

Duanın Kabul Şartlarından Biri Heyecan ve Isrardır

Heyecan her işimizde çok önemlidir. Duanın önemli kabul şartlarından biri de heyecan duymaktır. Aynı zamanda heyecanını kaybetmeden ve ısrarla duaya devam etmek gerekir. Mesela bela ve musibet zamanlarında okunacak özel dualar vardır. Bunların musibet kalkıncaya kadar sürekli ve heyecanla okunması gerekir. Bir defa dua edip ben duamı yaptım deyip bırakmamak gerekir. Duadaki en önemli şey insanlardaki dua heyecanıdır. Duanın içten gelmesi, içten seslendirilmesi gerekir. Birkaç saatlik ömrü kalmış birinin duasını düşünelim. Böyle biri nasıl bir yöneliş ve heyecanla dua ederse, her duanın aynen bu istekte yapılması gerekir.

Toplu Dua da Çok Önemlidir

Duanın kabulünün önemli sebeplerinden biri de duanın aynı mekânda ve hep birlikte yapılmasıdır. Zira dua edenlerden bazılarının tertemiz kalbi o topluluktakileri de tesiri altına alır. Bu da o ortamda kalp huzuruna sebep olur ve dua meclisinde bulunanları biraz daha dikkate, uyanıklığa ve ciddiyete yöneltir. Ancak insanın kendi kendine olmasının ve içini Allah'a dökmesinin, birlikte yapılan duaya göre bazı üstünlükleri de vardır. Kulun hiç kimsenin bilmediği, görmediği bir yerde el açıp, içini Allah'a dökmesinin değeri hiçbir şey ile ölçülemez.

Allah'ın Sevdığı Duaları Yapmak Gerekir

Her idarenin bir yönetmeliği vardır. Bu yönetmelikte idareye nasıl ulaşılacağı da belirtilmiştir. Duanın daha hızlı ve tesirli olması için bazı yollar vardır. Peygamberlerin dualarıyla yalvarmak, evliya ve asfiyanın dualarını yapmak geçerli bir metottur. Hazreti Eyyub Aleyhisselâm'ın şu duası ne güzeldir: "Eyyûb'u da an! Hani o: 'Ya Rabbî, bu dert bana iyice dokundu. Sen merhametlilerin en merhametli olanısın.' diye niyaz etmiş..."⁶³

Bir başka dua da Yunus Aleyhisselâm'ın duasıdır: "Zünnûn'u da an. Hani o halkına kızmış, onlardan ayrılmış, Bizim kendisini sıkıştırmayacağımızı zannetmişti. Sonra karanlıklar içinde şöyle yakarmıştı: 'Ya Rabbî! Sensin İlah, Senden başka yoktur ilah! Sübhansın, bütün noksanlardan münezzehsin, Yücesin! Doğrusu kendime zulmettim, yazık ettim. Affını bekliyorum Rabbim!"⁶⁴

Fatiha Sûresi de çok güzel bir duadır. İçten ve samimî bir kalple okununca Allah'ın izniyle şifa vesilesi olur. Zaten, Fatiha'nın yirmi kadar isminden biri de 'Şâfiye'dir. "Rahmân ve Rahîm Allah'ın adıyla. Bütün hamdler, övgüler âlemlerin Rabbi Allah'adır. O Rahmândır, Rahîmdir. Din gününün, hesap gününün tek hâkimidir. (Haydi öyleyse deyiniz): 'Yalnız Sana ibadet eder, yalnız senden

⁶³ Enbiya Sûresi, 83. âyet

⁶⁴ Enbiya Sûresi, 87. âyet

meder umarız.' Bizi doğru yola, Sana doğru varan yola ilet. Nimet ve lütfuna nail ettiklerinin yoluna ilet. Gazaba uğrayanların ve sapkınlarınkine değil." ⁶⁵

Dua Ediyorum Ama Kabul Olmuyor Demek Yanlış Mıdır?

Dua bir ibadettir. İbadete de bizim ihtiyacımız vardır. Dua ediyorum ama kabul olmuyor demeye hakkımız olamaz. Çünkü duaya cevap vermek ayrı bir şeydir, duanın kabul edilmesi ayrı bir şeydir. Duada istenen, dilenen şeylerin kabul görmesi Allah Teâlâ'nın hikmetine bağlıdır. Allah isterse istenen şeyi kabul eder, istemezse kabul etmez. Doktora gidersiniz, hastayım dersiniz ve ilaç istersiniz. Doktor sizin ilaç isteğinize hemen cevap vermez. Önce muayene eder, gerekli tetkikleri yapar, tahliller ister. Ardından teşhisini koyar ve ona göre reçete yazar. Hastanın her istediği ilacı reçetesine yazmaz. Aynen öyle Allah Teâlâ da kullarının her isteğine her talebine cevap vermez. Allah kulu için neyin iyi, neyin kötü olduğunu takdir eder. Mesela birisi dualarında Allah Teâlâ'dan çok zengin olmayı dilese, Allah da onun bu duasını kabul edip onu zengin kılrsa, o sahip olduğu maddi imkânları Allah yolunda değerlendiremeyebilir. Böylece istikametini kaybedebilir de. Allah Teâlâ ilmiyle kulu hakkında, onun duasında istediği şeyin olmamasını dileyebilir. Zira dünyada zengin yaşayıp ahirette fakir kalmak en büyük musibettir.

⁶⁵ Fatiha Sûresi, 1-7. âyetler

Dua bir kulluktur ve kulluğun meyvesi de ahirette toplanacaktır. Dünyaya ait gayeler sadece duanın vaktidir. Yağmurun yağmaması ve kuraklık, yağmur duasına çıkmanın zamanıdır. Yoksa bu dua yağmur yağdırır diye bir şart yok. Yağmursuzluk zamanında yapılan dua duanın kabulü için bir sebeptir. Allah Teâlâ'nın hikmeti böyle işlemektedir.

Dua İnsan İçin En Önemli İhtiyaçlardan Biri

Dua etmeye ihtiyaç duymak da duanın kabulünde önemli bir şarttır. Dua etme ihtiyacı insanda yaratılıştan vardır. Bütün dinler insanı duaya teşvik etmiştir. İnsanlar günlük hayatlarında karşılaştıkları zorluklara, sıkıntılara karşı bir sığınak ister. "İnsan bir sıkıntıya mâruz kalınca gerek yan yatarken, gerek otururken veya ayakta iken, Bize yalvarıp yakarır. Fakat biz sıkıntısını giderdik mi, sanki uğradığı dertten dolayı Biz'e yalvaran kendisi değilmiş gibi eski hâline döner. İşte (hayat sermayelerini boşuna harcıyıp) haddini aşanlara, yaptıkları işler, kendilerine böyle süslenmiş, hoşlarına gitmiştir."⁶⁶ İnsan her zamanı değerlendirerek çekilen sıkıntıyı Allah'la irtibatına bir sebep bilmelidir.

Duanın kabul olmadığı ya da olmayacağı gibi yanlış düşünceler bizi kaderi tenkide götürebilecek tehlikeli

⁶⁶ Yunus Sûresi, 12. âyet

sulardır. Bu anlar insanın boğulabileceği, itimat zayıflığına düşebileceği zamanlardır. Hâlbuki duamıza mutlaka cevap verilecektir. Biz dualarımıza dünyada cevap bulmanın telaşındayız. Belki de Allah Teâlâ dualarımıza ahirette karşılık verecektir. Hazreti Enes'in (radıyallahu anh) rivayet ettiği hadiste Peygamber Efendimiz şöyle buyurur:

– Kul acele olsun diye istemedikçe hayır içindedir.

Sahabe sorar:

– Ey Allah'ın Resûlü! Acele olsun isteği nedir? Efendimiz cevap verir:

– Bir kulun Allah'a çok dua ettim de kabul olmuyor, demesidir.

Büyük âlimlerden Hasan Basri Hazretleri de bu hususta şöyle der: “Allah bir kulunun duasının cevabını ertelerse onun karşılığını ahirette verir. Allah kulunun geçici dünyalık şeylerle meşguliyetini istemez.”⁶⁷

⁶⁷ Müslim, Sahih, 13, 277

**İNSANLAR HAZRETİ ÂDEM (ALEYHİSSELÂM)
İLE HAZRETİ HAVVADAN DOĞUP
ÇOĞALDIĞINA GÖRE FARKLI RENK VE
IRKLARIN MEYDANA GELME SEBEBİ NEDİR?**

İnsanların zihinlerinde kargaşa ve karışıklık meydana getirmek, diyalektik yaparak kafaları bulandırmak isteyen anlayışların ortaya attıkları sorulardan birisi de budur. Hâlbuki farklı renkler, farklı yüzler ve farklı ses tonları Allah Teâlâ'nın varlığına ve teklîğine delalet eder. Günümüz modern dünyasında iletişim vasıtaları sayesinde daha çok insanla yüz yüze gelme, karşılaşma imkânı bulmaktayız. Kendi dar dairemiz içinde bile bir insanın diğerine benzemediğini görürüz. Parmak izlerinden, saç tellerine kadar genetik yapımızın farklı farklı yaratılmış olması Allah Teâlâ'nın varlığını anlatan en açık delillerdir. Bu açıdan bakınca değişik renklerde yaratılmış olmak bize Rabbimizi anlatır. Kûr'ân-ı Kerîm bu hususu şöyle

dile getirir: “Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Birbirinizi tanıyıp sahip çıkmanız için milletlere, sülâlelere ayırdık. Şunu unutmayın ki Allah’ın nazarında en değerli, en üstün olanınız, takvada (Allah’ı sayıp haramlardan sakınmada) en ileri olandır. Muhakkak ki Allah her şeyi mükemmelen bilir, her şeyden hakkıyla haberdardır.”⁶⁸

Dünyanın tarihiyle ilgili bilgilerimiz Kûr’ân ve Sünnet kaynaklı olmadığı için bunları doğru kabul edemeyiz. Bu bilgiler daha çok Tevrat tefsirleri olan Talmutlara dayanmaktadır ki, aslını muharref (değiştirilmiş) saydığımız bir kitabın değişmiş hâline yapılan tefsirlerin güvenilirliğinden bahsedilemez. Yapılan kazılar ve arkeolojik araştırmalar dünyamızın yaşının bilinenden daha eski olduğunu göstermektedir. Mevcut bilgilerle, bu yaşın üç bin mi, dört bin mi, milyon sene mi olduğunu çok bilemediğimiz için bu konuyu da tarihî verilerle izah etmemiz mümkün değildir. Sadece aklî ve mantıkî delillerle bunun izahını yapma imkânı vardır. Hazreti Âdem’den bu zamana çok uzun bir zaman dilimi içinde insanların yeryüzüne dağılmaları mümkündür. Bunu biz okuduğumuz kitaplarda da görüyoruz. Aksine bir şey demeye de gerek yoktur. Bugün bile göçler vardır, insanlar yaşadıkları yerleri değiştirmektedirler. İnsanlar dünyanın her tarafına çeşitli devirlerde vesileleri değerlendirip, dağılmış olabilirler.

⁶⁸ Hucurât Sûresi, 13. âyet

Hatta en son bulunan kıta olan Amerika'nın keşfi sırasında Kızılderili insanların oradaki varlığı ve kurdukları medeniyetler bugün bildiğimiz örneklerdendir. Uzun yıllar süren Kızılderili ve beyaz savaşları hatta beyazların soykırıma varacak cinayetleri, sinema filmlerinin konusu bile olmuştur.

İnsanların bulundukları çevrede bir kısım değişiklikler geçirerek, bazı fizyolojik değişikliklere az da olsa maruz kalmalarına gelince; bu bizim bugün de gördüğümüz bir gerçektir ve bu mevzuda itiraz edecek bir durum da yoktur. Fakat genel vasıflarıyla insanın insanlığında bir değişme yoktur. İnsanlar eskiden de iki gözlü idi, bugün de iki gözlüdür. Kulaklarımız eskiden de duymaya yarayan organlarımızdı, bugün de. İnsanın fizyolojik yapısı üzerinde bir değişme olmamıştır. İnsan hava solumakta, hava alıp vermektedir. Akciğerlerin yapısı ve görevleri de aynıdır. Sonuçta genel olarak insan değişmemiştir. Beyaz, siyah, sarı renkli olması fark etmez. Kafası vardır, beyni vardır, çalışır. İnsan geçmişte olduğu gibi bugün de medeniyetler inşa etmeye devam ediyor.

İnsanın genel yapısında bir değişiklik olmamakla beraber, çeşitli kara parçalarında Allah'ın kanunuyla insan vücudu o iklim ve kara parçasına uyum sağlamıştır. Bu da tamamen cilde ait bir şeydir. Yani cildin iki kat derisi altındaki, mürekkep tulumlarının dışarıya doğru çıkması, vücudun rengini değiştirmesi ile gerçekleşen bu

değişiklik ciddi bir değişme değildir. Bir insan topluluğu birkaç asır Ekvator'da yaşasa onların nesilleri de böyle bir değişikliğe maruz kalacaktır. Bunlar küçük çapta Cenâb-ı Hakk'ın yarattığı mutasyonlardır. Ciddi bir değişiklik değildir. Binaenaleyh, saçın kıvrıkcık olması, rengin siyah olması, bulunanın bulunulan muhite uyumun ifadesidir. Ve bu Allah'ın kanunudur.

Allah -celle celâlihû- farklı şartlar yaratıyor ve insana yine o şartlara uygun yaşama imkânı veriyor. Mesela ilk insan Hazreti Âdem'in boyu 60 zirâ' idi.⁶⁹ Bir zira' yaklaşık 50 cm. olduğuna göre Hazreti Âdem 30 metre civarında bir boya sahipti. Havva annemizin de boyunun buna yakın olduğunu düşünersek onlardan dünyaya gelen bir bebek de 7 metre olabilir. Bu da tahmini bir bilgi. Günümüzde bir bebek ortalama 40 cm olarak doğduğuna göre aradaki farkın sebebini asırlar boyunca ortaya çıkan fiziki şartlara bağlamak mümkündür.

⁶⁹ Tirmizi, Sahih, 10, 410

GÖRMEDİĞİMİZ BİLMEDİĞİMİZ OLAYLARLA İLGİLİ OLARAK KONUŞMAMIZ DOĞRU MUDUR?

İnsan yaratılışından dolayı sosyal bir varlıktır. Bir topluluk içinde yaşar, toplumun bir ferdi olarak üzerine düşen görevi yerine getirir, hem kendi hayatının devamını sağlar hem de başkalarına faydalı olur. Hazreti Kûr'ân'da "Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Birbirinizi tanıyıp sahip çıkmanız için milletlere, sülâlelere ayırdık."⁷⁰ buyrulurken insanın sosyal bir varlık olduğuna işaret edilmektedir. Zaten insanın dünyaya geldiği aile hayatı onun sosyal bir varlık olduğunun da delilidir.

Toplum hâlinde yaşamanın bazı gerekleri vardır. Bunlardan biri de bizim dışımızdaki insanlar hakkında iyi düşünmektir. Buna hüsnüzanda bulunmak da denir. İnsan hüsnüzan etmeye, güzel düşünmeye mecburdur. Herkese

⁷⁰ Hucurât Sûresi, 13. âyet

ve her şeye şüphe ile bakan septik, karamsar insanlar ruhî hayatları itibariyle de şüpheli insanlardır. Bu tipler insanca bir duruş yerine maddi çıkar, makamını mevkiini koruma, dünyalık imkânlarını kaybetmeme gibi sâiklerle başkaları hakkında görmediği, duymadığı şeyleri yine başkalarına söylemekten çekinmezler. Hatta birisinin ardından konuşmayı kendi konumunu pekiştirme adına bir fırsat sayarlar. Kûr'ân-ı Kerîm "Bilmediğin şeyin peşine düşme! Çünkü kulak, göz, kalp gibi azaların hepsi de sorguya çekilecektir."⁷¹ buyurur. Kesin bilğimiz olmayan konularda zannımıza göre hüküm verme ve bu düşünce ile insanların gizli hâllerini araştırma doğru bir davranış değildir. Kûr'ân-ı Kerîm'de "Ey iman edenler! Zannın birçok çeşidinden sakının! Çünkü zanların bir kısmı günahıdır. Birbirinizin gizli hâllerini araştırmayın."⁷² buyrulur. Peygamber Efendimiz de "Her biriniz Allah'a iyi zanda bulunun."⁷³ der.

Âyet ve hadislerle de sabittir ki insanlar hakkında iyi düşünmek, görmediğimiz ve bilmediğimiz konularda konuşmamak bir ahlâk ve erdemdir. Bu iradeyi ortaya koymak da insanı Allah katında mükâfat sahibi yapacaktır. Düşünmenin de ötesinde bunları konuşmamak çok önemlidir. Toplum hayatının dinamiklerinden biri insanların gıyabında kötü konuşmaktır.

⁷¹ İsra Sûresi, 36. âyet

⁷² Hucurat Sûresi, 12. âyet

⁷³ Ebû Davud, Sünen, 13, 176

Bir insanın ruhunda herhangi bir hastalık varsa, o başkalarında da o hastalığın olduğunu zanneder ve diğer insanları da o marazla değerlendirir. Meselâ, onun bunun malını aşırıya almış bir hırsız, her gördüğü kapıyı nasıl açacağını hesaplarını yapar. Önüne çıkan her duvarı nasıl aşacağını düşünür ve karşılaştığı her insanı da kendi gibi zanneder. Yolda yürürken bir dükkânın kepengine göz ucuyla bakan birini görse, onun hakkında hemen 'hırsız' hükmünü verir. Çünkü kendi dünyası hep başkalarının kilitli kapılarını açmak ve çalmak üzerine kurulmuştur ve başka insanlar hakkındaki değerlendirmeleri de ona göre olur.

Bir fıkra anlatılır: Gözleri görmeyen iki kör kahvaltı yaparken biri diğerinin zeytinleri çift çift yediğinden şikâyet edince,

– Nerden biliyorsun, diye sormuş.

Diğeri de,

– Ben de öyle yiyorum, demiş.

Ruh hastalıklarında da durum böyledir. Bu hastalar her gölgeyi asıl zanneder; her ihtimali gerçek gibi değerlendirirler. Gördükleri ve duydukları en küçük şeyleri büyütür, şişirir ve mübalağalarla bir balon hâline getirirler. Kulak yoluyla içe akan ve göze takılan ham bilgileri kalp kazanında eritir, farklı kalıplara döker ve onları kesin bilgi yerine koyarak hükümler verirler. Sonra da daha baştan

yanlış olan o hükümleriyle insanları suçlar, yargılar ve değişik şekillerde cezalandırırlar.

Oysa Allah Resûlü, "Zandan kaçının. Çünkü zan, sözlerin en yalanıdır. Tecessüste bulunmayın, birbirinizin iç yüzünü araştırmayın, birbirinizin sözlerine kulak kabartmayın, birbirinizle rekabete girişmeyin, birbirinizi çekememezlik etmeyin, birbirinize karşı buğzetmeyin ve sırtınızı dönmeyin; ey Allah'ın kulları kardeş olun!"⁷⁴ buyurmuş; recessüsten, suizandan ve kardeşliği zedeleyecek her türlü davranıştan uzak durmamız ikazında bulunmuşlardır.

Günümüzün en önemli hastalıklarından biri suizandır. İnançlı insanlarda bile çok rahat işlenen bir günahdır suizan. Bazı insanlar, kendileri aleyhinde konuşulmasından ve gıybetlerinin yapılmasından dolayı mukabele hakkına sahip olduklarını zannediyorlar. Birisi onları çekiştirip gıybet edince, onlar da başkalarının gıybetini yapmayı ve kendilerini çekiştirenler hakkında ileri geri konuşmayı mubah görüyorlar. Sanki gıybeti yapılan insanın gıybet etme hakkı varmış gibi hatalı bir yoruma giriyor ve meseleyi çok yanlış algılıyorlar. Oysaki günahlar zatında günah değildir. İnsanların çoğunun bir günahı işlemesi onu günah olmaktan çıkarmaz ve o günaha girmek mazeret olamaz. Kûr'ân-ı Kerîm'de "Bir topluluğun size karşı zalimâne

⁷⁴ Buhari, Sahih, 19, 11

tavrı, kini, nefreti ve sizin de onlara karşı içinizde büyütüğünüz öfke, sizi adaletsizliğe sürüklemesin. Âdil davranın, takvaya en uygun hareket budur.”⁷⁵ buyrulmuştur.

⁷⁵ Mâide Sûresi, 8. âyet

BAZEN BİLEREK BAZEN DE BİLMEYEREK GÜNAH İŞLİYORUZ. GÜNAHLARIMIZDAN KURTULMAK İÇİN NE YAPMALIYIZ?

İnsan yaratılışı itibariyle günah işlemeye meyillidir. Hazreti Âdem'in cennette iken Allah Teâlâ'nın emrine uymayıp zelleye düşmesi⁷⁶ ardından da tevbe edip hatasından dolayı af talebi bize günahlardan kurtulma yolunu da göstermiştir.

Günah bir iç çöküntü, bir terslik ve yaratılışla zıtlıktır. Günaha giren kimse, kendini, vicdanî azaplara ve kalbî sıkıntılara bırakmış bir talihsiz ve bütün ruhî meleke ve kabiliyetlerini şeytana teslim etmiş bir zavallıdır. Bir de insan o günahı işlemeye devam ederse, bütün bütün ipi elden geçirir ve artık, ne bir irade, ne bir direnme, ne de kendini yenilemeye gücü kalmaz. Günahlar insan

⁷⁶ Zelle, peygamberlerin hatalarına denir. Peygamberler günah işlemezler. Onların bu tür davranışlarına zelle denir.

vücuduna bulaşan manevî kirlerdir. Bedenimize bulaşan kirleri su ile yıkayarak temizlediğimiz gibi günahlarla kirlenen manevi yapımızı da tevbe ile temizleriz. Tevbe bir arınma, bir temizlenmedir.

İnsan melek gibi yaratılmamıştır. Melekler Allah Teâlâ'ya isyan etmeden, kendilerine emredilen her şeyi yerine getirirler. İnsan ise marifeti nispetinde meleklerin önüne geçebilecek bir varlıktır. Yani insan, makam olarak Allah katında meleklerden daha yükseklerle çıkabilecek bir varlıktır.

İnsan için asıl hedef ahiret mutluluğudur. Bu da kulun kendisini yaratan Rabbine karşı duruşudur. Mü'min, bu yolda şeytanın ya da egosunun (nefis) aldatmaları ile karşı karşıya kalır. Herkes seviyesine göre bu aldanmaya maruz kalabilecektir. Şefaât hadisinde Peygamber Efendimiz bütün peygamberlerin akıbet endişesi taşıdığını anlatır. Bütün peygamberler kendilerine ait bir günahtan bahsederler. Bundan dolayı da aracılık yapamayacaklarını söylerler. Sadece Kâinatın Efendisi Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) kıyametin o zor anlarında insanlığın elinden tutacak ve Cenâb-ı Hakk'a onların affı için yalvaracaktır. Zira Efendimiz hakkında Kûr'ân-ı Kerîm şöyle demektedir: "Allah böylece, senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlar."⁷⁷

⁷⁷ Ferih Süresi, 2. âyet

İnsan hata edecek, günah işleyecektir. Ama bunu affettirmenin yollarını da bilmelidir. Peygamber Efendimiz şöyle buyurur: “Bütün insanlar hatakindir. Hata edenlerin en hayırlısı tevbe edenlerdir.”⁷⁸

Günah Nedir?

Günah, Allah Teâlâ'nın istediklerinin yapılmaması ya da istemediği şeylerin yapılmasıdır. Namaz kılmak bir emirdir. Namaz kılmayan bir kişi günaha girmiştir. Anne-babaya saygı Allah'ın bir emridir. Kim anne-babasına karşı saygısız davranırsa günaha girmiş olur. Peygamber Efendimiz günahı şöyle tarif eder: “Günah senin vicdanında rahatsızlık uyaran ve başkalarının bilmesini istemediğin şeydir.”⁷⁹

Günahlar Kaç Çeşittir?

Günahlar büyük günahlar ve küçük günahlar olarak iki kısma ayrılır. Kûr'ân-ı Kerîm'de “Eğer yasaklanan günahların büyüklerinden kaçınırsanız, sizin öbür küçük günahlarınızı örtüp affederiz ve sizi değerli bir mevkiye yerleştiririz.”⁸⁰ buyrulmuş ve büyük günahlara işaret edilmiştir. Kendisine büyük denecek kadar büyük olan her günaha büyük günah demek doğru bir yaklaşımdır. İslâm âlimleri büyük günahları anlattıkları kitaplar

⁷⁸ Müstedrek, 4, 272

⁷⁹ Müslim, Sahih, 12, 403

⁸⁰ Nisa Sûresi, 4. âyet

yazmışlar ve bunların sayılarını da kendilerine göre belirlemişlerdir. Bazıları dört yüze kadar büyük günah saymıştır. Peygamber Efendimiz hadis-i şerifinde büyük günahları şöyle sıralar:

1. Allah'a şirk (ortak) koşturmak
2. Sihir yapmak
3. İnsan öldürmek
4. Faiz almak
5. Yetim malı yemek
6. Savaştan kaçmak
7. Namuslu kadına iftira atmak⁸¹

Aslında küçük günah diyebileceğimiz bir günah yoktur. Kişinin konumu, durumu sebebiyle işlediği bir küçük günah belki de büyük günah sayılabilir. Hatta bunun da ötesinde şu hüküm meşhurdur. "Ebrarın (iyiler) iyi davranışları, mukarrabin (Allah'a yakınlık kazanmış kimse-ler) için günah olabilir." Bunun için de "Devamlı yapıldığında küçük günah olmaz. İstiğfar yapıldığında büyük günah olmaz." denmiştir.⁸² Zaten büyük günahlara giden yol küçük günahlardan başlar. Şu küçük yalanı söylesem ne olur dersiniz, daha sonra büyük yalanları da söylemeye başlarsınız. Zira küçük günahlar işlene işlene ruhlarda

⁸¹ Müslim, Sahih, 1, 244

⁸² İcâf, 2, 396

karamsarlık meydana getirir ve kişiyi tevbeden de uzaklaştırır.

Büyük Günah İşleyen Kimsenin Ahiretteki Durumu Nasıl Olacaktır?

Herkesin en çok merak ettiği konu budur. "Acaba günahlarım affolur mu? Günahlarım affolmazsa ne yaparım?" Allah Teâlâ günahları affedeceğini değişik âyetlerde söyler. Nisa Sûresi'nde şöyle buyurur: "Şu muhakkak ki Allah Kendisine şirk koşulmasını affetmez, ama bunun altındaki diğer günahları dilediği kimse hakkında affeder. Kim Allah'a ortak koşarsa müthiş bir iftira etmiş, çok büyük bir günah işlemiştir."⁸³ Büyük günahlar bile olsa tevbe şarttır. Tевbe etmemiş ise karşılaşacağı üç durum vardır:

1. Allah, rahmetiyle ve merhametiyle günah işlemiş kişiyi bağışlayabilir.
2. Günah işlemiş birine Peygamber Efendimiz şefaati olur.
3. Günahlarının cezasını çeker. Günahlarının cezası bitince imanı varsa cehennemden çıkarılıp cennete konur.

Günahlara Karşı Ne Gibi Tedbirler Almak Gerekir?

Sinekleri bir bir öldürmek yerine bataklığı kurutmak en iyi çaredir. Günahları da tek tek bitirmek yerine günaha giden yolları kapatmak en doğru tutumdur.

⁸³ Nisa Sûresi, 48. âyet

Günahlardan korunmak için herkesin kendi başına alacağı tedbirler olduğu gibi, toplu olarak tedbir almak da gerekir. Fert olarak alınacak tedbirler şunlardır:

1. Mümkün olduğunca yalnız kalmamaya çalışmak.
2. Günahlara yaşama fırsatı tanımamak, günahı hemen yok etmek.
3. Günah konusunda uyaracak, hayırhah arkadaşlara sahip olmak.
4. Günaha girilebilecek, günahı hazırlayan ortamlardan uzak durmak.
5. Günah Rabbimizin emirlerine uymamak olduğuna göre her an Allah'ı hatırlatacak zikir v.b. ibadetler yapmak.
6. Günaha meyledip fasit bir daire (kısır döngü) içine girmemek.
8. Günahın konuşulduğu ortamlara ve sohbetlere sırtını dönmek.
9. Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi üzerine günahlara karşı kalkan olan oruç tutmaya yönelerek nefsin terbiyesini sağlamak.

HAYVAN HAKLARI NELERDİR, HAYVANLARA KARŞI DAVRANIŞLARIMIZ NASIL OLMALIDIR?

Hayvanlar da insan ve bitki türleri gibi canlılardır. Hayvan kelimesinin kökeninde “canlı” anlamı vardır. İslâm, evrensel bir dindir. Dolayısıyla İslâm'ın ‘haklar’ meselesine verdiği ehemmiyet ve bakış açısı, sadece insanları değil, bütün varlığı kuşatıcı mahiyettedir. Evet, İslâm, bütün ‘haklar’ı koruma altına almıştır. Onun ‘haklar’ mevzuundaki bu geniş perspektifinde hayvan hakları da önemli bir yer işgal eder. Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayat-ı seniyyelerinde, konuyla alâkalı pek çok örnek bulmak mümkündür: Bir keresinde Sevgili Peygamberimiz ashabıyla bir muharebeden dönüyordu. Dinlenme vaktinde, Sahabe'den bazıları bir kuş yuvası görmüş ve yuvadaki yavruları alıvermişlerdi. Tam o sırada anne kuş geldi ve yavrularını onların elinde görünce,

başları üzerinde uçmaya başladı. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) buna muttali olunca fevkalâde celâllendi ve hemen yavruların yuvaya konulmasını emir buyurdu.⁸⁴ Sadece Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu misaldeki heyecanı bile, İslâm'ın -diğer konularda olduğu gibi- 'hak' mevzuunda da her şeyi kucaklayan bir sistem olduğunu ispata kâfidir. Bir başka sistemde bu seviyede engin bir hak düşüncesini bulmak da mümkün değildir.

Sadece insanlara faydası açısından bakıldığı için hayvanların yaratılıştan gelen hikmet ve ayrıcalıkları gözden kaçmaktadır. En modern toplumlarda ve İslâm'ın hayvanlara getirdiği hakları bilmeyen Müslümanlar arasında da hayvanları hor ve hakir görenler olmuştur. Her meselede olduğu gibi hayvanlara bakışımızı da Kûr'ân-ı Kerîm ve Peygamber Efendimiz'in sünneti açısından değerlendirmeye tabi tutmak gerekir.

Öncelikle bilinmelidir ki Kur'ân-ı Kerîm, hayvanların da insanlar gibi birer ümmet olduklarını belirterek onların da belli haklara sahip olduklarını beyan etmektedir: "Hem yerde hareket eden hiçbir canlı, kanatlarıyla uçan hiçbir kuş türü yoktur ki sizin gibi birer toplum teşkil etmesinler. Biz o kitapta hiçbir şeyi ihmal etmedik. Sonra hepsi Rab'lerinin huzuruna sevk edilip toplanacaklardır."⁸⁵ Hayvanların da bir tür olduğuna delil olarak getirdiğimiz

⁸⁴ Ebû Davud, Edeb, 164

⁸⁵ En'am Sûresi, 38. âyet

âyetin bulunduğu sûrenin ismi En'am Sûresi'dir. Anlamı da 'büyük baş hayvanlar' demektir. İçinde ağırlıklı olarak büyük baş hayvanların yaratış hikmetlerinden bahsedildiği için sûreye bu isim konmuştur. Seyyid Kutup, insan ve hayvan benzerliğinden söz eden âyeti şöyle değerlendirmektedir: Âyet bütün canlıları kapsar. Yerde ne kadar canlı varsa hepsi ortak bir özellik ve yaşam tarzına sahip bir cemaate aittir. Onların bu konudaki durumları tıpkı insanlar gibidir. Allah'ın rubûbiyeti, 'Rahman' ve 'Rahim' ismiyle hepsini kuşatmış ve ilmi de bütün canlıları ihata etmiştir. Âyette buyrulduğu gibi bir tür olarak benzeme söz konudur. Şayet her açıdan benzer gibi bir ifrat tutuma girseydik, insanların da hayvanlar gibi yenmesi gerekirdi ki bu çirkin bir davranıştır. Zaten Efendimiz de şu beyan-ı mübarekiyle bu hakikati ifade buyurur: "Şayet köpekler de diğer ümmetler gibi bir ümmet olmasaydı onların öldürülmesini emrederdim." ⁸⁶

Hazreti Ömer (radiyallâhu anh) devrinde, Medine'de çekirge kıtlığı baş gösterdi ve çekirgeler birden bire ortadan kalkıverdi. Hazreti Ömer (radiyallâhu anh) buna çok üzüldü. Yemen, Şam ve Irak'a gidenlere "Oralarda çekirge görürseniz bana haber verin." diye tembihlerde bulundu. Sonra Yemen'den birisi elinde bir avuç çekirge ile geldi ve bunları halifenin önüne attı, atınca da halife, "Allahu Ekber" dedi. Orada bulunanlar, "Ey Allah'ın

⁸⁶ Ebu Davud, Sünen 8, 26

Peygamberi'nin Halifesi, biz bu hareketinizi anlayamadık!" dediler. Hazreti Ömer cevaben şöyle buyurdular: "Allah Resûlü'nden (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle işittim: 'Allah bin ümmet yaratmıştır. Bunlardan altı yüzü denizde, dört yüzü de karadadır. Ümmetlerden biri de çekirge ümmetidir. Yeryüzünde ilk defa helâk olup yok olacak çekirgedir. Onlar yok olduktan sonra, diğerlerinin yok olması onu takip edecek ve teker teker her ümmet helâk olup gidecektir.'⁸⁷ Ben de âlemin nizamının benim zamanımda bozulmasından ve ahengin değişip kıyametin kopmasından endişe ettim."

Batılı bir uzman kelaynaklar öldüğü zaman endişesini açığa vurmuş ve "Niye endişe ediyorsun?" diye soranlara da şöyle cevap vermişti: "Yüce Yaratıcı'nın, âlemler adına kâinatta yarattığı her şey bu kâinatın tamamlayıcı parçalarıdır. Bunlardan bir tanesi eksildiğinde dünyada bir eksiklik meydana gelir. Yılan, akrep, bit, pire ve sizin ağaçlarınıza musallat olan parazitlerin varlık içinde birer yeri vardır ve bunlar âdeta kâinatın tamamlayıcı unsurlarıdır. Hâlık-ı A'zam bunlarla kâinatı tamamlamış ve hikmetini bunlarla ikmâl etmiştir. Bu sebeple birinin eksilmesi kâinatta bir eksikliktir ve bu eksiklik birbirini takip edecek ve kâinat sona doğru gidecektir. Nasıl ki insan vücudunda, vücut için lüzumlu maddelerden bir tanesi dahi eksik olsa, bu eksiklik başka arızalar doğurur, derken

⁸⁷ Beyhaki, Şuabü'l-İman, 7/234

vücuttaki ahenk bozularak, daha başka maddeler de ek-silmeye başlar ve insanın gelişmesi durur ve çöküşü baş-lar; öyle de, insan-ı ekber olan kâinat da, onu tamamlayan parçalardan birinin eksilmesiyle aynı akıbete dâcâr olur.”

Kur’ân-ı Kerîm, birçok âyette hayvanlardan bazen isimleriyle bazen de vasıflarıyla, yaptıkları işlerle bahse-der. Hiçbir âyette hayvanları kötüleyen, aşağılayan bir ifade kullanılmamıştır. Bilakis birçok âyette, hayvanlar övülmekte ve hatta bazı âyetlerde insanî değerlerini kay-beden bazı insanlardan daha üstün oldukları vurgulanarak Kur’ân’ın hayvanlara bakış açısı ortaya konmaktadır.

Kur’ân-ı Kerîm’de hayvan isimleri de geçmekte-dir. Kûr’ân’da yirmi sekiz hayvanın adı açıktan söylen-mektedir. Bunlardan on üç tanesi memeli hayvanlardır: Deve, koyun, keçi, sığır, aslan, kurt, köpek, maymun, do-muz, at, katır, eşek ve fil. Dokuz tanesi haşarat cinsin-dendir: Sivrisinek, karasinek, pire, bit, kelebek, çekirge, arı, örümcek ve karınca. Üç tanesi de kuş cinsidir: Karga, hüdhdüd ve bıldırcın. Balıklar da tek tür olarak zikredil-miştir. Sürüngenlerden ise sadece yılanın adı geçmektedir. Bir de hem suda hem de karada yaşayan kurbağadan söz edilmektedir. Ayrıca Kur’ân-ı Kerîm’in hayvanlara özel bir itina ve değer verdiğini görmekteyiz. Nitekim birisi Kur’ân’ın en uzun sûresi olmak üzere Kur’ân-ı Kerîm’de tam altı sûre, adını hayvanlardan almaktadır. Bu sûreler; Bakara Sûresi, En’am Sûresi, Nahl Sûresi, Neml Sûresi, Ankebut Sûresi, Fil Sûresi’dir.

Kur'ân-ı Kerîm insanın en büyük yardımcısının hayvan olduğunu söyler. Estetik ve daha birçok açıdan faydalarından bahsederek hayvanların insanlar için ne kadar önemli olduğuna işaret eder. "Allah davalarını da yarattı. Bunlarda sizi soğuktan koruyan (deri, yün, kıl gibi) maddeler ve birçok faydalar vardır. Hem onların etlerini ve ürünlerini de yersiniz. Onları akşam otlağdan getirir, sabahleyin otlatmaya götürürken bambaşka bir zevk alırsınız! Bunlar yüklerinizi taşırlar; öyle uzak diyarlara kadar götürürler ki, onlar olmaksızın, son derece zahmet ve meşakkat çekmeden varamazdınız oralara. Gerçekten, bunları size âmade kılan Rabbiniz pek şefkatlidir, rahmet ve ihsanı boldur. Hem binmeniz, hem de zinet olsun diye atlar, katırlar, merkepler yarattı. Hem sizin bilemeyeceğiniz daha neler neler yaratacak!"⁸⁸

Varlık içinde en seçkin kullar olan Peygamberlere isteklerini insanlara iletmeleri için vahiy yoluyla konuşan Hazreti Allah'ın hayvanlara da sevk-i ilahi anlamında vahiy kelimesini kullanarak vahyettiğini, ilhamda bulunduğunu yine Kûr'ân'da haber vermektedir. "Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: 'Dağlardan, ağaçlardan ve insanların kurdukları çardaklardan kendine göz göz ev (kovan) edin! Sonra da her türlü meyveden ye de Rabbinin sana yayılman için belirlediği yolları tut!' Onların karınlarından renkleri çeşit çeşit bir şerbet çıkar ki onda insanlara

⁸⁸ Nahl Sûresi, 5-8. âyet

şifa vardır. Elbette düşünen kimseler için bunda (Allah'ın kudret ve hikmetine) delil vardır.”⁸⁹ Kûr’ân ayrıca hayvanların da insanlar gibi Allah'ı tesbih ü takdis ettiklerini haber verir: “Baksana göklerde olan, yerde olan herkes, kanatlarını çırparak uçan dizi dizi kuşlar, hep Allah'ı tesbih ederler. Onlardan her biri kendi duasını ve tesbihini pekiyi bellemiştir. Allah onların yaptıklarını hakkıyla bilir.”⁹⁰

Bu hususları ifade ettikten sonra dinimizin hayvanlara tanıdığı hakları şöyle sıralayabiliriz:

Hayat hakkı: Her canlı gibi hayvanların da yaşama hakları vardır. Her varlık yaratılış sebebi doğrultusunda kullanılmalıdır. Bir canlı, insanların hayatını devam ettirme sebebi olarak yaratılmışsa o vazifeyi görmelidir. Etiyle, sütüyle, yünüyle hangi açılardan insanlar için istifade etme imkânı varsa ancak o zaman bir hayvanın hayat hakkının bitmesi insan için bir haktır. “De ki: Gelin Rabbinizin size neleri haram kıldığını ben okuyup açıklayayım: O'na hiçbir şeyi ortak yapmayın, anneye babaya iyi davranın, fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin, çünkü sizin de onların da rızkını veren Biz'iz. Kötülüklerin, fuhşiyâtın açığına da gizlisine de yaklaşmayın. Allah'ın muhterem kıldığı cana haksız yere kıymayın. İşte aklınızı kullanırsınız diye Allah size bunları emrediyor.”⁹¹ Âyet daha çok insan

⁸⁹ Nahl Sûresi, 68-69. âyetler

⁹⁰ Nûr Sûresi, 41. âyet

⁹¹ En'am Sûresi, 151. âyet

hayatı olarak tefsir edilse de En'am Sûresi içinde geçen bir âyet olması sebebiyle bir hayvanın canına haksız yere kasteden kimseleri de anlatmaktadır. Peygamber Efendimiz de bu manayı teyid eden bir sözünde şöyle buyurur: "Kim bir kuşu boş yere öldürürse, o kuş, avazını Arş'ın etrafını sararcasına yükseltip kıyamet gününde mahşere gelerek şöyle der: 'Ey Rabbim! Falan beni boş yere öldürdü, bir menfaat için öldürmedi.'⁹²

Bir başka hadiste de şunu görürüz: "Kendisi can taşıyan hiçbir canlıyı atışlarınıza hedef tahtası yapmayın."⁹³ Hazreti Cabir ibn Abdullah şu hadisi rivayet etmiştir: "Allah Resûlü (sallâllâhu aleyhi ve sellem) hayvanlardan hangisi olursa olsun, 'sabran' öldürülmesini yasakladı."⁹⁴ 'Sabran' öldürme, hayvanı özel bir gaye ile bir yere bağlayarak atışa hedef yaparak öldürmektir. Bundan dolayı canlı hayvanlar, atış talimlerinde hedef olarak kullanılmaz. Bu hayvana eziyet olduğu gibi, hayvan etinin ziyan olmasına da sebep olmaktadır. Zira bazı hadisler, bu çeşit hedef yapılarak öldürülen hayvanın etinin yenilmesini yasaklamıştır.

Canlı bir hayvanı bağlayıp atışlara hedef yapmak, insandaki merhamet duygularını da zayıflatacağından çok yönlü sakıncaları vardır. Peygamber Efendimiz de âlemlere

⁹² Nesâî, Sünen, 3, 73

⁹³ Müslim, Sahih, 10, 25

⁹⁴ İbn Mâce, Sünen, 9, 367

rahmet olduğu için, her çeşit merhametsizliğe yasak koymuştur.

Meşhur Üsâme ordusunu sevk ederken Halife Hazreti Ebu Bekir askerlere şöyle nasihat etmiştir: “Ben size şu on şeyi tavsiye ediyorum: Masum kadınları, küçük çocukları, yaşlıları öldürmeyin; meyve veren ağaçları kesmeyin, evleri yıkmayın, yemek dışında koyun-keçi ve develeri kesmeyin, hurma ağaçlarını kesip yakmayın ve ele geçirdiğiniz malları zimmete geçirmeyin.”⁹⁵

Hayvanları Yormadan Çalıştırmak

Hayvanların yaratılış gayelerinin başında insana hizmet vardır. Bununla birlikte yüce dinimiz İslâm, değil insanlara, hayvanlara bile gücünün üstünde yük yüklemeyi yasaklamıştır. “Allah hiçbir kimseyi güç yetiremeyeceği bir şekilde yükümlü tutmaz.”⁹⁶

Abdullah ibn Câfer’in (radiyallahu anh) rivayet ettiği ilginç bir olay yaşanmıştı Efendimiz döneminde: Allah Resûlü’nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) kaza-i hâcer yaparken arka tarafında perdelenme için en fazla tercih ettiği sütre, bir bina veya bir hurma kümesi idi. Bir seferinde Ensâr’dan bir genç delikanlının bahçesine girdi. Bahçede bir deve vardı. Deve Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve

⁹⁵ Kenzü'l-Ummal, 10, 579

⁹⁶ Bakara Sûresi, 286. âyet

sellem)'nü görünce derin derin inledi ve gözlerinden yaşlar boşandı. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) devenin bu hâlini görünce deveye yaklaştı ve devenin göz yaşlarını sildi. Hayvan biraz olsun sakinleşti. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle seslendi:

– Bu devenin sahibi kimdir?

Orada bulunanlar arasından Ensâr'dan bir genç,

– O deve bana aittir ey Allah'ın Resûlü, deyip ortaya çıkınca Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) onu azarladı ve şöyle buyurdu:

– Allah'ın sana mülk kıldığı bu deve hakkında Allah'tan korkmuyor musun? Bak! Bu bana şikâyetle bulundu. Sen bunu acıktırıyor ve fazla çalıştırarak da yoruyormuşsun.⁹⁷ Hayvanların kendilerine yapılan eziyeti hissettiklerini ve bundan şikâyetçi olduklarını gösteren bir vak'a da Yahya ibn Murre'den rivayetle şöyledir: “Bir gün Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile beraber otururken bir deve geldi; onun önüne çöktü. Hazreti Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem)de bana,

– Allah sana hayırlar versin, bak, şu deve kimindir? Bu devenin bir sorunu var, dedi.

Ben de çıktım, onun sahibini aramaya koyuldum ve onu buldum. Allah Resûlü'nün kendisini çağırdığını söyledim. Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) yanına

⁹⁷ Ebû Dâvud, Sünen, 7, 91

gelince Allah Resûlü ona devenin ne sorunu olduğunu sordu. Devenin sahibi de,

– Devenin sorununun ne olduğunu bilmiyorum. Fakat biz bu deveyi çalıştırdık ve onunla su taşıdık. Ta ki artık su taşıyamayacak bir duruma gelinceye kadar. Bu sebeple bu akşam onun kesilmesini ve etinin de aramızda bölüştürülmesini istişare ettik. Bu sözler üzerine Sevgili Peygamberimiz ona şöyle bir tavsiyede bulundu:

– Onu kesmeyin, bırakın yaşasın.⁹⁸

Hayvanları kendi yaratılış gayelerine uygun işlerde kullanmak da hayvanların haklarından. Kûr'ân bu hakikati şöyle ifade buyurur: "Allah O Yüce Zattır ki; sizin binmeniz için hayvanlar yaratmıştır, hem onların bazılarının etlerini de yersiniz. Sizin onlarda birtakım başka menfaatleriniz de vardır. Ayrıca içinizden hissettiğiniz bir ihtiyacı onlara binerek ve yükünüzü yükleyerek giderirsiniz. Karada onların, denizde gemilerin üzerinde taşınırsınız."⁹⁹ Kabiliyeti uçmak olan bir kuşu kafese kapatmak, yüzen bir balığı akvaryuma hapsetmek bu hayvanlara bir eziyettir. Tabii ve fitrî ortamlarını kaybeden bu hayvanlar bir müddet sonra mukavemet ve savunma güçlerini kaybetmektedirler. Ancak sadece akvaryumda yaşayabilecek bir balık ya da kafeste yaşayabilecek bir kuş için de tabii ortamlar buralardır.

⁹⁸ Heysemi, Zevâid, 9, 4

⁹⁹ Mü'min Sûresi, 79-80. âyetler

Barınma ile birlikte onların hayatlarını devam ettirebilmeleri için gerekli imkânları sağlamak gerekir. Abdullah ibn Ömer'in naklettiği bir hadise göre Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) koyun sağan bir adamın yanından geçerken şöyle buyurdu:

– Ey adam! Koyunları sağdığınız zaman onların yavrularına da süt bırakın. Çünkü koyunlar hayvanların en hayırlısıdır.¹⁰⁰

Yüce dinimiz hayvanlardan istifade etmek için kesilmelerine belli şartlarla izin vermiştir. Zira hayvanların yaratılış gayelerinden biri de insanların onlardan istifade etmesidir. Sahabeden birisi Allah Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem),

– Ey Allah'ın Resûlü! Ben koyun keseceğim, ona merhametli davransam nasıl olur, diye sormuş Peygamber Efendimiz de,

– Ona merhamet edersen Allah da sana merhamet eder.¹⁰¹ tavsiyesinde bulunmuştur.

Bu konuda başka bir hadiste de şöyle denilmektedir: “Allah ihsanı her şeyin üzerine yazdı. Bu sebeple öldürdüğünüz zaman iyi bir şekilde öldürünüz. Kestiğiniz zaman

¹⁰⁰ Heytemî, Zevâid, 8, 196

¹⁰¹ Müsned, 3, 436

da iyi kesiniz, hayvanın rahat etmesi için hayvanı kesen, bıçağını iyi bilesin.”¹⁰²

Görülüyor ki hayvanlar da yaratılış manzumesinin bir halkasıdır. Bu halkanın da ne için yaratıldıysa o şekilde muamele görmesi haklarıdır. Her can, taşıdığı can sebebiyle değerlidir.

Her hak yerinde değerlendirilmelidir. İnsan varlıklar içerisinde üstün bir yere ve mevkie sahiptir. İnsan hayatı tabii ki bir hayvan ya da bitki ile eşdeğerde tutulamaz. Açlık sınırının altında yaşayan insanların olduğu, başını sokacağı bir evi olmayan insanların yaşadığı dünyamızda hayvanlarla ilgili hakları insan haklarının önünde değerlendirmek isabetsiz bir tavır olacaktır.

¹⁰² Ebû Davud, Sünen, 7, 485

İNTİHAR ETMEK GÜNAH MIDIR, SEBEPLERİ NELERDİR? İNTİHAR NEDİR, HANGİ ÖLÜMLER İNTİHAR SAYILIR?

Kelime anlamıyla boğaz kesmek demek olan intihar, bir kimsenin kendi canına kastederek son vermesi anlamına gelir. Kûr'ân ya da hadislerde intihar kelimesi kullanılmazsa da kendini öldürme şeklinde ifadeler görmek mümkündür. "Haklı bir gerekçe olmaksızın Allah'ın muhterem kıldığı cana kıymayın!"¹⁰³ Âyette yasaklanan öldürme fiilinde başkasının öldürülmesi söz konusu olduğu gibi, kişinin kendisini de öldürmesi kastedilmektedir.

İntihar bütün inançlarda kötü kabul edilmiştir. Günümüz modern dünyasında tartışılan ötenazi (bir kişinin hayatına bir hastalık ya da çaresizlik sebebiyle son verilmesini iradesiyle talebi) dahi birçok devlet tarafından kabul edilmemektedir. İntihar akli yerinde bir kimsenin doğrudan veya dolaylı olarak ve isteyerek kendi hayatına

¹⁰³ İsra Sûresi, 33. âyet

son vermesidir. Eski carihlerde acılardan kurtulmak için ya da kahramanlık hisleriyle intihar edilirdi. Günümüzde de intihar olayları en modern toplumlarda dahi yaygınlaşmıştır. Ekonomik açılardan gelişmiş İskandinav ülkelerinde intihar olaylarının artışı çok hızlıdır. 1957 yılında Los Angeles'te yapılan araştırmada intihar girişimlerinin % 69'u kadınlar, % 31'i erkekler tarafından yapılmıştır. İngiltere'de yılda 60.000, Amerika Birleşik Devletlerinde ise 200.000 intihar girişimi görülmektedir. Ülkemizde de intiharların sayısı giderek artmaktadır. Bunun psikolojik rahatsızlıklardan mı yoksa başka sebeplerden mi kaynaklandığı araştırılması gereken bir husustur.

Hayat Allah tarafından insana verilmiş en büyük nimettir. Hayat, ilâhî bir sırdır; mahiyetini de ancak Hak sırlarına âşina olanlar bilir. Hayat insana verilmiş Allah Teâlâ'nın mucizelerinin en nuranisi ve en güzeldir. Yaratılmış varlıklar arasında şerefli bir yere sahip olan insanın yaşama hakkı da, Allah tarafından lütfedilmiş en temel haktır. İnsan diğer varlıklara göre ayrı bir konumda yaratılmıştır. Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyrulur: "Biz insanı en mükemmel sûrette yarattık."¹⁰⁴

İslâm'a göre temel haklar, kişilerin özlere itibariyle sahip olduğu ve üzerinde her türlü tasarruf yetkilerinin bulunduğu haklar değildir. Bu haklar Allah'ın insanlara bahsettiği ve belli kayıt ve şartlarla kullanımını

¹⁰⁴ Tîn Sûresi, 4. âyet

insana devrettiği birer emanet hükmündedir. Hayat hakkı da böyledir. İslâm inancı rengi, ırkı ve sosyal konumu ne olursa olsun her insanın hayatını dokunulmaz bir değer olarak kabul eder ve insan hayatına yönelik her türlü saldırı ve tehlikeyi en etkili şekilde engellemeye çalışır. Savaş, adam öldürme, isyan ve ihtilâl, evlinin zinası gibi toplumsal düzeni kökünden sarsacak olumsuz gelişmeler olmadığı sürece insanların yaşama hakkına müdahaleyi doğru bulmaz. İslâm'da inançsızlığın tek başına savaş ve ölüm sebebi sayılmaması da bu anlayışın sonucudur. Bu sebeptendir ki İslâm, kişilere yaşama haklarını kendi elleriyle yok etmek demek olan intihar hakkını da vermemiş, bunu büyük günahlar arasında saymıştır. İnancı ve ameli ne olursa olsun bu kimselerin sırf intihar etmiş olması sebebiyle âhirette büyük bir cezaya çarptırılacağını bildirmiştir.

Sıkıntılara göğüs germek, acıya ve kedere karşı sabır göstermek, şartlar ne kadar kötü olursa olsun Allah'a olan inanç ve güveni kaybetmemek Müslüman'ın temel karakteri ve ilkesi olmalıdır. Üstelik bu yolda gösterilen sabır ve mücadelenin Allah katında büyük bir karşılığı vardır. Kûr'ân'da hayatta karşılaşılan sıkıntı ve problemlerin birer imtihan olduğu, bunlara karşı sabır ve metanet gösterildiğinde iyi Müslüman olunacağı sıkça hatırlatılır: "Biz mutlaka sizi biraz korku ile biraz açlık ile yahut mala, cana veya ürünlere gelecek noksanlıkla deneriz. Sen sabredenleri müjdele!"¹⁰⁵

¹⁰⁵ Bakara Sûresi, 155. âyet

Bütün bu gerekçeler sebebiyle İslâm bilginleri intiharı büyük günahlar arasında saymışlardır. İntihar edenin ölüm sonrası hayattaki durumunu gerçekte sadece Allah'ın bileceğini ifade etmelerine rağmen bazı açıklamalarda bulunmuşlardır.

Kişinin, ölüme yol açan bazı kusurlu davranışları yapmasının intihar yasağı çerçevesine girip girmediği de yine İslâm âlimleri arasında sıkça tartışılan bir konudur. Kişinin hayatını sürdürecektir ölçüde yeme ve içmesi farz olup bundan kaçınarak 'ölüm orucu' tutması intihar hükmünde görülmüştür. Çünkü ölüme yol açabilecek bir açıklık tehlikesinde İslâm, haram gıdaların bile yenilip içilmesine müsaade ederek insan hayatını korumayı ve kurtarmayı esas almıştır. Kişinin içinde bulunduğu tehlikeden kurtulmak için çaba sarf etmeyerek ölümü istemesi de bir bakıma intihar sayılmıştır. Bu tür davranışların fâil açısından haram sayılacağı ve cinayet olacağı açıktır. Bu sebeple umutsuz ve acı çeken hastanın tıbbî müdahalenin bir parçası olarak öldürülmesi de (ötenazi) dinî prensipler açısından tasvip edilemez.

İntihar Edene Ne Yapılır?

İntihar eden Müslüman, diğer Müslüman cenazelerinde olduğu gibi yıkanır, kefenlenir, cenaze namazı kılınır ve Müslüman mezarlığına gömülür. İslâm hukukçularının çoğunluğunun görüşü bu yöndedir. Çünkü Müslüman

olan herkese hayatını sürdürdüğü sürece ve öldüğünde, gömülünceye kadarki işlemlerinde Müslüman muamelesi yapmak gerekir. Bundan ötesini ise Allah'a havale etmek gerekir. Bazı İslâm âlimleri ise, Peygamber Efendimiz'in intihar eden bir kimsenin cenaze namazını kıldırma-yışın-dan hareketle, intihar eden kimsenin cenaze namazını devlet başkanının kıldırma-yacağı fakat halktan birinin kıldırabileceği görüşündedir. Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu uygulaması, tıpkı borçlu olarak ölenlerin cenaze namazını kıldırma-yışında olduğu gibi, Müslümanları konunun hassasiyeti hakkında ikaz etmeye ve eğitmeye yönelik bir tedbir ve yöntem olarak değerlendirilebilir.

Her intihar olayını iradeli bir fiil olarak değerlendir-mek gerekir. İnsanın iradesinin ortadan kalktığı, akıllı ve şuurlu hareket etmediği zamanlarda intihar olayı ger-çekleşmişse bu dinen günah sayılmaz. Bunun hükmü-nü sadece Allah Teâlâ verecektir. Bu sebeple intihar ede-nin cenaze namazı kılınmaz gibi genel bir hüküm vermek doğru olmaz. İntihar ederek ölen bir kişi hakkında araş-tırılacak ilk konu psikolojik tedavi görüp görmediğidir. Yoksa peşin bir hükümle hareket etmek ve hüküm ver-mek kişiyi günaha sokabilir.

Peygamber Efendimiz İntiharı Nasıl Anlatır?

Peygamber Efendimiz'in sözlerinde intihar etmeyi ya-saklayan ifadeler yer alır. Bu hadislerin anlatmak istediği

şey, insanın kendi canına kıymasının affedilemeyecek ölçüde büyük bir suç ve günah olduğu gerçeğidir. İntihar eden kimse bu fiili hangi usulle gerçekleştirmişse cehennemde sonsuza kadar aynı tarzda ceza görecektir. Bu hadislerden birisini Hazreti Ebu Hureyre (radıyallahu anh) rivayet ediyor: Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyurdular ki: “Kim kendisini dağdan atarak intihar ederse o cehennemlik olur. Orada ebedî olarak kendini dağdan atar. Kim zehir içerek intihar ederse, cehennem ateşinin içinde elinde zehir olduğu hâlde ebedî olarak ondan içersin. Kim de kendisine bir demir saplayarak intihar ederse, cehennemde ebedî olarak o demiri karnına saplar.”¹⁰⁶ Benzer bir hadis Ebû Hüreyre tarafından rivayet edilir: “Allah Resûlü ile birlikte Hayber Gazvesi’nde hazır bulunduk. Müslüman olduğunu söyleyen bir adam için de Efendimiz,

– Bu, ateş ehliendir, buyurdular.

Savaş başlayınca çok cesaretli şekilde savaştı ve yara aldı. Ashab-ı kiramın bazısı,

– Ey Allah’ın Resûlü! Az önce ateş ehlienden dediğiniz kimse, çok şiddetli şekilde kahramanca savaştı ve öldü, dediler.

Allah Resûlü yine,

– Cehenneme gitmiştir, buyurdular.

¹⁰⁶ Müsned, İbn Hanbel, 2, 488

Bu cevap üzerine Müslümanlardan bazıları nerdeyse şüpheye düşecekti. Askerler bu hâlde iken Efendimiz,

– O gazi henüz ölmemiş, ancak ağır şekilde yaralanmış. Gece olunca, adam yaraya dayanamamış, kılıcının keskin tarafını alıp üzerine yüklenmiş ve intihar etmişti. Yaşananlar Peygamber Efendimiz'e haber verilince,

– Allahu Ekber, buyurdular ve devam ettiler:

– Şehadet ederim ki, ben Allah'ın kulu ve Resûlüyüm. Sonra Bilal'e (radıyallahu anh) halk içinde şöyle ilan etmesini emrettiler:

– Cennete sadece Müslüman nefisler girecek. Şurası muhakkak ki, İslâm'ın lehine olan ameller kişinin imanına delil değildir, Allah bu dini, fâcir bir kimse ile de güçlendirir.”¹⁰⁷

İntihar etmenin dinen yasak bir fiil olduğu unutulmamalı. Bununla birlikte intiharın psikolojik problemlerden de kaynaklanabileceği de göz önüne alınmalıdır. İntihara meyilli kişilerin yaşadıkları şeyler şunlardır:

1. Aile ve arkadaşlardan uzak kalma arzusu ve isteği.
2. Hoşlanarak ve isteyerek yaptığı işlerden artık bıkmaması ve sıkılması.
3. Her hareketinden suçluluk hissetme, kusuru hep kendinde bulma ve bunu ciddi ciddi problem yapması.

¹⁰⁷ Buhari, Sahih, 10, 283

4. Özellikle gençlerde dikkat dağınıklığı, derslere konsantre olamama, yalnız kalma isteği.

5. Kendisi için önemli olsa bile eşyalarından kurtulma düşüncesiyle onları hediye etme.

Bu ruhî belirtiler depresyon belirtileriyle paralellik gösterir. Zaten intihar depresif bir olaydır.

MÜNAFIK KİMDİR, MÜNAFIK OLAN KENDİSİNİN ÖYLE OLDUĞUNU BİLİR Mİ?

İnsanlar iman bakımından üç gruba ayrılır: Mü'min, kafir ve münaфіk. Mü'min Allah'a, Peygamber Efendimiz'in nübüvvetine ve O'nun haber verdiği şeylere yürekten inanıp bunları kabul ve tasdik eden kimseye denir. Mü'minler âhirette cennete girecekler, orada pek çok nimetlere kavuşacaklardır. Bu Allah Teâlâ'nın sözüdür. Günahkâr mü'minler, suçları ölçüsünde âhirette cezalandırılırlar da sonunda -inşallah- cennete konulacaklardır. Mü'minlerin ebedî cennetlik olacağına dair Hazreti Kûr'ân'da pek çok âyet vardır.

Kafir ise; İslâm dininin temel prensiplerine inanmayan, Peygamber Efendimiz'in Allah'tan getirdiği, kesin olan ve rivayetlerle bize kadar ulaşmış bulunan esaslardan bir veya birkaçını yahut da tamamını inkâr eden kimseye denir. Meselâ Allah Teâlâ'nın varlığını kabul etmeyen, namazın farz olduğunu reddeden, içkinin haram

olduğunu inkâr eden, meleklerin varlığını kabul etmeyen kimse kâfirdir.

Kâfir sözlükte “bir şeyin üzerini örten” anlamına gelmektedir. Gerçek ve doğru bir inancı örttüğü, yanlış şeylere inandığı için böyle kimselere kâfir denmiştir. Bir insan kâfir olarak ölürse ebedî cehennemde kalacaktır. Bu konudaki âyetlerden birinde şöyle buyrulmuştur: “Âyetlerimizi inkâr etmiş ve kâfir olarak ölmüş olanlara gelince, işte Allah’ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onların üstünedir. Onlar ebediyen o lânet içinde kalırlar. Artık ne azapları hafifletilir, ne de onların yüzlerine bakılır.”¹⁰⁸

Münafık ise; Allah’ın birliğini, Peygamber Efendimiz’in peygamberliğini ve onun Allah’tan getirdiklerini kabul ettiğini söyler; fakat buna kalpten inanmaz. Müslümanlar gibi yaşadığı hâlde, kalpten iman etmeyen kimselere münafık denir. Münafık olan kimsenin içi başka dışı başkadır. Münafığın sözü özüne uygun değildir. Bir âyette şöyle buyrulur: “İnsanlardan bazıları da vardır ki inanmadıkları hâlde ‘Allah’a ve âhiret gününe inandık.’ derler.”¹⁰⁹ Münafıkların gerçekte kâfir oldukları bir başka âyette şöyle ifade edilir: “Onların Allah yolundan sapmalarının sebebi, önce iman edip sonra inkâr etmeleridir. Bu yüzden kalpleri mühürlenmiştir. Artık onlar hiç anlamazlar.”¹¹⁰

¹⁰⁸ Bakara Sûresi, 161-162. âyetler

¹⁰⁹ Bakara Sûresi, 8. âyet

¹¹⁰ Münâfikun Sûresi, 3. âyet

Münafıklar İslâm toplumu için kâfir kimselerden daha tehlikelidirler. Çünkü onlar dıştan Müslümanmış gibi gözüktüklerinden tanınmaları mümkün değildir. Münafıklar içten içe Müslüman toplumun huzur ve düzenini bozar, kuzu postuna bürünerek dikkatsiz ve bilgisiz Müslümanları yanlış sürüklerler. Peygamberimiz vahiyle kimlerin münafık olduğunu bilir, bu sebeple de onlara önemli görevler vermezdi. Peygamber Efendimiz'den sonra insanlar için böyle bir bilgi kaynağı -vahiy- yoktur. Müslüman olduğunu söyleyenlerin iç dünyasını araştırmak da doğru olmadığından münafık, dünyada Müslüman gibi işlem görür. Onun cezası âhirete kalmıştır. Bir âyette açıklandığı üzere cehennemın en alt tabakasında münafıklar bulunur: "Şüphe yok ki münafıklar, cehennemın en alt katındadırlar (derk-i esfel). Artık onlara asla bir yardımcı da bulamazsın."¹¹¹

Nifak kelimesi tünel anlamında bir kelimedir. Münafık da karanlıkları ruhunda barındırdığı için bu isimle anılmıştır. İnanç açısından nifak çeşitli kısımlara ayrılır:

İtikâdî Nifak: İtikâdî nifak, inanmadığı hâlde inanmış görünme, kalpte küfrü gizlediği hâlde dil ile imanı ortaya koyma, demektir. Aslen iman etmemekle beraber görünüşte Müslüman olduğunu söyleyen kimsenin vicdanında taşıdığı nifaktır. Buna sâfi, halis nifak da denir. İman ve nifak arasında gidip gelmeler yaşayan, kuşku ve

¹¹¹ Nisâ Sûresi, 145. âyet

tereddütle sürekli çatışma içinde kalan, dolayısıyla iman hayatında ciddi sıkıntılar ve zafiyetler taşıyan kimsenin sahip olduğu nifaktır.

Amelî Nifak: Amel açısından nifak ise bazı tutum ve davranışlarıyla itikadî nifaka kısmen benzer. Amelî nifak inançlarında nifakın söz konusu olmadığı Müslüman kişilerin durumudur. İbadetlerinde tembel olanlar, istemeye istemeye mecbur olduğunu düşünerek ibadet yapanlar bu sıfatı taşıma tehlikesi altındadır.

Kûr'ân-ı Kerîm Âyetlerinde Münafıkların Özellikleri

Münafıkların özelliklerinden birisi kalbî hastalıklara sahip olmalarıdır: "Allah'ı ve âhireti tasdik edenler, mallarıyla ve canlarıyla cihada katılmama hususunda senden izin istemezler. Allah, o takvâ ehlini pek iyi bilir. Senden katılmamak için izin isteyenler sadece Allah'ı ve âhireti tasdik etmeyenler, kalpleri şüphe ile çalkalanıp şüpheleri içinde bocalayıp duranlardır."¹¹² Bir başka âyette de "Kalplerinde bir hastalık vardır. Allah da onların hastalıklarını daha da ilerletti. Bu yalancılık (ve samimiyetsizlikleri) sebebiyle bunlara gayet acı bir ceza vardır."¹¹³ buyrulur. Münafıkların kalplerinde hastalık olduğunu anlatan bir başka âyet de şudur: "Kalbinde nifak hastalığı olanların, içlerinden: 'Ne olur ne olmaz, başımıza bir

¹¹² Tevbe Sûresi, 45-46. âyetler

¹¹³ Bakara Sûresi, 10. âyet

felâket gelebilir, şimdiki durumumuz değişebilir, onun için biz tedbirimizi alalım.' diyerek, kâfirlerle dost olmak için onların yanına girip çıktıklarını görürsün."¹¹⁴

Münafık insan kalbinde devamlı bir şüphe ve hastalık taşıdığı için bir pişmanlık içindedir. Yaptıkları sebebiyle nedamet taşır. Münafıklık, hem ruhî bir marazdır hem de tedavi edilmesi gereken bir rahatsızlık.

Münafıkların bir diğer özelliği de kendini beğenen tipler olmalarıdır. Bunun içine kibirlenmek ve böbürlenmek de girer: "O adama, 'Allah'tan kork da fesat çıkarma!' denildiğinde, kendini benlik ve gurur kaplar ve bu, onu daha fazla günaha sürükler. Böylesinin hakkından cehennem gelir. Gerçekten ne fena yataktır o cehennem!"¹¹⁵ Münafikun Sûresi'nde ise şöyle buyurur: "Onlara, 'Gelin, Resûlullah'ın huzuruna varın, sizin için dua etsin, Allah'tan size af dilesin!' denildiğinde, (açıktan bir şey söyleyemediklerinden), kibirlerinden ötürü başlarını sağa sola bükerek, içten içe homurdanırlar ve onların kibirli bir şekilde yan çizdiklerini görürsün."¹¹⁶

Münafıklar aynı zamanda korkak insanlardır. "Münafıklar, kalplerinde gizledikleri küfrü yüzlerine vuracak bir sûrenin tepelerine inmesinden çekinirler (bir yandan da sizinle alay ederler). De ki: 'Eğlenin bakalım! Allah sizin

¹¹⁴ Mâide Sûresi, 52. âyet

¹¹⁵ Bakara Sûresi, 206. âyet

¹¹⁶ Münafikun Sûresi, 5. âyet

o çekinip endişe ettiğiniz şeyleri meydana çıkaracaktır!”¹¹⁷ Korkunun münafık için ayrılmaz bir sıfat olduğunu Hazreti Kûr’ân şöyle anlatır: “O münafıklar yanınızda Allah’a yemin ederek sizden olduklarını ileri sürerler. Aslında onlar sizden değildirler. Doğrusu onlar kâfirlerin mâruz kaldıkları durumdan endişe etmeleri sebebiyle ödleri kopan bir topluluktur. Şayet sığınacakları bir yer yahut barınabilecekleri mağaralar, hatta başlarını sokabilecekleri bir delik bulsalar derhal o tarafa seğirtirlerdi.”¹¹⁸

Münafık kimseler şizofren insanlardır. “Onları gördüğünde kalıpları kıyafetleri senin hoşuna gider, onları beğenirsin. Konuştuklarında sözlerine kulak verirsin. Gerçekte ise onlar, âdeta duvara dayatılan, ruhsuz kütüklere benzerler. İçleri boş, ödleğ olduklarından çıkan her sestten pirelenir, her yeni haberi kendi aleyhlerinde zannederler. Onlar düşmandır, onlardan sakın! Allah belalarını versin onların! Nasıl da hakikatten vazgeçiriliyorlar.”¹¹⁹ Görüldüğü gibi her hareketleri sahtedir münafık insanların. Dürüst bir hareket bekleme hayal olur. Ağzından çıkan kelimelerin çoğu gerçek dışıdır.

Münafıklar kindar insanlardır. Kin, nefret duyguları-
la doludurlar. Sevgi yerine düşmanlık hâkimdir hayatları-
na: “İşte siz o kimselersiniz ki o düşmanlarınızı seversiniz,

¹¹⁷ Tevbe Sûresi, 64. âyet

¹¹⁸ Tevbe Sûresi 56-57. âyetler

¹¹⁹ Münafikûn Sûresi, 4. âyet

hâlbuki siz bütün kicaplara iman ettiğiniz hâlde, onlar sizi sevmezler. Hem huzurunuzda geldiler mi 'Âmennâ!' biz de 'İnandık!' derler. Aralarında baş başa kaldıkları vakit de size duydukları kin ve düşmanlık sebebiyle parmaklarını ısırırlar. De ki: 'Geberin kininizle!' Allah bütün kalplerin içyüzünü bilir."¹²⁰

Münafıklar aynı zamanda mala karşı çok hırslıdırlar. Açgözlü olup her şey benim olsun derler: "Savaşa katıldıklarında da size karşı pek cimri ve kıskanç davranırlar. Hücum eden düşmanın ortalığa saldıgı büyük korku gelince, ölüm sekerâtına düşmüş kimsenin bakışı gibi, gözleri dönmüş bir tarzda sana baktıklarını görürsün. Korku hâli geçince, Allah yolunda harcamada cimrice bir tavır içinde, keskin dilleriyle sizi incitirlerdi. İşte onlar iman etmemişler, Allah da onların yaptıkları bütün işleri boşa çıkarmıştır. Bu, Allah'a göre kolaydır."¹²¹

Münafık insanlar, bütün işlerini şahsî çıkarlarına bağlamışlardır. Çıkarları öyle davranmayı gerektirdiği bir yerde, rahatlıkla her türlü bozguncuyla anlaşabilir, münkirlerle arka çıkabilir ve bir müfsir, bir anarşist gibi davranmada da asla beis görmeyebilirler. Onlar, her konuya nefsanîlik açısından yaklaşır ve her şeyi menfaate bağlı değerlendirirler. Ölçüleri bozuk, kıstasları ayarsız, kriterleri de yanlışır. Akı, kara görür; güzele çirkin der; zulmü alkışlar,

¹²⁰ Âl-i İmran Sûresi, 119. âyet

¹²¹ Ahzâb Sûresi, 19. âyet

zalimle sarmaş-dolaş yaşar; ışığa söver, nura savaş açar; inanıp emniyet insanı olmayı aptallık sayar.

Aslında, münafıkların kendi aralarında da sağlam bir birlikten söz etmek mümkün değildir. Ama doğruyu eğri, eğriyi doğru görme, ehl-i imana karşı devamlı ve inatla kin duyma huyları, geçici de olsa onları bir araya getirebilir. Ne var ki, böylesi bir beraberlik, asla kalbî bir beraberlik değildir. Aksine onlar, duyguları ve düşünceleri itibarıyla hep bir dağınıklık örneği sergilemektedirler.

Hadislerde Nifak ve Münafıklık

Nifak ve münafıklık hadislerde de anlatılır. Peygamber Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde, "Münafığın alameti üçtür. Konuştuğu zaman yalan söyler, va'dettiğini yerine getirmez ve emanete ihanet eder."¹²² buyurur.

Yalan; bir şeyin, gerçeğine muhalif ifadede bulunma, demektir ve dereceleri de oldukça çoktur. Bunlardan bir kısmı açık yalandır. Diyelim ki, yoldan geçerken kırmızı renkli bir araba gördüğümüz hâlde, bu arabaya mavi derssek açıkça yalan söylemiş oluruz. Çünkü söylediğimiz söz gerçek değildir. Konuya daha açık bir yaklaşımla şöyle diyebiliriz: Diyelim ki saat dokuz beş var. O sırada birisi saatin kaç olduğunu sordu, biz de "Saat dokuz." dedik. İşte bu açık bir yalandır. Bir kısım beyanlar da vardır ki, onlar da zımnî, yani dolaylı yalan sayılırlar.

¹²² Tirmizi, Sahih, 9, 221

Münafık va'd ettiğini yerine getirmez. Buna, söz verip sözünden dönme de diyebiliriz ki, en basit şekliyle randevulaşmalarda gecikmeler buna iyi bir misal teşkil eder. Oysaki bu türlü durumlarda ihtimaller önceden nazara alınmalı ve söz verilirken mutlaka gecikme payı düşünülerek verilmelidir. Trafik bahanesi geçerli bir gerekçedir, değil midir, bu konuda bir şey diyemeyiz. Aksine daha sonraki mazeretleri, eğer olağanüstü bir durum söz konusu değilse, geçerli kabul etmek mümkün değildir. Bir de randevularına geç kalmayı, uçağa en son anda binmeyi, otobüs tam kalkarken yetişmeyi maharet sayarlar. Hâlbuki kişi dinin bir gereği olarak sözünde durmayı esas sayar da erkenden buluşma noktasına gelirse dakikalarını da mükâfatlandırmış olacaktır.

Münafık emanete ihanet eder. Bu mes'eleyi, sadece kendisine tevdi edilen bir maddeyi koruyamama veya ona kasıtlı ihanette bulunma şeklinde anlamak eksik olur. İnsana tevdi edilen her şey, her sorumluluk bir yönüyle, korunması gerekli olan emanetlerdir. Onun için de insan düşünüp-taşınıp götüremeyeceği yükü baştan kabul etmemelidir. Zaten Efendimiz de emanetin korunamayışını bir kıyamet alâmeti olarak saymaktadır. Demek ki dünya nizamıyla emanetin korunması birbiriyle yakından alâkalıdır.

Bir başka hadiste Efendimiz nifak alâmetine bir dördüncüsünü de ekler. O da fücurdur. Fücür, sorumsuzca

her türlü günaha girmek demektir. Günahın günah olduğunu bile bile açıkça yönelmeye fücür denir.

İşte bu üç veya dört alâmetten her biri, nifaka ait bir alâmet ve işaret kabul edilmiştir. Durum böyle olunca, bir insan, İslâm'a ait yapılması gerekenlerin bütününe yapsa da, kendisinde bu alâmetlerden biri bulununca, o insanın nifakla bir bağlantısı var demektir.

Müslüman kimse hayatında nifak adına bir şeyler olabileceği endişesini her daim taşımalıdır. Bu onu daha hassas yapacak, dini hayatı yaşama adına daha dikkatli kılacaktır. İbn Ebî Müleyke der ki, otuz kadar sahabe ile tanıştım. Hepsi de kendilerinde nifak olduğunu söylerlerdi.¹²³

Şu hadise çok çarpıcıdır. Peygamber Efendimiz'in sırdaşı Huzeyfe el-Yemanî bir gün Hazreti Ömer'i ziyarete gelmişti. O sırada bir cenaze vardı. Peygamber Efendimiz hayatında bazı münafıkların isimlerini sırdaşına söylemişti. Huzeyfe de bazı cenazelere katılmazdı. Anlaşıldı ki ölen kişi münafıktır. Hazreti Ömer, misafiri Huzeyfe'nin cenazeye katılmadığını görünce sordu:

– Huzeyfe bu kimse münafık mıydı?

Huzeyfe cevap verdi:

– Söyler misin Allah aşkına Allah Resûlü'nün sana verdiği münafık isimlerinin içinde ben de var mıyım?

¹²³ Buhari, Sahih, 1, 83

– Hayır vallahi ey mü'minlerin emiri! Sen o isimler arasında yoksun.¹²⁴

Enes ibn Malik (radıyallahu anh) anlatıyor. Bir sabah ashab-ı kiram Efendimiz'in huzuruna geldiler:

– Ey Allah'ın Resûlü! Münafık olduk, münafık olduk, dediler.

Peygamber Efendimiz sordu:

– Siz Allah'ın tek olduğuna, şeriki olmadığına, Hazreti Muhammed'in O'nun kulu ve Resûlü olduğuna şahit değil misiniz?

Sahabe cevap verdi:

– Evet, ey Allah'ın Resûlü.

Efendimiz kendilerine,

– Bu münafık olmak değildir, buyurdu.

Ashab-ı kiram bir defa daha,

– Ey Allah'ın Resûlü! Münafık olduk, münafık olduk, dediler.

Peygamber Efendimiz,

– Siz Allah'ın tek olduğuna, şeriki olmadığına, Hazreti Muhammed'in O'nun kulu ve Resûlü olduğuna şahit değil misiniz?

¹²⁴ Müsned-i Rebî', 1, 361

Sahabe bir daha cevap verdi:

– Evet, ey Allah'ın Resûlü.

Efendimiz kendilerine,

– Bu münafık olmak değildir, buyurdu.

Üçüncü defa:

– Ey Allah'ın Resûlü! Münafık olduk, münafık olduk, dediler.

Peygamber Efendimiz,

– Siz Allah'ın tek olduğuna, şeriki olmadığına, Hazreti Muhammed'in O'nun kulu ve Resûlü olduğuna şahit değil misiniz?

Sahabe cevap verdi:

– Evet, ey Allah'ın Resûlü. Ama senin huzurundan ayrıldığımızda himmetimizi dünyaya ve ailemize hasrediyoruz.

Efendimiz onlara şunları söyledi:

– Şayet her hâlinizi benim yanımdaki gibi devam ettirseniz, Medine sokaklarında melekler sizinle sarmaş dolaş olurlardı.¹²⁵

¹²⁵ Ebû Ya'lâ, Müsned, 6, 59

MÜZİK DİNLEMEK GÜNAH MIDIR? MÜZİK ALETLERİNİ ÇALMAKLA İLGİLİ NELER SÖYLERİNİZ?

İslâm, gerek inanç ve ibadet esasları, gerekse hukuk ve ahlâk kuralları açısından, insanın yaratılışına uygundur. Helal daire insan için yeterlidir. Allah Teâlâ'nın dünya ve ahiret mutluluğumuz için gönderdiği İslâm dini, yaratılışımız gereği olan ihtiyaçlarımızın karşılanmasına önem verir.

İnsanın yeme içme gibi fizikî ihtiyaç ve isteklerini karşılaması mubah hatta bazı durumlarda vaciptir. Buna bakarak insan için ruhî ihtiyaçlar olan, sanat, estetik ihtiyaç ve arzuların karşılanması da aynı şekilde meşru ve mübah olmalıdır.

Müzik genel olarak sözün enstrümantal ses ve tonlarla bir araya getirilmesinden oluşan bir sanattır. Kûr'ân-ı Kerîm'de müzik ya da mûsiki kelimesi kullanılmamış ama onun yerine 'tegannî' kelimesi kullanılmıştır.

Müzikle ilgili bir hüküm verirken konunun aslına bakmak lâzımdır. Müziğin aslı, kendisi haram değildir. Televizyona ya da radyoya da haram denilemeyeceği gibi. Eğer haram dersek, tarih boyunca İslâm ülkelerinde, özellikle de Osmanlı tekke ve medreselerinde, haram işlendiğini iddia etmiş oluruz. Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri'nin dediği gibi, mûsikinin şehvî ve beşerî arzuları kamçılayanı haramdır.

Batı dünyasında mûsiki bir hayli ileridir. Hatta Batılı sanatçılar kendi icatları olan klasik müzikle söz kullanmadan, sadece çalgılarla Budin Seferi'ni bile anlatmıştır. Bu eseri anlayan, dinlerken ağlıyor, anlamayan, ağlayana gülüyor. Alvarlı Efe Hazretleri "Dört güzeller" türküsü çalınırken oturup hıçkırma hıçkırma ağlamış, "Ne yapıyor-sun?" diye sorduklarında, "Çehâr yâr-ı güzîni anlatıyor: Dört güzel Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali'dir. (radiyallahü anhüm)" cevabını vermiştir. Bu bakış açısı herkes için aynı olmayabilir.

Müzikte Mânâ Bize Bir Şey Söylemeli

Hangi müzik türü olursa olsun; ister sanat müziği, isterse halk müziğinde mânânın güçlü olması çok önemlidir. Dolayısıyla o şarkı veya türkünün icrası anında bir taraftan insanî duygular çağlayan hâlinde yaşanırken, diğer taraftan eserin barındırdığı mânâ insana bir şeyler anlatabilir. Bir 'ayrılık' türküsü bize iki sevgilinin ayrılığını

değil, başka ayrılıkları da hatırlatabilmelidir. Yani müzikte tema, ses, saz bütünlüğü sağlanamadığı takdirde, bunu dinleyen insanlar his dünyasındaki boşluklardan kurtulamaz. Öyle ki bazen birtakım eserlerde söz ahenge, muhteva ritme isyan eder. Hâlbuki mutlaka ahenk bütünlüğünü sağlayabilecek, muhteva derinliğini aksettirecek sözler bulunmalı ve bunlar sebep, sonuç ilişkisi içinde birbirini tamamlamalıdır. Bir mısra birinden, diğer mısra başkasından alınarak yapılmış güftelerde ise bunu sağlamak çok zor olsa gerek.

Mûsiki de bir yol, bir sanat ve bir ihtiyaçtır. Bediüzzaman Hazretleri eserlerinde radyo programları içinde müziğe beşte birlik bir yer veriyor. Bunu başka mânâlarının yanı sıra toplumun en az beşte biri müzik dinler şeklinde de anlayabiliriz. Hâlbuki şimdilerde toplumun onda dokuzu müzikle içli dışlı. Öyleyse ihtiyaç diye nitelendirdiğimiz ve zaten toplumun içinde sürüklenip gittiği bu sahaya kendi düşünce çizgimiz içinde ele alınmalı ve kesinlikle ihmal edilmemelidir. Bunun için mesaj yüklü, mânâ yüklü, hisleriyle, düşünceleriyle insanı zenginleştiren eserler dinlenmeli, müzik sadece eğlendirme aracı olarak görülmemelidir.

Bu konuda ölçü nedir denecek olursa? Dinlediğiniz bir eser, sizde Kur'ân okuma, Kur'ân dinleme iştiağını coşturuyor, Allah'a karşı vuslat arzusunu arttırıyorsa, bunu yaparken de yanlış mânâlara kapalı kalabiliyorsa güzeldir.

Bünyesinde gıybeti barındıran, fuhşu tasvir eden, şehevanî hisleri tahrik eden, insanın ümitsizlik duygularını çoğaltan eserlere gelince, onların caiz olduğunu, olabileceğini söylemek mümkün değildir.

Şarkı Sözlerine Dikkat Etmek Gerek

Bazı şarkı ve türkülerimiz Allah'a iman, ahirete iman, kadere iman ile izah edilemeyecek sözlerle doludur. Mesela, bir gelin gencecik yaşta ölmüş, tipide birisi kaybolmuş, kurt dağın başında bir çocuğu öldürmüş... Daha böylesi birçok konu işlenmiş türkülerimizde. Böylesi olaylar için hemen oturup bir destan yazmış ve bir ağıt söylemişizdir. Şimdi eğer, her felâket karşısında, felâket tellallarının yaptığı gibi ağıtlar dizecek olursak Allah'tan şikâyet etmiş oluruz. Aslında, bu duygunun kaynağı, insanın zayıflıkları, Allah'a, ahirete, kadere imanının sağlam olmayışıdır. Hâlbuki bu zaaf noktalarının mutlaka imanın unsurları ile yok edilmesi şarttır. Hususiyle de kader ile ilgili, kadere isyanı hatırlatan şarkıların dinlenmesi de söylenmesi de bu yüzden haramdır. Bu dinin bir emrini yok saymaktır.

Kadere isyan eden, 'zalim kader' nağmeleriyle Allah'ın takdirine hakaretler içeren şarkılar; söyleyene de, besteleyene de, yazana da günah getirecektir. Mahremiyetleri fütursuzca nağmelere dökmek toplum hayatının dibine yerleştirilmiş dinamitlerdir.

Kûr'ân Mûsikîsi

Kûr'ân-ı Kerîm okuma meselesini; "Türkiye'de, Mısır'da, Suudi Arabistan'da veya bir başka yerde daha güzel Kûr'ân-ı Kerîm okunuyor." gibi düşüncelerle ele almak doğru değildir. Doğru olan, Kur'ân'ın içeriğini kavrayabilme ve onu seslendirebilmektir. Zaten Kur'ân bütününü müzikaldir. Önemli olan, muhtevadan hareketle ondaki her bir kelimenin istediği seslendirmeyi, konumuna uygun olarak verebilmektir. Kur'ân'da kafirin konuşması, mağrur, kibirli bir eda ile verilir. Mesela; Hazreti Yusuf karşısında konuşan Zeliha'nın Hazreti Yusuf'a "Haydi gel."" deyişini okurken kırıta kırıta, şuh bir edayla konuşan bir kadını görür gibi oluruz. Bu fettan teklife iltifat etmeyip ondan kaçan Hazreti Yusuf ise olabildiğine kararlı, ürperti içinde ve tok sesli birisi olarak karşımıza çıkar. Böyle yüzlerce misal var Hazreti Kûr'ân'da.

Ezan'da Mûsikî

İnsan fıtratındaki mûsikî ihtiyacını karşılayan tabii unsurlardan biridir ezanlar. Peygamber Efendimiz'in ezan okumaya gelen Bilal'e,

– Ezanınla bizi rahatlat Bilal, demesinden anlaşılıyor ki ezan ruhî rahatlamaya sebeptir.

Hatta hangi namaz vakti ise ona uygun bir makamda ezan okunması Osmanlı'dan beri âdet olmuştur. Sabah

ezanı Sabâ Makamı ile öğle ezanı Rast makamı ile, ikindi ezanı Hicaz Makamı ile, akşam ezanı Eviç ya da Segah makamı ile, yatsı ezanı Uşşak ya da Beyâtî makamları ile okunur. Ezanın vakitlere göre makamlara ayrılması insan tabiatı üzerinde müziğin tesiriyle ilgili olmalıdır. İnsanların o vakitlerdeki ruh hâlleri ezanın makamında etkili olmuştur. Meşhur İslâm düşünürü Farabi, Sabâ makamının insana kuvvet ve cesaret verdiğini söylemektedir. Cenaze olduğunda okunan salalar Hüseyinî makamında okunur. Bu makamın iyilik hislerini coşturan, insanı refekküre sevk eden yönleri olduğu söylenir. Görüldüğü gibi ezandaki musiki, insanı sadece namaza davet etmiyor aynı zamanda insanın ruhî durumuna da etki ediyor.

Sonuç

Müzik, İslâm bilginleri tarafından çokça tartışılan, hakkında iyi ve kötü çok şey söylenen konular arasında yer alır. Müziğin lehinde ve aleyhinde öne sürülen gerekçeler birlikte düşünüldüğünde onun mutlak olarak yasaklanmadığı, aksine mubah bırakıldığı sonucuna ulaşırlar. Gerçekten de elimizde Kûr'an-ı Kerim'de ve sünnet-te müzik dinlemenin haram olduğunu ve müzik dinleyenlerin günahkâr olacağını ispat edecek bir delil yoktur. Ancak, diğer mubahlar gibi müziğin de haramın işlenmesine vesile yapılmasına karşı çıkmıştır. Bu itibarla içinde isyan, küfür bulunan yahut müstehcenlik gibi dinimizce

hoş görülmeyen Şeylere yol aĀan m ziĀin söylenmesi ve dinlenilmesi kesinlikle uygun deĀildir. Bununla birlikte müzik konusunu gerek önceki devirlerde gerekse zamanımızda bir tercih ve takva meselesi olarak deĀerlendirenler de vardır. Bunların saygıyla karşılanması gerektiĀi gibi, müzik dinlemeyi bir eĀlence unsuru olarak görenlerin de hoş görülmesi gerekir.

AVLANMAK HELÂL MİDİR? İSLÂMA GÖRE DOĞRU AVLANMA NASIL OLMALIDIR?

Oltayla balık avlama konusuna girmeden önce genel olarak avlanma ilgili bilgi verelim. Avlanma, etinin yenmesi helâl olan ama insandan kaçan ürken hayvanların yakalanması demektir. Etinin yenmesi helâl olan hayvanlarla, yenmesi helâl olmayan hayvanların hangileri olduğu ilmihal kitaplarında anlatılmıştır. O detayları ilmihal kitaplarına havale ederek şunu diyebiliriz: Av hayvanlarının yenilebilmesi için aynı zamanda kesme ve boğazlama şartlarında da İslâmî esaslara riayet etmek gerekir. Bu şartlara uyulmadığı zaman yakalanan hayvanların da etinin yenmesi helâl olmaz.

Avlanmak Helâl Midir?

Dinimiz, insanların davranışlarında herhangi bir olumsuz durum söz konusu değilse davranışlara bir kısıtlama

koymaz. Din bu davranışların İslâm'ın kriterlerine uygunluğuna bakar. İnsanlık tarih boyunca hayatını devam ettirebilmek için avlanmıştır. Bugün spor maksatlı yapılan avlanma o zaman geçimin temini, hayatın devamı için yapılmaktaydı. Zira insan hayatının devam ve bekâsı önemlidir. Kûr'ân-ı Kerîm'de bu husus şöyle anlatılır: "O'dur ki yeryüzünde bulunan her şeyi sizin için yarattı. Sonra iradesi yukarıya yönelip orayı da yedi gök hâlinde sağlamca nizama koydu. O her şeyi hakkıyla bilir."¹²⁶ Allah Teâlâ'nın yerde ve gökte ne varsa insanın hizmetine sunduğu da şöyle ifade edilir: "Hem göklerde ve yerde ne varsa, hepsini Kendi tarafından bir lütuf olarak hizmetinize veren de O'dur. Elbette bunda düşünecek kimseler için ibretler vardır."¹²⁷ Besleyerek baktığımız havyanlar da vahşi hayatta dinin helal kıldıkları da insanın hizmetine sunulmuştur.

Zaten Kûr'ân-ı Kerîm ve Peygamber Efendimiz'in sözlerinde insanın başıboş olmadığı anlatılmış, gayesiz ve manasız davranışlar kınanmıştır. Ayrıca Peygamber Efendimiz'in hadislerinde merhamet duygularını kaybedenler için ağır ifadeler kullanılmıştır. İslâm rahmet ve merhamet üzerine kuruludur ve yeryüzündeki bütün mahlûkata karşı şefkat ve merhamet beslenmesini, Allah'ın yarattığı fitratın ve güzelliklerin korunmasını

¹²⁶ Bakara Sûresi, 29. âyet

¹²⁷ Câsiye Sûresi, 13. âyet

emreder. Peygamber Efendimiz'in Mekke ve Medine'yi harem bölge ilan edip koruma altına alması ilk millî park uygulamasıdır. Bu sebeple, hiçbir fayda sağlamaya yönelik olmayan ve sırf hayvanlara eziyet vermek, eğlenmek ve spor yapmak için yapılan avlanma dinimizin uygun gör­düğü bir fiil olamaz. Nitekim Peygamberimiz bir hadîs-i şeriflerinde şöyle bir ikazda bulunmuştur: "Kim bir serçe kuşunu boş yere öldürürse, o kuş kıyamet günü Allah'a şikâyetle bulunarak der ki: Yâ Rabbi! Falanca kişi hiçbir yarar gözetmeden beni boş yere öldürdü!"¹²⁸

Yalnız domuz gibi necisü'l-ayn olan hayvanlar ha­riç diğer hayvanların deri, kıl gibi bazı parçalarından fay­dalanma gayesi ile yapılan avlanma da helaldir. Domuz necisü'l-ayn (pis) bir hayvandır, hiçbir şekilde hiçbir par­çasını kullanmak ve istifade etmek helal değildir. Yalnız çevrenin korunması, hayvan neslinin devamı, hayvanların üreme dönemleri gibi zamanlarda avlanmaya getirilen kısıtlamalara uymamak dinen de helal olmaz. Burada zevk adına bir tahribat söz konusudur. İdarenin genel yapının faydasını düşündüğü hususlarda kısıtlama koyma hak ve salâhiyeti vardır.

Spor gayesi ile yapılan, insanda dikkati geliştirsın di­ye yapılan avlanmalar da gayenin dışına çıkılabileceğin­den dolayı helal görülmemiştir.

¹²⁸ Müsned, İbn Hanbel, 4, 389

Kitaplarımızda avlanma ile ilgili řu maddeler sıralanır:

1. Avlanan kişi hayvan kesebilecek ehliyette olmalıdır.

2. Avcı avlanan hayvanı tutmak için hayvanı kendisi gönderecektir.

3. Avcı avlanırken besmeleyi bilerek terk etmeyecektir. Unutmasının da bir sorumluluk olacağını unutmamalıdır.

4. Avı yakalaması için hayvanı saldıktan sonra, av tutuluncaya kadar (hayvan) orada başka bir işle meşgul olmayacaktır.

KİYAMETİN SAFHALARI NELERDİR?

Kıyamet dünyamızın içinde bulunduğu kozmik sistemin değişime uğrayıp insanların tekrar dirilecekleri olayın ismidir. Bütün semavi dinler kıyameti kabul ederler. Hatta Hinduizm, Budizm gibi ahlaki sistemlerde de kıyametin olacağına inanılır.

Kıyametin meydana gelişinde iki süreç işleyecektir. Bu süreçler Kûr'ân-ı Kerîm'de şöyle anlatılır: "Sûra üflenir; Allah'ın diledikleri dışında, göklerde ve yerde kim varsa çarpılıp cansız yere düşer. Sonra ona bir daha üflenir: Bir de bakarsın bütün insanlar, kabirlerinden ayağa kalkmış, etrafa bakınıp duruyorlar."¹²⁹ Bu kıyametin kopması görevini üstlenen İsrâfil Aleyhisselâm'ın -ki dört büyük melekten bir tanesidir- sûra ilk üfleyişidir. Bundan sonra olacakları yine Kûr'ân anlatır: "Gök yarıldığı zaman... Yıldızlar parçalanıp etrafa saçıldığı zaman... Denizler birbirine katılıp tek deniz hâline geldiği zaman... Kabirlerin içi dışı-

¹²⁹ Zümer Sûresi, 68. âyet

na çıkarıldığı zaman..."¹³⁰ Başka meydana gelecek olaylar da şöyle dillendirilir: "O gün gök erimiş maden gibi olur, dağlar ise atılmış rengârenk yüne döner."¹³¹ "Kıyametin koptuğu an öyle dehşetlidir ki emzikli kadınlar emzirdiği çocuklardan vazgeçecek, hamile kadınlar karnındaki çocuğu düşürecek, insanlar sarhoş olmadığı hâlde sarhoş gibi görüneceklerdir."¹³² Kur'ân kıyameti anlatmaya devam ediyor: "Ne zamanmış o kıyamet günü?" diye alay eder. Gözler kamaşıp karardığı, ayın ışığının büsbütün gittiği, güneş ile ay yan yana getirildiği zaman... İşte o gün insan der: "Var mı kaçacak mekân?" Hayır, sığınacak hiçbir yer yoktur. O gün varılacak yer ancak Rabbinin huzurudur! O gün insana yaptığı her türlü iyilik ve fenalık ile yapmadığı her türlü iyilik ve fenalık tek tek bildirilir. Ona göre karşılığını alır."¹³³ Hiçbir canlının kalmayacağı, hepsinin öleceği bu ilk sahneler, sûrun ilk üflesi ile gerçekleşecek şeylerdir. Peygamber Efendimiz bu günü şöyle anlatır: "Kıyamet ancak kötü insanlar ve kâfirler üzerine kopacaktır."¹³⁴

Kıyametin ilksafhasının ardından İsrâfil Aleyhisselâm'ın sûra ikinci üflemesi gerçekleşecek, insanlar yeniden dirileceklerdir. Kûr'ân yeniden dirilişi bildirdikten sonra ilk

¹³⁰ İnfirâr Sûresi, 1-4. âyetler

¹³¹ Meâric Sûresi, 8-9. âyetler

¹³² Hac Sûresi, 1-2. âyetler

¹³³ Kıyâme Sûresi, 6-13. âyetler

¹³⁴ Müslim, Fiten, 131

defa insanların çağrılacaklarını anlatır: "Günü geldiğinde, her sınıftan insanları, tâbi oldukları önderlerine nisbet ederek çağıracağız. Kimin hesap defteri sağından verilirse işte onlar defterlerini emin olarak okuyacak ve kıl kadar olsun, haksızlığa uğratılmayacaklardır."¹³⁵ İnsanlar o gün çok değişik bir hâldedir. "Gözleri korkudan önlerine eğildikçe eğilmiş, dehşet içinde mezarlarından çıkacak, yayılmış çekirgeler gibi her tarafı dalga dalga kaplayacaklar. Boyunlarını, çağırın münâdiye doğru uzatmış vaziyette, kâfirler: 'Bugün çok zorlu bir gün, işimiz bitik!' diyecekler."¹³⁶ "Kıyamet günü herkes başına neler geleceğini bilecekmiş gibi bazıları sevinçli, bazıları da üzüntülüdür. İşte o gün kişi kardeşinden, annesinden ve babasından, eşinden ve evlatlarından bile kaçır. O gün onlardan her birinin başından aşkın derdi ve tasası vardır. Yüzler vardır o gün pırıl pırıldır. Güleçtir, sevinç doludur. Yüzler de vardır toza toprağa bulanmış, üstünü karanlık kaplamıştır. İşte bunlar kâfir, günaha dadanan, haktan sapan kimselerdir!"¹³⁷

Ayrıca Neml Sûresi'nin 87. âyetinde bu iki sûra üflemenin öncesinde bir sûra üfleyişten daha bahsedilmektedir ki korku salan sûr sesidir bu: "Gün gelecek sûra üflenecek, Allah'ın dilediği dışında, göklerde ve yerde olan

¹³⁵ İsrâ Sûresi, 71. âyet

¹³⁶ Kamer Sûresi, 7-8. âyetler

¹³⁷ Abese Sûresi, 34-42. âyetler

herkes müthiş bir korkuya kapılacak. Hepsi boynu bükük vaziyette O'nun huzuruna varacaklar." Bütün bu zaman dilimleri arasında ne kadar bir süre geçeceği konusunda kesin bir bilgimiz yoktur. Hemen mi olacaktır, seneler mi sürecektir, asırlar mı olacaktır Allah Teâlâ bilir.

İnsanların ikinci nefha ile dirilince durumları Hazreti Âişe Annemizin rivayet ettiği bir hadiste şöyle anlatılır: "Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem),

– İnsanlar kıyamet günü (ilk yaradılışları gibi) yalın ayak, çıplak ve sünnetsiz olarak haşrolacaklardır, buyurdu.

Ben de,

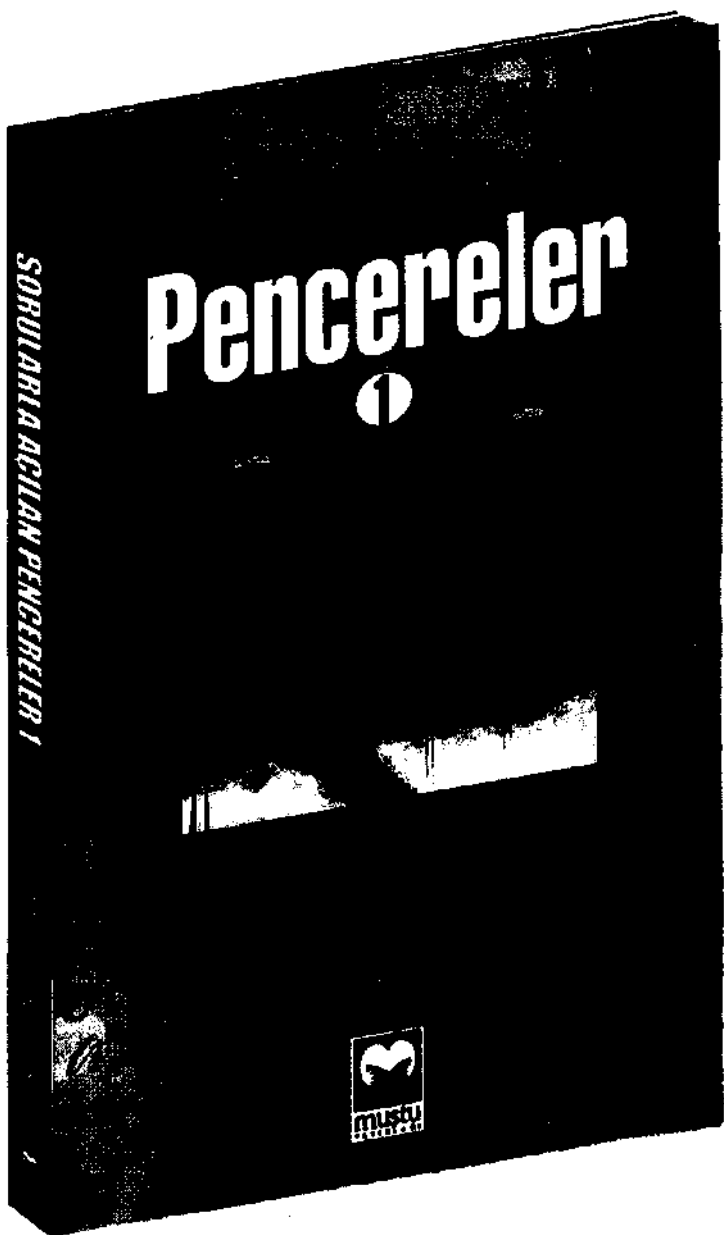
– Ey Allah'ın Resûlü, erkek kadın bir arada mı? Bunlar birbirlerinin edep yerlerine bakarlar, nasıl olur, dedim.

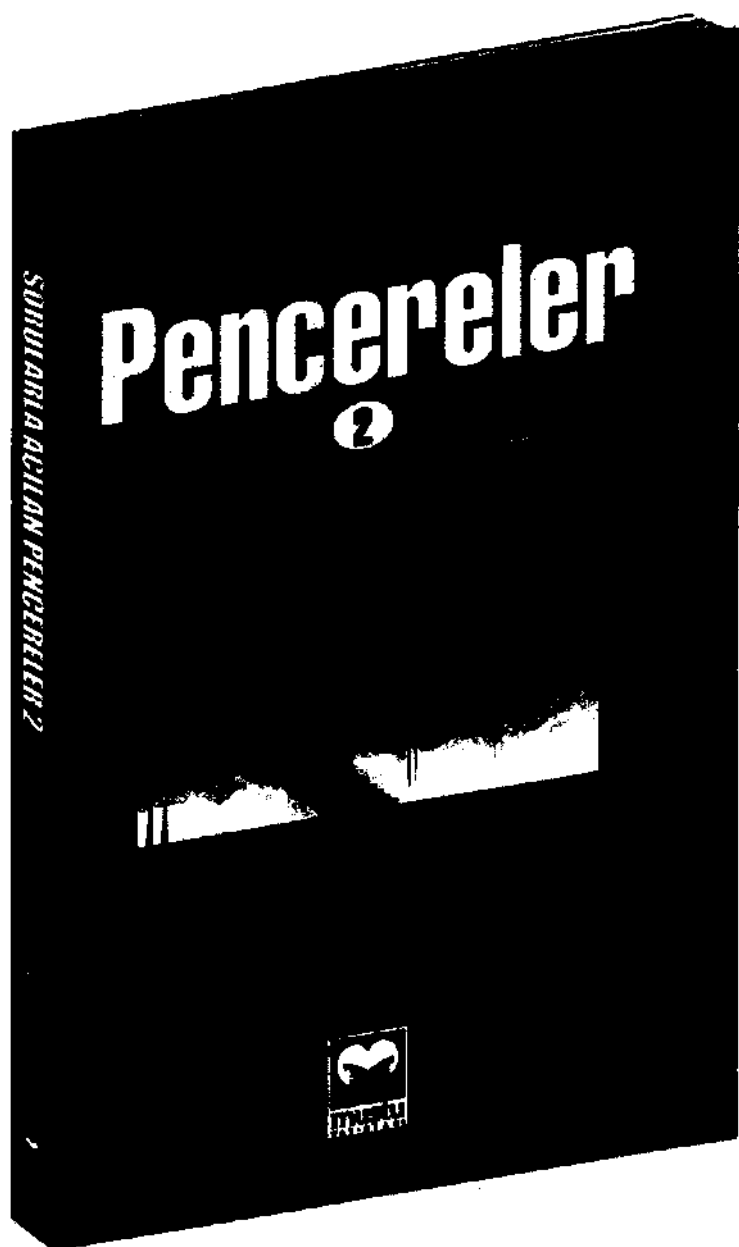
Peygamber Efendimiz,

– Ey Âişe, haşır işi çok zordur, insanların birbirlerine bakmalarına müsait değildir, buyurdu.¹³⁸

Âyet ve hadislerden anlaşıldığına göre kıyamet bütün kâinatta cereyan edecektir. Sadece Samanyolu galaksisinde değil, bütün kâinatı içine alan hadiseler meydana gelecektir. Bu tarz konuların merak edilmesinden çok kişinin kıyamet ve kıyamet sonrasına hazırlıklı olması daha önemlidir. O zor ve dehşetli günü kayıpsız atlatmak için.

¹³⁸ Buhari, Rikak, 45; Müslim, Kitabü'l-Cenneh, 14

- Niyet nedir, insan niyetiyle kurtulabilir mi?
- Kalınan nafile namazlar kaza namazı yerine geçer mi?
- Domuz eti neden haramdır, yenmemesinin hikmetleri nelerdir?
- Yolculukta ve otobüste namaz nasıl kılınır?
- Estetik ameliyat, saç ektirme ve süslenmenin sınırları nelerdir?
- Kabirde hangi sorular sorulmaktadır? Allah'ın hangi kullarına soru sorulmuyacaktır?
- Şükür kurbanları nelerdir? Adak kurbanı kesen kişi bu kurbandan yiyebilir mi?
- Beddua etmek günah mıdır? Beddua ettiğimiz zaman sorumlu olur muyuz?
- Görmediğimiz bilmediğimiz olaylarla ilgili olarak konuşmamız doğru mudur?
- Bazen bilerek bazen de bilmeyerek günah işliyoruz. Günahlarımızdan kurtulmak için ne yapmalıyız?
- Hayvan hakları nelerdir? Hayvanlara karşı davranışlarımız nasıl olmalıdır?
- Kogya çekmek günah mıdır?
- İntihar nedir, hangi ölümler intihar sayılır? İntihar etmek günah mıdır?
- Kıyametın sahtaları nelerdir?
- Avlanmak helal midir? İslâm'a göre doğru avlanma nasıl olmalıdır?
- Münafık kimdir, münafık olan kendisinin öyle olduğunu bilir mi?
- İnsanlar Hazreti Âdem ile Hazreti Havva'dan çoğaldığına göre farklı renk ve ırkların meydana gelme sebebi nedir?

